

KALLELSE

Kommunstyrelsens arbetsutskott kallas till sammanträde

Dag Tisdagen den 15 november 2016

Tid Kl. 09.30

Plats Nacka stadshus, sammanträdesrummet Jelgava

Ordförande Mats Gerdau

Nämndsekreterare Görel Petersson

OBS! Direkt efter sammanträdet kommer presidiet för Nacka energi AB för att informera om sin verksamhet.

Föredragningslista

Nr	Ärende	Noteringar
1.	Val av justeringsman	
2.	Anmälningar	
3.	Delegationsbeslut	
4.	Information inför tilldelning i upphandlingarna av fläskkött, nötkött, mejeri, charkuteri och fågel KFKS 2016/252-254, 2016/60-62	
5.	Ramar och förutsättningar för att inleda upphandlingar av livsmedel KFKS 2016/949	
6.	Ingen utdelning från stiftelsen sociala samfonden KFKS 2015/173-040	
7.	Rekommendation av programpriser för nationella program m.m. i gymnasieskolan KFKS 2016/846, UBN § 59	
8.	Samverkan kring personer med missbruk och eller beroende <i>Överenskommelse mellan Stockholms läns landsting och kommuner i Stockholms län</i> KFKS 2016/547, SOCN § 131	
9.	Förslag till blåplan Vaxholms stad <i>Yttrande under granskningsperiod till Vaxholms stad</i> KFKS 2015/454	

Nr	Ärende	Noteringar
	Motioner	
10.	Motion - Ungt inflytande som permanent forum <i>Motion den 18 april 2016 av Pascal Mafall Fall (MP)</i> KFKS 2016/315, AFN § 67	
11.	Motion - Odlingsområden för Nackabor <i>Motion den 18 april 2016 av Helena Westerling och Majvie Swärd (S)</i> KFKS 2016/316, MSN § 177	
12.	Motion - Klimatanpassningsplan <i>Motion den 23 maj 2016 av Roger Bydler (MP)</i> KFKS 2016/454, NTN § 151	
13.	Motion - Klädotek för ungdomar i Nacka <i>Motion den 23 maj 2016 av M Hellströmer, E Tegsten, M Swärd och M Qvarsell (S)</i> KFKS 2016/442, FRN § 45, KUN § 56	
14.	Motion – Förbereda Nacka stad för cykeltrafik <i>Den 20 juni 2016 av Rolf Wasteson m fl (V)</i> KFKS 2016/534, NTN § 200	
15.	Remiss av motioner väckta i kommunfullmäktige den 17 oktober 2016	
16.	Övriga frågor	

TJÄNSTESKRIVELSE

Charkuteri, KFKS 2016/254
 Mejeri, övriga produkter samt
 ägg KFKS 2016/62-050
 Nötkött, färskt och fryst,
 KFKS 2016/60-050
 Fläskkött, färskt och fryst,
 KFKS 2016/61-050
 Fågel, kyckling och kalkonpro-
 dukter, KFKS 2016/61-050

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Information inför tilldelning i upphandlingarna av fläskkött, nötkött, mejeri, charkuteri och fågel

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott noterar informationen till protokollet.

Sammanfattning

Inköpsheten har tillsammans med representanter från Välfärd skola och Välfärd samhällsservice påbörjat utvärderingen av anbuden i upphandlingarna.

Eftersom det är en pågående upphandling omfattas anbuden och utvärderingsresultatet av absolut sekretess.

Enligt tidplanen kommer kommunstyrelsen att fatta tilldelningsbeslut den 28 november 2016.

Ärendet

Nuvarande avtal löper ut den 30 juni 2017. I januari 2016 påbörjades ett arbete med behovs- och marknadsanalys.

Behovsanalysen gjordes genom att sammankalla en referensgrupp bestående av kockar från kommunens verksamheter. Referensgruppssmöten hölls regelbundet under våren 2016.

Syftet med referensgruppen var att ta lära sig vad som behöver förbättras inför kommande upphandling samt vad som fungerar bra i nuvarande avtal, för att enheterna ska uppnå sina mål med bland annat måltidsplanering samt att kommunen mål om miljöklassade livsmedel ska kunna nås. Behovsanalysen har även inkluderat vilka djurskyddskrav som kan ställas enligt Upphandlingsmyndighetens krav samt efter vilka krav andra kommuner har ställt i sina upphandlingar.

Under våren reviderade Upphandlingsmyndigheten sina krav på miljö och djurskydd för en planerad publicering av nya rekommenderade krav under hösten 2016. För att säkerställa att

de bästa miljö- och djurskydds kraven ställdes i upphandlingen analyserades Upphandlingsmyndighetens utkast på nya krav.

Ett urval av alla krav som ställdes framgår av bilaga 1, *Ska_krav_sammanfattnings*

Marknadsanalysen gjordes genom att bjuda in utvalda små och medelstora leverantörer till förstudiemöten. Under mötena med leverantörerna ställdes frågor som till exempel:

- Vana att lämna anbud i upphandlingar
- Rekommendationer om bra upphandlingar
- Produkt och sortimentskrav
- Möjligheten att leverera ekologiska produkter
- Konsekvenser och säkerställande av vissa avtalsvillkor

Samma frågor ställdes till alla leverantörer samt frågor om vilka konsekvenser som kan uppstå om kommunen ställer vissa krav. Leverantörsmötena resulterade i en ökad förståelse för vad marknaden kan leverera. Indelningen av områdena samt produkterna i respektive område är anpassat efter vad enskilda företag kan leverera. Kraven i upphandlingen är anpassade efter vad marknaden kan leverera samt avtalsvillkor mot var marknaden är på väg för att kunna kommunens mål om 50 procent miljövänliga livsmedel år 2020.

Referensgruppens arbete och marknadsanalysen visar på att uppdelningen mot mindre avtalsområden kan gynna små och medelstora leverantörer.

Fågel

Efter marknadsundersökningen framkom att referensgruppen vill öka andelen produkter av kalkon. Upphandlingen av fågelprodukter delades av den anledningen in i två delområden men i samma upphandling då sortiments, miljö och djurskydds krav är liknande.

Mjölk i storpack

Efter tidigare diskussion med Arla och en av kommunens skolor beslutades att upphandla mjölk i storförpackning, 10- och 20-liters förpackningar med en option på lån av mjölkkyllare. Bakgrunden är att kommunen idag har en grossist som levererar alla mejeriprodukter samt att vissa verksamheter har kvar mjölkkyllare sen tidigare. Villkoren för att låna dessa mjölkkyllare är att vi endast köper mjölk från detta mejeriföretag, vilket inte kan garanteras då kommunen är skyldig att upphandla minst vart fjärde år och kan inte garantera vilken leverantör som kommer vinna upphandlingarna.

Indelningen av mejeriprodukter blir av ovan nämnda anledning att upphandla mjölk i storförpackning separat från övriga mejeriprodukter.

Mejeri

Efter att marknadsundersökningen genomförts ansågs det vara lämpligt att inkludera ägg i upphandlingen av övriga mejeriprodukter. Detta för att det inte är samma typer av leverantörer som levererar kycklingprodukterna, samt att övriga mejeriprodukter är av ett så varierat sortiment så att det troligen kommer bli en grossist istället för ett mindre företag.

Innan annonsering av upphandlingen genomfördes ett styrgruppsmöte med ansvariga från Välfärd skola samt Välfärd Samhällsservice för att besluta relevanta krav ställdes innan förfrågningsunderlaget annonserades.

Upphandlingen annonserades den 31 augusti. Se bilagda delar av förfrågningsunderlaget bestående av utvärderingsmodeller, sammanfattning av ska-krav och varukorg se bilaga 1-3. Av bilagda handlingar framgår att många varor kravställs som ekologiska efter vad marknaden anses kunna leverera, exempelvis är huvuddelen av all mjölk kravställts som ekologisk. Genom att konkurrensutsätta dessa varor ökar möjligheterna till att kommunen kan få bra priser och utan att öka kostnaden för mycket för de enskilda verksamheterna.

Anbudsöppning skedde den 11 och 17 oktober 2016 och tilldelningsbeslut planeras till den 28 november 2016.

Ekonomiska konsekvenser

Värdet av upphandlingen uppgick 2015 till ca:

Charkuteri: 1 900 0000 kronor

Fågel: 5 000 000 kronor

Nötkött, färskt och frys: 1 100 000 kronor

Fläskkött, färskt och frys: 500 000 kronor

Mejeri, övriga produkter, samt ägg: 5 300 000 kronor

Mjölk i storpack: 1 200 000 kronor

Den interna kostnaden för själva upphandlingen betalas av produktionsheterna efter en procentuell fördelning, 80 procent till Välfärd skola och 20 procent till Välfärd samhällsservice.

Konsekvenser för barn

Upphandlingen har stor betydelse för barn och unga, för att förskolor, skolor och fritidsgårdar kan köpa in bra, varierade och kvalitativa livsmedel som bidrar till att kunna driva en god verksamhet.

Bilagor

Bilaga 1 – Ska_krav_sammanfattning

Bilaga 2 – Utvärderingsmodell_sammanfattning

Bilaga 3 – Varukorg_sammanfattning

Helena Ekwall
Chef för Verksamhetsstödet,
Välfärd skola

Henrik Feldhusen
Biträdande produktionsdirektör,
Välfärd samhällsservice

Isabella Lipski
Upphandlare

3.0 Krav produkter (generella)

Efterfrågade produkter i bifogad varukorg anger de produkter som Kommunen uppskattar ha ett återkommande behov av under kommande avtalsperiod.

Produkterna utger därmed inte ett fullskaligt sortiment vilket innebär att beställare kan komma att beställa andra varor som finns utanför anbudssortimentet men inom den avtalade varugruppen leverantören har avtal.

8.0 Krav på leverans

Kommunen använder sig av tredjepartslogistik för samlastning av Kommunens inköp av varor.

Detta innebär en kraftig reducering av antalet transporter till och från Kommunens verksamheter, vilket ökar trafiksäkerheten kring verksamheterna och ger en minskad miljöbelastning.

3.8 Krav

Byte av varor inför avtalsstart:

Inför avtalsstart får produkter som har utvärderats och således ingår i anbudssortimentet, endast bytas ut om anbudsgivaren kan verifiera att produkten har utgått ur producentens sortimentet.

Om en anbudsvara har utgått ska denna ersättas med en likvärdig produkt och till exakt samma pris som den utgående produkten. Kommunen erhåller sig rätten att avgöra vad som ska betraktas som en likvärdig produkt.

Accepteras kravet?

3.9 Krav

Hållbarhet:

Alla produkter ska ha minst 2/3 av hållbarhetstiden kvar vid leverans till verksamheterna.

3.11 Krav

E-ämnen:

Kommunen efterfrågar i första hand produkter med så litet antal tillsatser av E-ämnen och tillsatser som möjligt. Samtliga E-ämnen, tillsatser, berikning av mineralämnen och vitaminer ska vara godkända av livsmedelsverket.

Inga färgämnen som på något sätt ska förstärka produktens karaktär tillåts (E102-180), i enhet med kommunens riktlinjer för hållbara skolmåltider.

4.0 Miljö- och djurskydds krav på mejeriprodukter

Efter att tilldelningsbeskedet har meddelats ska vinnande anbudsgivare senast 2 arbetsdagar efter tilldelningsmeddelandet inkomma med verifikat på att nedan krav uppfylls. Följande krav gäller på följande produktgrupper i varukorgen där produkter har ett mjölknehåll på minst 20 %:

- Crème fraiche
- Filmjölk
- Grädde
- Gräddfil
- Matfett
- Mjölk
- Yoghurt

Samt på följande artikelbenämningar:

- Keso

4.1 Krav

Antibiotika:

Antibiotika ska inte användas i tillväxtbefrämjande syfte.

Antibiotika ska endast användas efter ordination av veterinär och när det är veterinärmedicinskt motiverat.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller ovanstående krav
- Leverantörsförsäkran/DABAS

4.2 Krav

Betesdrift:

Produkter ska komma från nötkreatur som under sommarhalvåret har tillgång till bete minst 6 timmar per dygn minst 2 månader per år.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller ovanstående krav, t.ex. IP Sigill mjölk
- Leverantörsförsäkran/DABAS (t.ex. Arlagården, Lärkeväng)

4.3 Krav

Operativa ingrepp:

Produkter ska komma från djur som varit helt bedövade vid eventuella operativa standardingrepp. Sådana ingrepp kan t.ex. vara kirurgisk kastrering, avhorning, eller bränning av hornanlag. Kastrering med gummiring ska inte förekomma.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller ovanstående krav, t.ex. IP Sigill Mjölk
- Leverantörsförsäkran/DABAS

Accepteras kravet?

4.4 Krav

Sojainblandning i foder:

Produkter som offereras ska komma från djur där fodersojan kan spåras genom en särhållen

leverantörskedja (segregerad) eller täckas av certifikat som säkerställer att följande uppfylls:

- Efterlevnad av lokal och nationell lagstiftning samt att odlingen sker på mark som producenten har laglig rätt till.
- Säkerställande av respekt för ursprungsbefolkningar och traditionellt nyttjande av marken.
- Skydd mot omvandling av områden med höga värden HCV (high conservation value) efter 2009.
- Skydd av vattendrag och grundvatten genom skyddszoner mot vattendrag för att undvika jord erosion.
- Användning av jordbrukskemikalier på sätt som inte hotar hälsa och miljö, exempelvis genom utbildningsprogram för arbetare inklusive lämplig skyddsutrustning.
- Säkerställande av respekt för mänskliga rättigheter, rätvisa arbetsvillkor, förbud mot barnarbete, tvångsarbete och diskriminering.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls. Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller ovanstående krav, t.ex. Roundtable On Sustainable Soy (RTRS) , ProTerra
- Leverantörsförsäkran/DABAS

4.5 Krav

Information om ursprung - enkla produkter:

För icke-sammansatta produkter av en råvara ska skriftlig information kunna lämnas vid förfrågan.

- För mjölkprodukter avses detta om i vilket land mjölkråvaran kommer ifrån. Med "icke-sammansatta" produkter avses varor med en oblandad råvara, d.v.s. de har inte blandats med andra livsmedel, smakämnen, tillsatser.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller kravet
- Information om ursprung i produktdatabas (t.ex. Dabas), märkning på produkten, följesedel eller liknande
- Eller annan likvärdig typ av dokumentation som verifierar kravet

4.6 Krav

Ekologiska produkter:

Samtliga ekologiskt producerade produkter som ingår i det offererade sortimentet ska uppfylla kriterierna enligt förordning (EG) 834/2007/EG om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter samt att mjölk kor ska under betesperioden kunna vistas ute större delen av dygnet (minst två betespåsar)..

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller kravet, t.ex. KRAV

4.7 Krav

Information om ursprung - sammansatta produkter:

För sammansatta produkter med ett innehåll av mjölk över 20 % ska skriftlig information kunna lämnas vid förfrågan om vilket land råvaran är producerade.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på verifikat kan vara:

- Märkning på produkten, följesedel eller liknande

- Leverantörsförsäkran/DABAS

5.0 Miljö- och djurskydds krav på äggprodukter

Efter att tilldelningsbeskedet har meddelats ska vinnande anbudsgivare senast 2 arbetsdagar efter tilldelningsmeddelandet inkomma med verifikat på att nedan krav uppfylls.

5.1 Krav

Ekologisk produktion:

Alla skalägg ska uppfylla kriterierna enligt förordning (EG) 834/2007 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller kravet, t.ex. EU-ekologiskt certifikat, KRAV
- Märkning på skalägg (produktionskod 0)

Accepteras kravet?

5.2 Krav

Produktionsform:

Ägg och produkt av ägg ska ha producerats av höns som har haft tillgång till värprede, sandbad och sittpinne.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på verifikat kan vara:

- Märkning på skalägg (märkningskod 1, 2 eller 3)
- Leverantörsförsäkran/DABAS

5.3 Krav

Näbbtrimning:

Ägg och produkter av ägg ska komma från djur vars näbb inte förändrats vid uppfödningen, t.ex. genom trimning. Kravet gäller även föräldragenerationen.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller kravet, t.ex. KRAV
- Kvalitetssystem som uppfyller ovanstående krav, t.ex. Svenska Äggs djuromsorgsprogram,
- Leverantörsförsäkran/DABAS

5.4 Krav

Syntetiska färgämnen i foder:

Ägg och produkter av ägg ska komma från värphöns som inte fått foder som innehåller syntetiska färgämnen.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller kravet, t.ex. KRAV
- Kvalitetssystem som uppfyller ovanstående krav, t.ex. utdrag ur Svenska Äggs djuromsorgsprogram
- Leverantörsförsäkran/DABAS

5.5 Krav

Antibiotikaanvändning:

Antibiotika ska inte användas i tillväxtbefrämjande syfte.

Antibiotika ska endast användas efter ordination av veterinär och när det är veterinärmedicinskt motiverat.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller kravet
- Leverantörsförsäkran/DABAS

5.6 Krav

Salmonellafrött:

Samtliga levererade ägg och produkter av ägg ska vara fria från samtliga salmonella serotyper.

Importerade produkter (undantaget Finland och Norge) ska provtas i enlighet med bilaga I-III i kommissionens förordning (EG) nr 1688/2005.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller kravet
- Handelsdokument eller intyg som överensstämmer med förlagan i bilaga IV i kommissionens förordning (EG) nr 1688/2005
- Leverantörsförsäkran/DABAS

5.7 Krav

Information om ursprung - enkla produkter:

För icke-sammansatta produkter av en råvara ska skriftlig information kunna lämnas vid förfrågan. Med "icke-sammansatta" produkter avses varor med en oblandad råvara, d.v.s. de har inte blandats med andra livsmedel, smakämnen, tillsatser.

För ägg och produkter av ägg avses detta om i vilket land ägget är producerat.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller kravet
- Information om ursprung i produktdatabas (t.ex. Dabas), märkning på produkten, följesedel eller liknande
- Eller annan likvärdig typ av dokumentation som verifierar kravet

Fågel

4.1 Krav

Salmonellafrött:

Samtliga levererade kycklingprodukter ska vara fria från samtliga salmonella serotyper.

Importerade produkter (undantaget Finland och Norge) ska provtas i enlighet med bilaga I-III i kommissionens förordning (EG) nr 1688/2005.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller kravet
- Handelsdokument eller intyg som överensstämmer med förlagan i bilaga IV i kommissionens förordning (EG) nr 1688/2005
- Leverantörsförsäkran/DABAS

4.2 Krav

Antibiotikaanvändning:

Antibiotika ska inte användas i tillväxtbefrämjande syfte.

Antibiotika ska endast användas efter ordination av veterinär och när det är veterinärmedicinskt motiverat.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller kravet
- Leverantörsförsäkran/DABAS

4.3 Krav

Transport av djur till slakt:

Djuret ska max ha transporterats 8 timmar till slakt och max 12 timmar nattetid för fjäderfä.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på

verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller kravet
- Leverantörsförsäkran/DABAS
- Eller annan likvärdig typ av dokumentation som verifierar kravet

4.4 Krav

Slaktmetod:

Kyckling ska vara helt bedövad när avblodning sker och vara helt medvetslöst fram till dess att döden inträder.

Vid elektrisk bedövning av kyckling då huvudet passerar genom ett vattenbad ska strömstyrkan, vid

användning av 50-200Hz växelström, för varje djur uppgå till minst 0,12 Ampere.

Strömstyrkan ska upprätthållas till dess att djuret är bedövat.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller kravet
- Leverantörsförsäkran/DABAS (t.ex. kan ett protokoll från en revision av ett ackrediterat kontrollorgan eller en verifikation av officiell veterinär på slakteri anges.)

4.5 Krav

Beläggningsgrad (djurtäthet):

Produkt av kycklingkött ska komma från djur som fötts upp på en anläggning där beläggningsgraden varit max 36kg/m² under hela uppfödningsomgången. Rengöring ska ha skett mellan djuromgångarna.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller ovanstående verifieringskrav,
- Leverantörsförsäkran/DABAS (t.ex. Agrias rikslikares protokoll eller certifikat/intyg från Svensk Fågel)

Salmonellafrött kött:

Samtliga levererade kalkonprodukter ska vara fria från samtliga salmonella serotyper.

Importerade produkter (undantaget Finland och Norge) ska provtas i enlighet med bilaga I-III i kommissionens förordning (EG) nr 1688/2005.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller kravet
- Handelsdokument eller intyg som överensstämmer med förlagan i bilaga IV i kommissionens förordning (EG) nr 1688/2005
- Leverantörsförsäkran/DABAS

Transport av djur till slakt:

Djuret ska max ha transporterats 8 timmar till slakt och max 12 timmar nattetid för fjäderfä. Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls. Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller kravet
- Leverantörsförsäkran/DABAS
- Eller annan likvärdig typ av dokumentation som verifierar kravet

Kalkon

5.4 Krav

Slaktmetod:

Kalkon ska vara helt bedövad när avblodning sker och vara helt medvetslöst fram till dess att döden inträder.

Vid elektrisk bedövning av kalkon då huvudet passerar genom ett vattenbad ska strömvärtena, vid användning av 50-200Hz växelström, för varje djur uppgå till minst 0,25 Ampere och mellan 200-150 Hz, för varje djur uppgå till minst 0,4 Ampere. Strömvärtena ska upprätthållas till dess att djuret är bedövat.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller kravet
- Leverantörsförsäkran/DABAS (t.ex. kan ett protokoll från en revision av ett ackrediterat kontrollorgan eller en verifikation av officiell veterinär på slakteri anges.)

5.5 Krav

Beläggningsgrad (djurtäthet):

Kalkonkött ska komma från djur där beläggningsgraden varit max 40 kg/ m² för djur som väger max 7 kilo och 45 kilo för djur som väger över 7 kilo. Rengöring ska tillämpas mellan djuromgångar.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller ovanstående verifieringskrav,
- Leverantörsförsäkran/DABAS (t.ex. Agrias rikslikares protokoll eller certifikat/intyg från Svensk Fågel)

5.4 Krav

Slaktmetod:

Kalkon ska vara helt bedövad när avblodning sker och vara helt medvetslöst fram till dess att döden inträder.

Vid elektrisk bedövning av kalkon då huvudet passerar genom ett vattenbad ska strömvärtena, vid användning av 50-200Hz växelström, för varje djur uppgå till minst 0,25 Ampere och mellan 200-150 Hz, för

varje djur uppgå till minst 0,4 Ampere. Strömstyrkan ska upprätthållas till dess att djuret är bedövat.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls. Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller kravet
- Leverantörsförsäkran/DABAS (t.ex. kan ett protokoll från en revision av ett ackrediterat kontrollorgan eller en verifikation av officiell veterinär på slakteri anges.)

Charkuteri

3.10 Krav

E-ämnen och tillsatser:

Kommunen efterfrågar i första hand produkter med så litet antal tillsatser av E-ämnen och tillsatser som möjligt. Samtliga E-ämnen, tillsatser, berikning av mineralämnen och vitaminer ska vara godkända av livsmedelsverket.

Inga färgämnen som på något sätt ska förstärka produktens karaktär tillåts (E102-180), i enhet med kommunens riktlinjer för hållbara skolmåltider.

Livsmedelstillsatser ska inte vara tillsatta i recepturen till någon produkt:

- Industriellt framställda transfetter
- Sötningsmedel ska normalt inte förekomma men kan i undantagsfall användas som sötningsmedel åt diabetiker.

Tillsatt salt (natriumklorid) i charkprodukter får ej vara högre än 5 gram av 100 gram kött som är färdig för slutkonsumtion.

3.13 Krav

Information om ursprung:

För sammansatta produkter med ett köttinnehåll över 10 % ska skriftlig information kunna lämnas vid förfrågan om i vilket land djuret är fött/kläckt, uppfött, slaktat och förädlat.

Alla produkter som levereras till Kommunen ska vara märkta med tillverkningsland och vara angiven i Kommunens E-handelssystem.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller kravet
- Information om ursprung i produktdatabas (t.ex. Dabas), märkning på produkten, följesedel eller liknande

- Eller annan likvärdig typ av dokumentation som verifierar kravet

Efter att tilldelningsbeskedet har meddelats ska vinnande anbudsgivare senast 2 arbetsdagar efter tilldelningsmeddelandet inkomma med verifikat på att nedan krav uppfylls. Kommunen kommer att kontrollera att samlig information av vinnande anbudsgivare uppfylls innan avtal kan tecknas. I det fall vinnande anbudsgivare inte kan uppfylla nedan krav har Kommunen rätt att justera tilldelningsbeslutet så att anbudsgivare med näst bäst jämförelsetal tilldelas och denne anbudsgivare ska då inkomma med verifikat på att nedan krav uppfylls.

Nötkött

3.8 Krav

E-ämnen och tillsatser:

Alla råa nötköttsprodukter får ej innehålla någon produktmarinering eller yttermarinering. Salt accepteras inte som produkttillsats i naturella kötprodukter, om inte produkten är av sådan karaktär att det ska förekomma, t.ex rimmad.

Inga färgämnen som på något sätt ska förstärka produktens karaktär tillåts (E102-180), i enhet med kommunens riktlinjer för hållbara skolmåltider.

4.0 Djurskydds krav av nötkött

Efter att tilldelningsbeskedet har meddelats ska vinnande anbudsgivare senast 2 arbetsdagar efter tilldelningsmeddelandet inkomma med verifikat på att nedan krav uppfylls.

4.1 Krav

Salmonellafrått:

Samtliga levererade produkter ska vara fria från samtliga salmonella serotyper.

Importerade produkter (undantaget Finland och Norge) ska provtas i enlighet med bilaga I-III i kommissionens förordning (EG) nr 1688/2005.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls. Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller kravet
- Handelsdokument eller intyg som överensstämmer med förlagan i bilaga IV i kommissionens förordning (EG) nr 1688/2005
- Leverantörsförsäkran/DABAS

4.2 Krav

Antibiotikaanvändning:

Antibiotika ska endast användas efter ordination av veterinär och när det är veterinärmedicinskt motiverat.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på

verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller kravet
- Leverantörsförsäkran/DABAS

4.3 Krav

Transport av djur till slakt:

Djuret ska max ha transporterats 8 timmar till slakt.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på

verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller kravet
- Leverantörsförsäkran/DABAS

4.4 Krav

Slaktmetod:

Djuret ska vara helt bedövat när avblodning sker och vara helt medvetslöst fram till dess att döden inträder.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.
Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller kravet
- Leverantörsförsäkran i produktdatabas (t.ex. Dabas)
- Eller annan likvärdig typ av dokumentation som verifierar kravet (t.ex. verifikation av officiell veterinär på slakteri)

4.5 Krav

Operativa ingrepp:

Nötkött ska komma från djur som varit helt bedövade vid eventuella operativa standardingrepp. Sådana ingrepp kan t.ex. vara kirurgisk kastrering, avhorning, eller bränning av hornanlag. Kastrering med gummiring ska inte förekomma.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller ovanstående krav, t.ex. IP Sigill Nötkött
- Leverantörsförsäkran/DABAS

4.6 Krav

Information om ursprung:

För icke-sammansatta produkter av en råvara ska skriftlig information kunna lämnas vid förfrågan. Med "icke-sammansatta" produkter avses varor med en oblandad råvara, d.v.s. de har inte blandats med andra livsmedel, smakämnen, tillsatser.

För animalier avser detta om i vilket land djuret är fött/kläckt, uppfött, slaktat och förädlat.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller kravet
- Information om ursprung i produktdatabas (t.ex. Dabas), märkning på produkten, följesedel eller liknande
- Eller annan likvärdig typ av dokumentation som verifierar kravet

Fläskkött

4.0 Djurskyddskrav av fläskkött

Efter att tilldelningsbeskedet har meddelats ska vinnande anbudsgivare senast 2 arbetsdagar efter tilldelningsmeddelandet inkomma med verifikat på att nedan krav uppfylls.

4.1 Krav

Salmonellafrått:

Samtliga levererade produkter ska vara fria från samtliga salmonella serotyper.

Importerade produkter (undantaget Finland och Norge) ska provtas i enlighet med bilaga I-III i kommissionens förordning (EG) nr 1688/2005.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller kravet
- Handelsdokument eller intyg som överensstämmer med förlagan i bilaga IV i kommissionens förordning (EG) nr 1688/2005
- Leverantörsförsäkran/DABAS

4.2 Krav

Antibiotikaanvändning:

Antibiotika ska endast användas efter ordination av veterinär och när det är veterinärmedicinskt motiverat.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller kravet
- Leverantörsförsäkran/DABAS

4.3 Krav

Transport av djur till slakt:

Djuret ska max ha transporterats 8 timmar till slakt.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på

verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller kravet
- Leverantörsförsäkran/DABAS

4.4 Krav

Slaktmetod:

Djuret ska vara helt bedövat när avblodning sker och vara helt medvetslöst fram till dess att döden inträder.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller kravet
- Leverantörsförsäkran i produktdatabas (t.ex. Dabas)
- Eller annan likvärdig typ av dokumentation som verifierar kravet (t.ex. verifikation av officiell veterinär på slakteri)

4.5 Krav

Information om ursprung:

För icke-sammansatta produkter av en råvara ska skriftlig information kunna lämnas vid förfrågan. Med "icke-sammansatta" produkter avses varor med en oblandad råvara, d.v.s. de har inte blandats med andra livsmedel, smakämnen, tillsatser.

För animalier avser detta om i vilket land djuret är fött/kläckt, uppfött, slaktat och förädlat.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller kravet
- Information om ursprung i produktdatabas (t.ex. Dabas), märkning på produkten, följesedel eller liknande
- Eller annan likvärdig typ av dokumentation som verifierar kravet

4.6 Krav

Lösgående grisar:

Griskött ska komma från djur som har hållits lösgående under hela produktionstiden.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller ovanstående krav, t.ex. Grundcertifiering Gris, IP Sigill gris, Antonius certifiering, Dansk välfärdsgris
- Leverantörsförsäkran/DABAS

4.7 Krav

Svanskupering:

Griskött ska komma från djur vars svans inte avlägsnats för att förebygga svansbitning eller av estetiskt syfte. En grissvans får behandlas eller amputeras av vetrenärmedisinska skäl och ingreppet får endast utföras av vetrinär. i en besättning innebär det att under 5% har en behandlad eller amputeras svans.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på

verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller ovanstående verifieringskrav t.ex. Grundcertifiering Gris, IP Sigill Gris,
- Grundcertifiering gris, Antonius certifiering, Dansk välfärdsgris,
- Leverantörsförsäkran/DABAS

4.8 Krav

Sysselsättning:

Griskött ska komma från djur som dagligen har haft tillgång till manipulerbart material som ger sysselsättning, dvs. att det är tuggbart och ändrar karaktär, t.ex. strö.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller ovanstående krav, t.ex. Certifiering IP Sigill Gris,
- Grundcertifiering Gris,
- Antonius certifiering.
- Leverantörsförsäkran/DABAS

4.0 Miljö- och djurskydds krav på mjölkprodukter

Efter att tilldelningsbeskedet har meddelats ska vinnande anbudsgivare senast 2 arbetsdagar efter tilldelningsmeddelandet inkomma med verifikat på att nedan krav uppfylls.

4.1 Krav

Antibiotika:

Antibiotika ska inte användas i tillväxtbefrämjande syfte.

Antibiotika ska endast användas efter ordination av vetrinär och när det är veterinärmedicinskt motiverat.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller ovanstående krav
- Leverantörsförsäkran/DABAS

4.2 Krav

Betesdrift:

Produkter ska komma från nötkreatur som under sommarhalvåret har tillgång till bete minst 6 timmar per dygn minst 2 månader per år.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller ovanstående krav, t.ex. IP Sigill mjölk

- Leverantörsförsäkran/DABAS (t.ex. Arlagården, Lärkevang)

4.3 Krav

Operativa ingrepp:

Mjölk ska komma från djur som varit helt bedövade vid eventuella operativa standardingrepp. Sådana

ingrepp kan t.ex. vara kirurgisk kastrering, avhorning, eller bränning av hornanlag. Kastrering med gummiring ska inte förekomma.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller ovanstående krav, t.ex. IP Sigill Mjölk
- Leverantörsförsäkran/DABAS

4.4 Krav

Sojainblandning i foder:

Mjölk som offereras ska komma från djur där fodersojan kan spåras genom en särhållen leverantörskedja (segregerad) eller täckas av certifikat som säkerställer att följande uppfylls:

- Efterlevnad av lokal och nationell lagstiftning samt att odlingen sker på mark som producenten har laglig rätt till.
- Säkerställande av respekt för ursprungsbefolkningar och traditionellt nyttjande av marken.
- Skydd mot omvandling av områden med höga värden HCV (high conservation value) efter 2009.
- Skydd av vattendrag och grundvatten genom skyddszoner mot vattendrag för att undvika jord erosion.
- Användning av jordbrukskemikalier på sätt som inte hotar hälsa och miljö, exempelvis genom utbildningsprogram för arbetare inklusive lämplig skyddsutrustning.
- Säkerställande av respekt för mänskliga rättigheter, rättvisa arbetsvillkor, förbud mot barnarbete, tvångsarbete och diskriminering.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller ovanstående krav, t.ex. Roundtable On Sustainable Soy (RTRS) , ProTerra
- Leverantörsförsäkran/DABAS

4.5 Krav

Information om ursprung - enkla produkter:

För icke-sammansatta produkter av en råvara ska skriftlig information kunna lämnas vid förfrågan.

- För mjölkprodukter avses detta om i vilket land mjölkträvaran kommer ifrån.

Med "icke-sammansatta" produkter avses varor med en oblandad råvara, d.v.s. de har inte blandats med andra livsmedel, smakämnen, tillsatser.

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller kravet
- Information om ursprung i produktdatabas (t.ex. Dabas), märkning på produkten, följesedel eller liknande
- Eller annan likvärdig typ av dokumentation som verifierar kravet

4.6 Krav

Ekologiska produkter:

Samtliga ekologiskt producerade produkter som ingår i det offererade sortimentet ska uppfylla kriterierna enligt förordning (EG) 834/20071 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter samt att mjölk kor ska under betesperioden kunna vistas ute större delen av dygnet (minst två betespärrar)..

Anbudsgivaren ska innan eventuell kontraktsskrivning uppvisa verifikat på att kravet uppfylls. Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller kravet, t.ex. KRAV

5.0 Krav på mjölkkyllare

5.1 Krav

Option på mjölkkyllare:

Kommunen önskar kunna låna mjölkkyllare inklusive leverans och service enligt bifogat leverans och serviceavtal samt till offererade priser.

Anbudsgivaren ska i textrutan nedan om denne erbjuder option på lån av mjölkkyllare.

Utvärderingsmodell Livsmedelsupphandling

Utvärdering MEJERI, ÖVRIGA PRODUKTER, SAMT ÄGG

Tilldelningsgrund ekonomiskt mest fördelaktiga

Anbudsutvärderingen sker enligt mervärdesmodellen, vilket innebär att utvärderingskriterier bedöms i utvärderingen, steg 2b. Utvärderingskriterierna ges ett mervärde enligt beskrivning nedan. De olika mervärdena summeras till ett jämförelsetal. Detta kan beskrivas enligt följande:

Anbudssumma från stickprovsprodukterna – mervärden för utvärderingskriterier = jämförelsetal

Den anbudsgivare som erhåller det lägsta jämförelsetalet antas som leverantör. Om fler anbudsgivare får lika jämförelsetal och en vinnande leverantör inte kan utses kommer tilldelning att ske genom lottning.

Utvärderingskriterier

Kommunens önskemål är att ha en samarbetspartner till leverantör under hela avtalstiden. I Kommunens strävan att nå uppsatta mål inom livsmedel och implementera vägledning för hållbara skolmåltider, kommer anbuden att utvärderas på följande kvalitetskriterier:

- GMO-fritt foder
- Ytterligare andel ekologiskt produkter
- Rabattstas på övrigt sortiment

Det är kommunens inställning och tro att anbudsgivare med hög kvalitet i dessa kriterier ger kommunen en bra samarbetspartner i detta avtal.

Här nedan beskrivs kriterierna mer utförligt.

GMO-fritt foder

Mervärde kommer att tilldelas för mjölkprodukter (endast på följande produktgrupper eller artikelbenämningar: crème fraîche, filmjölk, grädde, gräddfil, matfett, mjölk, yoghurt och keso) där foder som används vid uppfödning inte har innehållit GMO i märkningspliktig mängd. Med märkningspliktig mängd avses att produkten inte innehåller genmodifierade råvaror där andelen överstiger 0,9 % eller lägre tröskelvärden fastställda enligt direktiv 2001/18/EG artikel 30.2.

Förslag på verifikat som bevisar att kriteriet uppfylls är:

- Certifieringssystem som uppfyller ovanstående krav, t.ex. Pro Terra, EU-ekologiskt, KRAV, Svenskt Sigill
- Leverantörsförsäkran/DABAS

Ytterligare andel ekologiska produkter

Kommunens önskemål är att öka andelen ekologiska livsmedel i enlighet med Kommunen miljömål att 50 % av alla kommunenslivsmedelinköp ska vara miljövänliga.

Kommunen kommer av den anledningen att bedöma hur stor andel av de offererade produkterna som är ekologiska utöver de som är kravställt som ekologiska. Procentsatsen kommer att beräknas med två decimaler.

Rabatt på övrigt sortiment

Kommun väljer att upphandla livsmedelsprodukter som köps regelbundet eller med en större volym. Då detta inte är alla produkter kommunen har ett totalt behov av finns ett behov av att köpa övriga produkter inom produktområdet.

Anbudsgivare ska i varukorgen ange den rabattsats som denne vill offerera till kommunen på övriga produkter. Rabattsatsen kommer att multipliceras med en fiktiv summa. Summan av rabattsatsen multiplicerat med den fiktiva summan av övrigt sortiment kommer att anges som mervärde i utvärderingen.

Bedömningskala

Anbudsgivarens verifikat och ytterligare offererade ekologiska sortiment kommer att utvärderas och ges mervärden enligt nedan tabeller. Varje utvärderingskriterie bedöms för sig. Mervärdena dras ifrån den anbudssumma som anbudsgivaren har lämnat.

Bedömning av GMO-fritt foder

Bedömning	Mervärde	Beskrivning av bedömningen
Utmärkt	Minus 1 000 000kr	Anbudsgivaren kan uppvisa verifikat på minst 7 produktgrupper enligt ovan nämnd beskrivning.
Bra	Minus 500 000 kr	Anbudsgivaren kan uppvisa verifikat på upp till 6 produktgrupper enligt ovan nämnd beskrivning.
Otillräckligt	Minus 0 kr	Anbudsgivaren kan inte verifiera att någon produktgrupp uppfyller kriteriet enligt ovan nämnd beskrivning.

Andel ytterligare ekologiska produkter

Bedömning	Mervärde	Beskrivning av bedömningen
Utmärkt	Minus 2 000 000kr	Den sammanlagda bedömningen visar att anbjudet helt eller till största delen uppfyller kriteriet och bedöms tillföra en mycket god kvalitet. Anbudsgivaren visar att det ytterligare ekologiska sortimentet kommer att helt eller till stor del bidra till att kommunen når sina miljömål, dvs. det ytterligare offererade ekologiska produkterna uppnår minst 50 % av anbudsumman.
Bra	Minus 1 000 000kr	Den sammanlagda bedömningen visar att anbjudet delvis uppfyller kriteriet och bedöms tillföra en god kvalitet. Anbudsgivaren visar att det ytterligare ekologiska sortimentet kommer att till viss del bidra till att kommunen delvis når sina miljömål, dvs. det ytterligare offererade ekologiska produkterna uppnår mellan 10-49 % av anbudssumman.
Otillräckligt	Minus 0 kr	Den sammanlagda bedömningen visar att anbjudet inte uppfyller kriteriet till en tillräcklig nivå. Anbudsgivaren bedöms inte tillföra något mervärde med de ytterligare offererade ekologiska produkterna, dvs. de ytterligare offererade ekologiska produkterna uppnår maximalt 9 % av anbudsumman.

Exempel på utvärdering

	Anbud 1	Anbud 2	Anbud 3	Anbud 4
Anbudssumma	6 500 000 kr	7 100 000 kr	6 800 000 kr	7 300 000 kr
Totalt anbudspris	6 500 000 kr	7 100 000 kr	6 800 000 kr	7 300 000 kr

Utvärderingskriterium:

GMO-fritt foder	0 kr	500 000 kr	500 000 kr	1 000 000 kr
Andel ytterligare ekologiska produkter	1 000 000 kr	2 000 000 kr	1 000 000 kr	2 000 000 kr
Rabattsats	25 000 kr	50 000 kr	50 000 kr	100 000 kr
Totalt mervärde	1 025 000 kr	2 050 000 kr	1 050 000 kr	2 100 000 kr

Jämförelsepris för utvärdering	5 475 000 kr	5 050 000 kr	5 750 000 kr	5 200 000 kr
---------------------------------------	---------------------	---------------------	---------------------	---------------------

Rankning	3	1	4	2
----------	---	---	---	---

Utvärdering CHARKUTERI

Tilldelningsgrund ekonomiskt mest fördelaktiga

Anbudsutvärderingen sker enligt mervärdesmodellen, vilket innebär att utvärderingskriterier bedöms i utvärderingen, steg 2b. Utvärderingskriterierna ges ett mervärde enligt beskrivning nedan. De olika mervärdena summeras till ett jämförelsetal. Detta kan beskrivas enligt följande:

Anbudssumma från stickprovsprodukterna – mervärden för utvärderingskriterier = jämförelsetal

Den anbudsgivare som erhåller det lägsta jämförelsetalet antas som leverantör. Om fler anbudsgivare får lika jämförelsetal och en vinnande leverantör inte kan utses kommer tilldelning att ske genom lottning.

Utvärderingskriterier

Kommunens önskemål är att ha en samarbetspartner till leverantör under hela avtalstiden. I Kommunens strävan att nå uppsatta mål inom livsmedel och implementera vägledning för hållbara skolmåltider, kommer anbuden att utvärderas på följande kvalitetskriterier:

- Djurskyddskrav
- Andel ekologiskt produkter
- Rabattsats på övrigt sortiment

Det är kommunens inställning och tro att anbudsgivare med hög kvalitet i dessa förslag ger kommunen en bra samarbetspartner i detta avtal.

Här nedan beskrivs kriterierna mer utförligt.

Djurskyddskrav

Kommunen arbetar för att öka kvaliteten på livsmedelsprodukterna som tillagas i kommunens verksamheter. Det är kommunens uppfattning att genom att öka kraven på djurskydd kan detta bidra till att öka kvaliteten på livsmedelsprodukterna.

Kommunen kommer att utvärdera anbudsgivaren andel offererade produkter som uppfyller upphandlingsmyndighetens krav gällande; antibiotikaanvändning, salmonellafrött, transport av djur till slakt samt slaktmetod.

Följande krav ska vara uppfyllda och kunna verifieras vid anbudsintäkten

Antibiotikaanvändning

Antibiotika ska endast användas efter ordination av veterinär och när det är veterinärmedicinskt motiverat.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller kravet
- Leverantörsförsäkran/DABAS

Salmonellafrått

Samtliga levererade produkter ska vara fria från samtliga salmonella serotyper.

Importerade produkter (undantaget Finland och Norge) ska provtas i enlighet med bilaga I-III i kommissionens förordning (EG) nr 1688/2005.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller kravet
- Handelsdokument eller intyg som överensstämmer med förlagan i bilaga IV i kommissionens förordning (EG) nr 1688/2005
- Leverantörsförsäkran/DABAS

Transport av djur till slakt

Djuret ska max ha transporterats 8 timmar till slakt.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller kravet
- Leverantörsförsäkran/DABAS

Slaktmetod

Djuret ska vara helt bedövat när avblodning sker och vara helt medvetslöst fram till dess att döden inträder.

Förslag på verifikat kan vara:

- Certifieringssystem som uppfyller kravet
- Leverantörsförsäkran i produktdatabas (t.ex. Dabas)
- Eller annan likvärdig typ av dokumentation som verifierar kravet (t.ex. verifikation av officiell veterinär på slakteri)

Andel ekologiska produkter

Kommunens önskemål är att öka andelen ekologiska livsmedel i enlighet med Kommunens miljömål att 50 % av alla kommunens livsmedelinköp ska vara miljövänliga.

Kommunen kommer av den anledningen att bedöma hur stor andel av de offererade produkterna som är ekologiska och uppfyller kriterierna enligt förordning (EG) 834/2007 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter.

Procentsatsen kommer att beräknas med två decimaler.

Rabatt på övrigt sortiment

Kommun väljer att upphandla livsmedelsprodukter som köps regelbundet eller med en större volym. Då detta inte är alla produkter kommunen har ett totalt behov av finns ett behov av att köpa övriga produkter inom produktområdet.

Anbudsgivare ska i varukorgen ange den rabattsats som denne vill offerera till kommunen på övriga produkter. Rabattsatsen kommer att multipliceras med en fiktiv summa. Summan av rabattsatsen multiplicerat med den fiktiva summan av övrigt sortiment kommer att anges som mervärde i utvärderingen.

Bedömningskala

Anbudsgivarens verifikat och ytterligare offererade ekologiska sortiment kommer att utvärderas och ges mervärden enligt nedan tabeller. Varje utvärderingskriterie bedöms för sig. Mervärdena dras ifrån den anbudssumma som anbudsgivaren har lämnat.

Bedömning av Djurskyddskrav

Bedömning	Mervärde	Beskrivning av bedömningen
Utmärkt	Minus 500 000 kr	Anbudsgivaren kan uppvisa verifikat på alla 4 djurskyddskrav på minst 40 % av produkterna i varukorgen.
Bra	Minus 250 000 kr	Anbudsgivaren kan uppvisa verifikat på alla 4 djurskyddskrav på mellan 10-39 % av produkterna i varukorgen.
Otillräckligt	Minus 0 kr	Anbudsgivaren kan inte uppvisa något verifikat eller kan bara uppvisa verifikat på de 4 djurskyddskraven med maximalt 9 % av produkterna i varukorgen.

Andel ekologiska produkter

Bedömning	Mervärde	Beskrivning av bedömningen
Utmärkt	Minus 500 000 kr	Den sammanlagda bedömningen visar att anbjudet helt eller till största delen uppfyller kriteriet och bedöms tillföra en mycket god kvalitet. Anbudsgivaren visar att det ekologiska sortimentet kommer att helt eller till stor del bidra till att kommunen når sina miljömål, dvs. det offererade ekologiska produkterna uppnår minst 50 % av anbudsumman.
Bra	Minus 250 000 kr	Den sammanlagda bedömningen visar att anbjudet delvis uppfyller kriteriet och bedöms tillföra en god kvalitet. Anbudsgivaren visar att det ekologiska sortimentet kommer att till viss del bidra till att kommunen delvis når sina miljömål, dvs. det offererade ekologiska produkterna uppnår mellan 10-49 % av anbudssumman.
Otillräckligt	Minus Okr	Den sammanlagda bedömningen visar att anbjudet inte uppfyller kriteriet till en tillräcklig nivå. Anbudsgivaren bedöms inte tillföra något mervärde med de offererade ekologiska produkterna, dvs. de offererade ekologiska produkterna uppnår maximalt 9 % av anbudsumman.

Exempel på utvärdering	Anbud 1	Anbud 2	Anbud 3	Anbud 4
Anbudssumma	1 850 000 kr	2 300 000 kr	2 050 000 kr	2 550 000 kr
Totalt anbudspris	1 850 000 kr	2 300 000 kr	2 050 000 kr	2 550 000 kr

Utvärderingskriterium

Djurskyddskrav	250 000 kr	500 000 kr	250 000 kr	500 000 kr
Andelen ekologiska produkter	0 kr	250 000 kr	250 000 kr	500 000 kr
Rabattsats	10 000 kr	20 000 kr	20 000 kr	40 000 kr
Totalt mervärde	260 000 kr	770 000 kr	520 000 kr	1 040 000 kr

Jämförelsepris för utvärdering	1 590 000 kr	1 530 000 kr	1 530 000 kr	1 510 000 kr
---------------------------------------	---------------------	---------------------	---------------------	---------------------

Rankning	4	2	2	1
----------	---	---	---	---

Utvärdering FÅGEL, KYCKLING OCH KALKONPRODUKTER

Tilldelningsgrund ekonomiskt mest fördelaktiga

Anbudsutvärderingen sker enligt mervärdesmodellen, vilket innebär att utvärderingskriterier bedöms i utvärderingen, steg 2b. Utvärderingskriterierna ges ett mervärde enligt beskrivning nedan. De olika mervärdena summeras till ett jämförelsetal. Detta kan beskrivas enligt följande:

Anbudssumma från stickprovsprodukterna – mervärden för utvärderingskriterier = jämförelsetal

Den anbudsgivare som erhåller det lägsta jämförelsetalet antas som leverantör. Om fler anbudsgivare får lika jämförelsetal och en vinnande leverantör inte kan utses kommer tilldelning att ske genom lottning.

Utvärderingskriterier (gäller båda delområdena)

Kommunens önskemål är att ha en samarbetspartner till leverantör under hela avtalstiden. I Kommunens strävan att nå uppsatta mål inom livsmedel och implementera vägledning för hållbara skolmåltider, kommer anbuden att utvärderas på följande kvalitetskriterier:

- Antal offererade bör-produkter
- Hälsoredovisningssystem
- Förslag på hur denne kan bidra till att informera kommunens verksamheter hur produktionen av produkterna påverkar miljön.
- Rabatt på övrigt sortiment

Det är kommunens inställning och tro att anbudsgivare med hög kvalitet i dessa kriterier ger kommunen en bra samarbetspartner i detta avtal.

Här nedan beskrivs kriterierna mer utförligt.

Antal offererade bör-produkter

Kommunens önskemål är att ha ett brett sortiment som kan tillgodose flera olika behov i kommunens olika verksamheter.

Mervärde kommer att tilldelas anbudsgivare som offererar bör-produkter.

Hälsoredovisningssystem (kyckling)

Mervärde kommer att tilldelas för kycklingprodukter som kommer från en producent som arbetar i enlighet med ett hälsoredovisningssystem med hälsoparametrar för djurvälfärd. Parametrar ska följas upp på ett systematiskt sätt, orsaker ska analyseras, avvikelser ska dokumenteras och leda till lämpliga åtgärder i samråd med en veterinär eller produktionsrådgivare för att avhjälpa problemen.

Hälsoredovisningssystemet ska minst omfatta följande:

- Dödlighet
- Fothälsa
- Förekomst av koccidios
- Beläggning

Förslag på verifikat som bevisar att kriteriet uppfylls är

- Certifieringssystem som uppfyller ovanstående krav, t.ex. KRAV, Svenskt Sigill (tillägg enligt klimatcertifieringen)
- Leverantörsförsäkran/DABAS (t.ex. relevanta delar ur svensk fågels omsorgsprogram eller certifikat/intyg från Svensk Fågel eller dödlighet enligt stalljournal, läkemedels- och praktikjournal, dokumentation av djurhälsoprogram).

Hälsoredovisningssystem (kalkon)

Mervärde kommer att tilldelas för kalkonprodukter som kommer från en producent som arbetar i enlighet med ett hälsoredovisningssystem med hälsoparametrar för djurvälfärd. Parametrar ska följas upp på ett systematiskt sätt, orsaker ska analyseras, avvikelser ska dokumenteras och leda till lämpliga åtgärder i samråd med en veterinär eller produktionsrådgivare för att avhjälpa problemen.

Hälsoredovisningssystemet ska minst omfatta följande:

- Dödlighet
- Fothälsa
- Beläggning
- Användning av antibiotika eller andra läkemedel

Förslag på verifikat som bevisar att kriteriet uppfylls är

- Certifieringssystem som uppfyller kriteriet (bevis på hur certifieringssystem uppfyller kriteriet ska medföljas)
- Leverantörsförsäkran/DABAS (t.ex. relevanta delar ur svensk fågels omsorgsprogram)
- Certifikat/intyg från Svensk Fågel
- Stalljournal som anger dödlighet, läkemedels- och praktikjournal, dokumentation av djurhälsoprogram

Förslag till att informera om miljöpåverkan

Enligt kommunens nya vägledning för hållbara skolmåltider ska verksamheterna arbeta för att minska miljöpåverkan i måltiderna. Kommunen förhoppning är att genom att samarbeta med livsmedelsleverantörer kunna informera sig om vilka effekter djurproduktionen har på miljön och därmed kunna förmedla detta till pedagoger och elever/barn.

Anbudsgivare ska redovisa ett förslag på informationsplan samt ge exempel på innehåll på hur anbudsgivaren kan bidra till att informera verksamhetsansvariga och kockar om miljöpåverkan i djurproduktionen och på slutprodukten. Detta kan ske genom t.ex. studiebesök, informationsdagar, utbildningar eller efter vad anbudsgivaren anser sig kunna bidra med. Förslaget bör vara max 4 A4 sidor.

Rabatt på övrigt sortiment

Kommun väljer att upphandla livsmedelsprodukter som köps regelbundet eller med en större volym. Då detta inte är alla produkter kommunen har ett totalt behov av finns ett behov av att köpa övriga produkter inom produktområdet.

Anbudsgivare ska i varukorgen ange den rabattsats som denne vill offerera till kommunen på övriga produkter. Rabattsatsen kommer att multipliceras med en fiktiv summa. Summan av rabattsatsen multiplicerat med den fiktiva summan av övrigt sortiment kommer att anges som mervärde i utvärderingen.

Bedömningskala

Anbudsgivarens verifikat och beskrivning utvärderas och ges mervärden enligt nedan tabeller. Varje utvärderingskriterie bedöms för sig. Mervärdena dras ifrån den anbudssumma som anbudsgivaren har lämnat.

Bedömning av antalet offererade børprodukter (kyckling)

Bedömning	Mervärde	Beskrivning av bedömningen
Utmärkt	Minus 200 000 kr	Anbudsgivaren offererar minst 90 % av antalet bør-produkter i varukorgen.
Bra	Minus 100 000 kr	Anbudsgivaren offererar mellan 45-89 % av antalet bør-produkter i varukorgen.
Otillräckligt	Minus 0 kr	Anbudsgivaren offererar mindre än 45 % av antalet bør-produkter i varukorgen.

Bedömning av antalet offererade børprodukter (kalkon)

Bedömning	Mervärde	Beskrivning av bedömningen
Utmärkt	Minus 50 000 kr	Anbudsgivaren offererar båda angivna bør-produkterna som anges i varukorgen.
Bra	Minus 25 000 kr	Anbudsgivaren offererar den ena bør-produkten som anges i varukorgen.
Otillräckligt	Minus 0 kr	Anbudsgivaren offererar inte någon bør-produkt i varukorgen.

Bedömning av hälsoredovisningssystem (kyckling)

Bedömning	Mervärde	Beskrivning av bedömningen
Utmärkt	Minus 300 000kr	Anbudsgivaren har ett godkänt hälsoredovisningssystem enligt ovan nämnd beskrivning på minst 90 % av alla angivna produkterna i varukorgen.
Bra	Minus 150 000 kr	Anbudsgivaren har ett godkänt hälsoredovisningssystem enligt ovan nämnd beskrivning på mellan 45-89 % av alla angivna produkterna i varukorgen.
Otillräckligt	Minus 0 kr	Anbudsgivaren har inte ett godkänt hälsoredovisningssystem enligt ovan nämnd beskrivning på mindre än 45 % av alla angivna produkterna i varukorgen.

Bedömning av hälsoredovisningssystem (kalkon)

Bedömning	Mervärde	Beskrivning av bedömningen
Utmärkt	Minus 100 000kr	Anbudsgivaren har ett godkänt hälsoredovisningssystem enligt ovan nämnd beskrivning på minst 90 % av alla angivna produkterna i varukorgen.
Bra	Minus 150 000 kr	Anbudsgivaren har ett godkänt hälsoredovisningssystem enligt ovan nämnd beskrivning på mellan 45-89 % av alla angivna produkterna i varukorgen.
Otillräckligt	Minus 0 kr	Anbudsgivaren har inte ett godkänt hälsoredovisningssystem enligt ovan nämnd beskrivning på mindre än 45 % av alla angivna produkterna i varukorgen.

Bedömning av förslag till att informera om miljöpåverkan (kyckling)

Bedömning	Mervärde	Beskrivning av bedömningen
Utmärkt	Minus 100 000 kr	Den sammanlagda bedömningen visar att anbudsgivarens förslag uppfyller en utmärkt nivå av kriteriet och ger betydande mervärde för beställaren. Anbudsgivarens förslag visar på en mycket tydlig och strukturerad informationsplan samt ger flera exempel på innehåll som har mycket stor relevans på det som efterfrågas.
Bra	Minus 50 000 kr	Den sammanlagda bedömningen visar att anbudsgivarens förslag delvis uppfyller kriteriet och bedöms tillföra en god kvalitet. Anbudsgivaren förslag visar på att en informationsplan finns och ger minst ett exempel på innehåll. Informationsplanen har ett antal brister.
Otillräckligt	Minus 0kr	Den sammanlagda bedömningen av anbudsgivarens förslag uppfyller inte en tillräcklig nivå eller att förslag saknas.

Bedömning av förslag till att informera om miljöpåverkan (kalkon)

Bedömning	Mervärde	Beskrivning av bedömningen
Utmärkt	Minus 50 000 kr	Den sammanlagda bedömningen visar att anbudsgivarens förslag uppfyller en utmärkt nivå av kriteriet och ger betydande mervärde för beställaren. Anbudsgivarens förslag visar på en mycket tydlig och strukturerad informationsplan samt ger flera exempel på innehåll som har mycket stor relevans på det som efterfrågas.
Bra	Minus 25 000 kr	Den sammanlagda bedömningen visar att anbudsgivarens förslag delvis uppfyller kriteriet och bedöms tillföra en god kvalitet. Anbudsgivaren förslag visar på att en informationsplan finns och ger minst ett exempel på innehåll. Informationsplanen har ett antal brister.
Otillräckligt	Minus 0kr	Den sammanlagda bedömningen av anbudsgivarens förslag uppfyller inte en tillräcklig nivå eller att förslag saknas.

Exempel på utvärdering

	Anbud 1	Anbud 2	Anbud 3	Anbud 4
Anbudssumma	1 200 000 kr	1 550 000 kr	1 300 000 kr	1 700 000 kr
Totalt anbudspris	1 200 000 kr	1 550 000 kr	1 300 000 kr	1 700 000 kr

Utvärderingskriterium:

Andel bör-produkter	0 kr	200 000 kr	100 000 kr	200 000 kr
Hälsoredovisningssystem	150 000 kr	300 000 kr	300 000 kr	300 000 kr
Förslag på information om miljöpåverkan	50 000 kr	100 000 kr	50 000 kr	100 000 kr
Rabattsats	15 000 kr	30 000 kr	30 000 kr	60 000 kr
Totalt mervärde	215 000 kr	630 000 kr	480 000 kr	660 000 kr
Jämförelsepris för utvärdering	985 000 kr	920 000 kr	820 000 kr	1 040 000 kr
Rankning	3	2	1	4

Utvärdering NÖTKÖTT, FÄRSKT OCH FRYST

Tilldelningsgrund ekonomiskt mest fördelaktiga

Anbudsutvärderingen sker enligt mervärdesmodellen, vilket innebär att utvärderingskriterier bedöms i utvärderingen, steg 2b. Utvärderingskriterierna ges ett mervärde enligt beskrivning nedan. De olika mervärdena summeras till ett jämförelsetal. Detta kan beskrivas enligt följande:

Anbudssumma från stickprovsprodukterna – mervärden för utvärderingskriterier = jämförelsetal

Den anbudsgivare som erhåller det lägsta jämförelsetalet antas som leverantör. Om fler anbudsgivare får lika jämförelsetal och en vinnande leverantör inte kan utses kommer tilldelning att ske genom lottnings.

Utvärderingskriterier (gäller båda delområdena)

Kommunens önskemål är att ha en samarbetspartner till leverantör under hela avtalstiden. I Kommunens strävan att nå uppsatta mål inom livsmedel och implementera vägledning för hållbara skolmåltider, kommer anbuden att utvärderas på följande kvalitetskriterier:

- Betesdrift
- GMO-fritt foder
- Hälsoredovisningssystem
- Förslag på hur anbudsgivaren kan bidra till att informera kommunens verksamheter hur produktionen av produkterna påverkar miljön.
- Rabatt på övrigt sortiment

Det är kommunens inställning och tro att anbudsgivare med hög kvalitet i dessa kriterier ger kommunen en bra samarbetspartner i detta avtal.

Här nedan beskrivs kriterierna mer utförligt.

Betesdrift

Mervärde tilldelas för kött från nötkreatur (över 6 månader) som har haft tillgång till bete eller annan utevistelse under en sammanhängande betessäsong. Rastfålla accepteras inte under betessäsong.

Förslag på verifikat som bevisar att kriteriet uppfylls är

- Certifieringssystem som uppfyller ovanstående verifieringskrav, IP Sigill nötkött
- Leverantörsförsäkran/DABAS

GMO-fritt foder

Mervärde tilldelas för nötkött där foder som används vid uppfödning inte har innehållit GMO i märkningspliktig mängd. Med märkningspliktig mängd avses att fodret inte innehåller genmodifierade råvaror där andelen överstiger 0,9 % eller lägre tröskelvärden fastställda enligt direktiv 2001/18/EG artikel 30.2.

Förslag på verifikat som bevisar att kriteriet uppfylls är

- Certifieringssystem som uppfyller ovanstående krav, t.ex. IP Sigill Nötkött
- Leverantörsförsäkran/DABAS

Hälsoredovisningssystem

Mervärde kommer att tilldelas för nötköttsprodukter som kommer från en producent som arbetar i enlighet med ett hälsoredovisningssystem med hälsoparametrar för djurvälfärd. Parametrar ska följas upp på ett systematiskt sätt, orsaker ska analyseras, avvikelser ska dokumenteras och leda till lämpliga åtgärder i samråd med en veterinär eller produktionsrådgivare för att avhjälpa problemen.

Hälsoredovisningssystemet ska minst omfatta följande:

- Utslagningsfrekvens
- Dödlighet i olika djurgrupper
- Totalt antal veterinärbehandlingar
- Klövproblem
- Användning av antibiotika eller andra läkemedel
- Antalet besiktningsfynd enligt slaktskadebeskedet i avräkningen jämfört med slakteriets medeltal

Förslag på verifikat som bevisar att kriteriet uppfylls är

- Certifieringssystem som uppfyller ovanstående krav, t.ex. Svenskt Sigill (tillägg enligt klimatcertifieringen),
- Leverantörsförsäkran/DABAS (t.ex. anslutning till ett etablerat och väldokumenterat hälsoprogram för djurslaget, genomförande av ett eget program med åtgärder för förebyggande djurhälsovård eller dödlighet och utslagningsfrekvens enligt stalljournal, läkemedels- och praktikjournal)

Förslag till att informera om miljöpåverkan

Enligt kommunens nya vägledning för hållbara skolmåltider ska verksamheterna arbeta för att minska miljöpåverkan i måltiderna. Kommunen förhoppning är att genom att samarbeta med livsmedelsleverantörer kunna informera sig om vilka effekter djurproduktionen har på miljön och därmed kunna förmedla detta till pedagoger och elever/barn.

Anbudsgivaren ska redovisa ett förslag på informationsplan samt ge exempel på innehåll på hur anbudsgivaren kan bidra till att informera verksamhetsansvariga och kockar om miljöpåverkan i djurproduktionen och på slutprodukten. Detta kan ske genom t.ex. studiebesök, informationsdagar, utbildningar eller efter vad anbudsgivaren anser sig kunna bidra med. Förslaget bör vara max 4 A4 sidor.

Rabatt på övrigt sortiment

Kommun väljer att upphandla livsmedelsprodukter som köps regelbundet eller med en större volym. Då detta inte är alla produkter kommunen har ett totalt behov av finns ett behov av att köpa övriga produkter inom produktområdet.

Anbudsgivare ska i varukorgen ange den rabattsats som denne vill offerera till kommunen på övriga produkter. Rabattsatsen kommer att multipliceras med en fiktiv summa. Summan av rabattsatsen multiplicerat med den fiktiva summan av övrigt sortiment kommer att anges som mervärde i utvärderingen.

Bedömningskala

Anbudsgivarens verifikat och beskrivning utvärderas och ges mervärden enligt nedan tabeller. Varje utvärderingskriterie bedöms för sig. Mervärdena dras ifrån den anbudssumma som anbudsgivaren har lämnat.

Bedömning av betesdrift, GMO-.fritt foder samt hälsoredovisningssystem

Bedömning	Mervärde	Beskrivning av bedömningen
Utmärkt	Minus 200 000 kr	Anbudsgivaren har ett godkänt verifikat enligt ovan nämnd beskrivning på minst 90 % av offererade produkter.
Bra	Minus 100 000 kr	Anbudsgivaren har ett godkänt verifikat enligt ovan nämnd beskrivning på mellan 45-89 % av offererade produkter.
Otillräckligt	Minus 0 kr	Anbudsgivaren har inte ett godkänt verifikat enligt ovan nämnd beskrivning på mindre än 45 % av produkterna.

Bedömning av förslag till att informera om miljöpåverkan

Bedömning	Mervärde	Beskrivning av bedömningen
Utmärkt	Minus 200 000 kr	Den sammanlagda bedömningen visar att anbudsgivarens förslag uppfyller en utmärkt nivå av kriteriet och ger betydande mervärde för beställaren. Anbudsgivarens förslag visar på en mycket tydlig och strukturerad informationsplan samt ger flera exempel på innehåll som har mycket stor relevans på det som efterfrågas.
Bra	Minus 100 000 kr	Den sammanlagda bedömningen visar att anbudsgivarens förslag delvis uppfyller kriteriet och bedöms tillföra en god kvalitet. Anbudsgivaren förslag visar på att en informationsplan finns och ger minst ett exempel på innehåll. Informationsplanen har ett antal brister.
Otillräckligt	Minus 0kr	Den sammanlagda bedömningen av anbudsgivarens förslag uppfyller inte en tillräcklig nivå eller att förslag saknas.

Exempel på utvärdering	Anbud 1	Anbud 2	Anbud 3	Anbud 4
Anbudssumma	1 250 000 kr	1 750 000 kr	1 550 000 kr	2 100 000 kr
Totalt anbudspris	1 250 000 kr	1 750 000 kr	1 550 000 kr	2 100 000 kr

Utvärderingskriterium

Betesdrift	100 000 kr	200 000 kr	200 000 kr	200 000 kr
GMO-fritt foder	0 kr	100 000 kr	100 000 kr	200 000 kr
Hälsoredovisningssystem	100 000 kr	200 000 kr	200 000 kr	200 000 kr
Förslag på information om miljöpåverkan	100 000 kr	200 000 kr	100 000 kr	100 000 kr
Rabattsats	6000 kr	12 000 kr	12 000 kr	24 000 kr
Totalt mervärde	306 000 kr	712 000 kr	612 000 kr	724 000 kr

Jämförelsepris för utvärdering	944 000 kr	1 038 000 kr	938 000 kr	1 376 000 kr
---------------------------------------	-------------------	---------------------	-------------------	---------------------

Rankning	2	3	1	4
----------	---	---	---	---

UTVÄRDERING Mjölk i storförpackning

Tilldelningsgrund ekonomiskt mest fördelaktiga

Anbudsutvärderingen sker enligt mervärdesmodellen, vilket innebär att utvärderingskriterier bedöms i utvärderingen, steg 2b. Utvärderingskriterierna ges ett mervärde enligt beskrivning nedan. De olika mervärdena summeras till ett jämförelsetal. Detta kan beskrivas enligt följande:

Anbudssumma från stickprovsprodukterna – mervärden för utvärderingskriterier = jämförelsetal

Den anbudsgivare som erhåller det lägsta jämförelsetalet antas som leverantör. Om fler anbudsgivare får lika jämförelsetal och en vinnande leverantör inte kan utses kommer tilldelning att ske genom lottning.

Utvärderingskriterier

Kommunens önskemål är att ha en samarbetspartner till leverantör under hela avtalstiden. I Kommunens strävan att nå uppsatta mål inom livsmedel och implementera vägledning för hållbara skolmåltider, kommer anbuden att utvärderas på följande kvalitetskriterier:

- Antal offererade bör-produkter
- GMO-fritt foder
- Hälsoredovisningssystem

Det är kommunens inställning och tro att anbudsgivare med hög kvalitet i dessa förslag ger kommunen en bra samarbetspartner i detta avtal.

Här nedan beskrivs kriterierna mer utförligt.

Antalet offererade bör-produkter

Kommunens önskemål är att ha ett brett sortiment som kan tillgodose flera olika behov i kommunens olika verksamheter.

Mervärde kommer att tilldelas anbudsgivare som offererar bör-produkter.

GMO-fritt foder

Mervärde kommer att tilldelas för mjölkprodukter där foder som används vid uppfödning inte har innehållit GMO i märkningspliktig mängd. Med märkningspliktig mängd avses att produkten inte innehåller genmodifierade råvaror där andelen överstiger 0,9 % eller lägre tröskelvärden fastställda enligt direktiv 2001/18/EG artikel 30.2.

Förslag på verifikat som bevisar att kriteriet uppfylls är

- Certifieringssystem som uppfyller ovanstående krav, t.ex. Pro Terra, EU-ekologiskt, KRAV, Svenskt Sigill
- Leverantörsförsäkran/DABAS

Hälsoredovisningssystem

Mervärde kommer att tilldelas för mjölkprodukter som kommer från en producent som arbetar i enlighet med ett hälsoredovisningssystem med hälsoparametrar för djurvälstånd. Parametrar ska följas upp på ett systematiskt sätt, orsaker ska analyseras, avvikelser ska dokumenteras och leda till lämpliga åtgärder i samråd med en veterinär eller produktionsrådgivare för att avhjälpa problemen.

Hälsoredovisningssystemet ska minst omfatta följande:

- Inkalvningsålder
- Utslagningsfrekvens
- Dödlighet i olika djurgrupper
- Totalt antal veterinärbehandlingar av sjukdom för mjölkkor. Avhorning och kastrering inräknas inte.
- Klövhälsa

Förslag på verifikat som bevisar att kriteriet uppfylls är

- Certifieringssystem som uppfyller ovanstående krav, t.ex. Svenskt Sigill (tillägg enligt klimatcertifieringen)
- Leverantörsförsäkran/DABAS (t.ex. anslutning till ett etablerat och väldokumenterat hälsoprogram för djurslaget, genomförande av ett eget program med åtgärder för förebyggande djurhälsovård eller dödlighet och utslagningsfrekvens enligt stalljournal, läkemedels- och praktikjournal)

Bedömningskala

Anbudsgivarens verifikat kommer att utvärderas och ges mervärden enligt nedan tabeller. Varje utvärderingskriterie bedöms för sig. Mervärdena dras ifrån den anbudssumma som anbudsgivaren har lämnat.

Bedömning av antalet offererade börprodukter

Bedömning	Mervärde	Beskrivning av bedömningen
Utmärkt	Minus 100 000 kr	Anbudsgivaren offererar på bör-produkten som anges i varukorgen.
Otillräckligt	Minus 0 kr	Anbudsgivaren offererar inte på bör-produkten i varukorgen.

Bedömning av GMO-fritt foder

Bedömning	Mervärde	Beskrivning av bedömningen
Utmärkt	Minus 150 000 kr	Anbudsgivaren kan verifiera användning av GMO-fritt foder på minst 90 % av alla angivna produkterna i varukorgen.
Bra	Minus 75 000 kr	Anbudsgivaren kan verifiera användning av GMO-fritt foder på mellan 45-89 % av alla angivna produkterna i varukorgen.
Otillräckligt	Minus 0 kr	Anbudsgivaren kan inte verifiera användning av GMO-fritt foder på minst 45 % av alla angivna produkterna i varukorgen.

Bedömning av hälsoredovisningssystem

Bedömning	Mervärde	Beskrivning av bedömningen
Utmärkt	Minus 150 000 kr	Anbudsgivaren har ett godkänt hälsoredovisningssystem enligt ovan nämnd beskrivning på minst 90 % av alla angivna produkterna i varukorgen.
Bra	Minus 75 000 kr	Anbudsgivaren har ett godkänt hälsoredovisningssystem enligt ovan nämnd beskrivning på mellan 45-89 % av alla angivna produkterna i varukorgen.
Otillräckligt	Minus 0 kr	Anbudsgivaren har inte ett godkänt hälsoredovisningssystem enligt ovan nämnd beskrivning.

Exempel på utvärdering

	Anbud 1		Anbud 2		Anbud 3	
Anbudssumma endast mjölk	790 000 kr		830 000 kr		810 000 kr	
Fiktiv årlig uppskattning för köp av egna mjölkylare	200 000 kr		200 000 kr		200 000 kr	
Anbudssuma inklusive mjölkylare		870 000 kr		830 000 kr		900 000 kr
Totalt anbudspris	990 000 kr	870 000 kr	1 030 000 kr	830 000 kr	1 010 000 kr	900 000 kr

Utvärderingskriterium:

Andel bär-produkter	100 000 kr					
GMO-fritt foder	0 kr	0 kr	75 000 kr	75 000 kr	150 000 kr	150 000 kr
Hälsoredovisningssystem	75 000 kr	75 000 kr	150 000 kr	150 000 kr	150 000 kr	150 000 kr
Totalt mervärde	175 000 kr	175 000 kr	325 000 kr	325 000 kr	400 000 kr	400 000 kr
Jämförelsepris för utvärdering	815 000 kr	695 000 kr	705 000 kr	505 000 kr	610 000 kr	500 000 kr

Rankning	6	4	5	2	3	1
----------	---	---	---	---	---	---

UTVÄRDERING FLÄSKKÖTT, FÄRSKT OCH FRYST

Tilldelningsgrund ekonomiskt mest fördelaktiga

Anbudsutvärderingen sker enligt mervärdesmodellen, vilket innebär att utvärderingskriterier bedöms i utvärderingen, steg 2b. Utvärderingskriterierna ges ett mervärde enligt beskrivning nedan. De olika mervärdena summeras till ett jämförelsetal. Detta kan beskrivas enligt följande:

Anbudssumma från stickprovsprodukterna – mervärden för utvärderingskriterier = jämförelsetal

Den anbudsgivare som erhåller det lägsta jämförelsetalet antas som leverantör. Om fler anbudsgivare får lika jämförelsetal och en vinnande leverantör inte kan utses kommer tilldelning att ske genom lottning.

Utvärderingskriterier

Kommunens önskemål är att ha en samarbetspartner till leverantör under hela avtalstiden. I Kommunens strävan att nå uppsatta mål inom livsmedel och implementera vägledning för hållbara skolmåltider, kommer anbuden att utvärderas på följande kvalitetskriterier:

- Antal offererade bör-produkter
- Hälsoredovisningssystem.
- Förslag på hur anbudsgivaren kan bidra till att informera kommunens verksamheter hur produktionen av produkterna påverkar miljön.
- Rabattsats på övrigt sortiment

Det är kommunens inställning och tro att anbudsgivare med hög kvalitet i dessa kriterier ger kommunen en bra samarbetspartner i detta avtal.

Här nedan beskrivs kriterierna mer utförligt.

Antalet offererade bör produkter

Kommunens önskemål är att ha ett brett sortiment som kan tillgodose flera olika behov i kommunens olika verksamheter.

Mervärde kommer att tilldelas anbudsgivaren som offererar bör-produkter.

Hälsoredovisningssystem

Mervärde kommer att tilldelas för kycklingprodukter som kommer från en producent som arbetar i enlighet med ett hälsoredovisningssystem med hälsoparametrar för djurvälfärd. Parametrar ska följas upp på ett systematiskt sätt, orsaker ska analyseras, avvikelser ska dokumenteras och leda till lämpliga åtgärder i samråd med en veterinär eller produktionsrådgivare för att avhjälpa problemen.

Hälsoredovisningssystemet ska minst omfatta följande:

- Dödlighet i olika djurgrupper
- Totalt antal veterinärbehandlingar för sjukdom.
- Användning av antibiotika och/eller andra läkemedel
- Antalet sjukdomsregistreringar vid slakt jämfört med landets medeltal

Förslag på verifikat som bevisar att kriteriet uppfylls är

- Certifieringssystem som uppfyller ovanstående krav, t.ex. KRAV, Svenskt Sigill (tillägg enligt klimatcertifieringen)
- Leverantörsförsäkran/DABAS (t.ex. anslutning till ett etablerat och väldokumenterat hälsoprogram för djurslaget, genomförande av ett eget program med åtgärder för förebyggande djurhälsovård eller dödligitet och utslagningsfrekvens enligt stalljournal, läkemedels- och praktikjournal)

Förslag till att informera om miljöpåverkan

Enligt kommunens nya vägledning för hållbara skolmåltider ska verksamheterna arbeta för att minska miljöpåverkan i måltiderna. Kommunen förhoppning är att genom att samarbeta med livsmedelsleverantörer kunna informera sig om vilka effekter djurproduktionen har på miljön och därmed kunna förmedla detta till pedagoger och elever/barn.

Anbudsgivaren ska redovisa ett förslag på informationsplan samt ge exempel på innehåll på hur anbudsgivaren kan bidra till att informera verksamhetsansvariga och kockar om miljöpåverkan i djurproduktionen och på slutprodukten. Detta kan ske genom t.ex. studiebesök, informationsdagar, utbildningar eller efter vad anbudsgivaren anser sig kunna bidra med. Förslaget bör vara max 4 A4 sidor.

Rabatt på övrigt sortiment

Kommun väljer att upphandla livsmedelsprodukter som köps regelbundet eller med en större volym. Då detta inte är alla produkter kommunen har ett totalt behov av finns ett behov av att köpa övriga produkter inom produktområdet.

Anbudsgivare ska i varukorgen ange den rabattsats som denne vill offerera till kommunen på övriga produkter. Rabattsatsen kommer att multipliceras med en fiktiv summa. Summan av rabattsatsen multiplicerat med den fiktiva summan av övrigt sortiment kommer att anges som mervärde i utvärderingen.

Bedömningskala

Anbudsgivarens verifikat kommer att utvärderas och ges mervärden enligt nedan tabeller. Varje utvärderingskriterie bedöms för sig. Mervärdena dras ifrån den anbudssumma som anbudsgivaren har lämnat.

Bedömning av antalet offererade börprodukter

Bedömning	Mervärde	Beskrivning av bedömningen
Utmärkt	Minus 50 000 kr	Anbudsgivaren offererar minst 90 % av antalet börprodukter i varukorgen.
Bra	Minus 25 000 kr	Anbudsgivaren offererar mellan 45-89 % av antalet bör-produkter i varukorgen.
Otillräckligt	Minus 0 kr	Anbudsgivaren har inte ett godkänt hälsoredovisningssystem enligt ovan nämnd beskrivning på mindre än 45 % av alla angivna produkterna i varukorgen.

Bedömning av hälsoredovisningssystem

Bedömning	Mervärde	Beskrivning av bedömningen
Utmärkt	Minus 80 000 kr	Anbudsgivaren har ett godkänt hälsoredovisningssystem enligt ovan nämnd beskrivning på minst 90 % av alla angivna produkterna i varukorgen.
Bra	Minus 40 000 kr	Anbudsgivaren har ett godkänt hälsoredovisningssystem enligt ovan nämnd beskrivning på mellan 45-89 % av alla angivna produkterna i varukorgen.
Otillräckligt	Minus 0 kr	Anbudsgivaren har inte ett godkänt hälsoredovisningssystem enligt ovan nämnd beskrivning på mindre än 45 % av alla angivna produkterna i varukorgen.

Bedömning av förslag till att informera om miljöpåverkan

Bedömning	Mervärde	Beskrivning av bedömningen
Utmärkt	Minus 30 000 kr	Den sammanlagda bedömningen visar att anbudsgivarens förslag uppfyller en utmärkt nivå av kriteriet och ger betydande mervärde för beställaren. Anbudsgivarens förslag visar på en mycket tydlig och strukturerad informationsplan samt ger flera exempel på innehåll som har mycket stor relevans på det som efterfrågas.
Bra	Minus 15 000 kr	Den sammanlagda bedömningen visar att anbudsgivarens förslag delvis uppfyller kriteriet och bedöms tillföra en god kvalitet. Anbudsgivaren förslag visar på att en informationsplan finns och ger minst ett exempel på innehåll. Informationsplanen har ett antal brister.
Otillräckligt	Minus 0 kr	Den sammanlagda bedömningen av anbudsgivarens förslag uppfyller inte en tillräcklig nivå eller att förslag saknas.

Exempel på utvärdering

	Anbud 1	Anbud 2	Anbud 3	Anbud 4
Anbudssumma	290 000 kr	350 000 kr	320 000 kr	450 000 kr
Totalt anbudspris	290 000 kr	350 000 kr	320 000 kr	450 000 kr

Utvärderingskriterium:

Andel bör-produkter	25 000 kr	50 000 kr	50 000 kr	50 000 kr
Hälsoredovisningssystem	0 kr	80 000 kr	40 000 kr	80 000 kr
Förslag på information om miljöpåverkan	0 kr	15 000 kr	15 000 kr	30 000 kr
Rabattsats	2 500 kr	5 000 kr	5 000 kr	10 000 kr
Totalt mervärde	2 500 kr	100 000 kr	60 000 kr	120 000 kr

Jämförelsepris för utvärdering	287 500 kr	250 000 kr	260 000 kr	330 000 kr
---------------------------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Rankning	3	1	2	4
----------	---	---	---	---

Kommunstyrelsen

Ramar och förutsättningar för att inleda upphandlingar av livsmedel

Förslag till beslut

Kommunalstyrelsen beslutar att inleda upphandling i enlighet med tjänsteskrivelsen i ärendet.

Ärendet

Nacka kommuns avtal inom rubricerade områden löper ut den 30 juni 2017. Delar av området livsmedel har redan upphandlats i 6 stycken upphandlingar som annonserades i augusti 2016. Resterande delar; kolonial, dryck, kaffe och the, övrigt fryst, kiosk- och cafésortiment behöver nu upphandlas.

Målet med upphandlingen är att Nacka kommun ska ha ett ramavtal med en leverantör som kan leverera livsmedel av rätt kvalité och till rätt pris. Leverantören ska fungera som en samarbetspartner för kommunen och kunna erbjuda ett brett och levande sortiment.

Inköpsheten tillsammans med en referensgrupp bestående av kockar från olika typer av verksamheter inom kommunen har tillsatts för att dra lärdomar från nuvarande avtal samt för att bidra med allmän expertkunskap inom området. Ett väl fungerande och förankrat livsmedelsavtal kan bidra till att verksamheterna uppnår sina mål avseende måltidsplanering och servering.

Under referensgruppsmöten har även de krav som kan ställas för att nå kommunens mål om miljöklassade inköp diskuterats.

Utifrån den behovsanalys som gjorts bör upphandlingarna av de resterande produktgrupperna delas in enligt följande:

- Kolonial och övrigt fryst.
- Dryck (inkl. alkohol)
- Kaffe, the och cafésortiment

En marknadsanalys kommer att genomföras i syfte att ta reda på hur kommunen kan bli mer effektiv och attraktiv som kund i sina livsmedelsupphandlingar samt hur små- och medelstora företag kan gynnas.

Kommunen kommer att ställa krav på att samtliga varor transporteras till kommunens samlastningscentral för vidare samlastning till verksamheterna två (2) gånger per vecka.

Utvärdering kommer att utföras genom att angivet anbudspris vägs mot andelen miljöklassade artiklar. Utvärderingsmetoden bygger på monetär utvärdering med prissatt kvalitet. Anbudspriset blir ett jämförelsetal efter bedömning av andelen miljömärkta produkter. Ytterligare kvalitetsbedömning kan komma att bli aktuell.

Upphandlingarna planeras annonseras vintern 2016 med avtalsstartstart 2017-07-01.

Roller och ansvar

Namn	Befattring	Roll
Eva Ohlin	Ekonomidirektör	Processägare
Helena Ekvall Henrik Feldhusen	Chef, verksamhetsstödet Biträdande produktionsdirektör	Styrgrupp
Isabella Lipski	Inköpares	Kommersiellt ansvarig

Marknadsanalys och inköpsstrategi

Idag domineras marknaden av 3-4 livsmedelsgrossister som betecknas som fullsortimentsgrossister. De kan leverera att komplett restaurangsortiment. I de aktuella upphandlingarna är det troligt att någon av dessa grossister kan uppfylla kommunens behov.

Genom att bryta ut kaffe och dryck öppnas möjligheterna upp för små- och medelstora företag inom produktgruppen.

Branschen har historiskt sett varit överprövningsbenägen men detta minskar stadigt enligt branschföreningen Kost & Närings.

Tidsplan

Annons: 2016-12-20

Sista anbudsdag: ca 2017-02-06

Tilldelningsbeslut: 2017-03-15

Avtal tecknas: 2017-03-26

Avtalsstart: 2017-07-01

Avtalslängd: 2+1 +1 år.

Särskilda hänsynstaganden

I upphandlingen kommer det att ställas miljökrav. Bland annat rör det sig om krav på att produkter av spannmål och socker inte ska innehålla genmodifierade organismer i märkningspliktig mängd.

Kaffe och te ska produceras på ett etiskt och rättvist sätt.

För att hela tiden kunna öka mängden ekologiskt kommer krav att ställas på att leverantör minst en gång per halvår ska komma med förslag på förändring av livsmedelsinköpen i syfte att öka den ekologiska andelen av inköpen inom tilldelad budget.

Den interna kompetens som referensgruppen har är avgörande för att kunna upphandla ett bra sortiment.

Avtalet måste innehåra kännbara konsekvenser för leverantören i form av viten och möjligheter att häva avtalet när kraven inte uppfylls men det får inte bli kostnadsdrivande för kommunen. Att kontinuerligt följa upp sortimentskrav och priser är av yttersta vikt för att kommunen ska ha samma kvalité som offererades i upphandlingen, även om sortimentet kan förändras för att anpassas efter behov samt nyheter på marknaden.

Risker

Risken som alltid finns vid livsmedelsupphandlingar är att produkter saknas i upphandlat sortimentet. För att undvika detta måste kommunen kunna göra löpande sortimentsförändringar och arbeta med avtalet för att det vid varje tidpunkt ska finnas bra produkter tillgängliga till rimligt pris. Det ska även finnas kontrollfunktioner för att undvika att leverantörer byter ut upphandlade produkter och/eller höjer priser på ett otillåtet sätt. Det är viktigt att kommunen upphandlar livsmedel till *rätt* kvalité för att verksamheterna ska kunna hålla servera näringssäkert och miljösmart mat och samtidigt hålla sin budget.

En överprövning kan göra att kommunen blir avtalslös och måste direktupphandla för att tillgodose behovet kortsiktigt.

Affärsvärden och budget för projektet

Avtalslängd: 2 + 1 + 1 år.

Estimerad storlek på affären: 17 900 000 kronor per år.

Kostnader för inköp av livsmedel tas på respektive verksamhets budget efter behov och beställning.

Konsekvenser för barn

Upphandlingen har stor betydelse för barn och unga, för att förskolor, skolor och fritidsgårdar kan köpa in bra, varierade och kvalitativa livsmedel som bidrar till att kunna driva en god verksamhet.

Helena Ekvall
Chef verksamhetsstödet

Henrik Feldhusen
Biträdande
produktionsdirektör

Isabella Lipski
Upphandlare

§ 133

SOCN 2015/373

Ingen utdelning från stiftelsen Sociala samfonden

Beslut

Socialnämnden beslutar att föreslå kommunfullmäktige att inga medel utdelas från stiftelsen Sociala samfonden från och med 2015 med syftet att upplösa fonden 2019.

Ärendet

Kommunfullmäktige förvaltar en stiftelse kallad Sociala samfonden. Fondens årliga avkastning har blivit allt lägre med åren och de senaste fem åren har det inte varit möjligt att mer än sporadiskt göra utdelningar i enlighet med fondens stadgar. Avkastningen som finns att fördela är lägre än kostnaderna för annonsering och övrig administration. Eftersom det inte finns någon stadgad upplösningsrätt för Sociala samfonden kan den enbart upplösas enligt de fyra förutsättningar som anges i stiftelselagen kapitel 6 paragraf 5. Tre av dessa är redan uppfyllda. Den fjärde förutsättningen är att stiftelsen inte kan främja sitt ändamål under de senaste fem åren. Detta kan uppnås om ingen utdelning görs fem år i rad. Detta är andra året som inga medel utbetalats.

Handlingar i ärendet

1. Tjänsteskrivelse från sociala kvalitetsheten, 2016-09-19

Beslutsgång

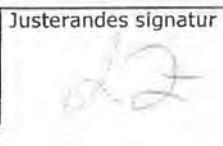
Socialnämnden beslutade i enlighet med förslag till beslut.

Ordförandes signatur

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

Socialnämnden

Ingen utdelning från stiftelsen Sociala samfonden

Förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att föreslå kommunfullmäktige att inga medel utdelas från stiftelsen Sociala samfonden från och med 2015 med syftet att upplösa fonden 2019.

Sammanfattning

Kommunfullmäktige förvaltar en stiftelse kallad Sociala samfonden. Fondens årliga avkastning har blivit allt lägre med åren och de senaste fem åren har det inte varit möjligt att mer än sporadiskt göra utdelningar i enlighet med fondens stadgar. Avkastningen som finns att fördela är lägre än kostnaderna för annonsering och övrig administration. Eftersom det inte finns någon stadgad upplösningsrätt för Sociala samfonden kan den enbart upplösas enligt de fyra förutsättningar som anges i stiftelselagen kapitel 6 paragraf 5. Tre av dessa är redan uppfyllda. Den fjärde förutsättningen är att stiftelsen inte kan främja sitt ändamål under de senaste fem åren. Detta kan uppnås om ingen utdelning görs fem år i rad. Detta är andra året som inga medel utbetalats.

Ärendet

Om grundarna av stiftelsen inte har stadgat om en upplösningsrätt för stiftelsens förvaltare, krävs enligt 6 kap 5 § stiftelselagen (1994:1220) att ett antal förutsättningar ska vara uppfyllda för att en stiftelse ska kunna upplösas. Det finns ingen stadgad upplösningsrätt för Sociala samfonden.

Enligt 6 kap 5 § Stiftelselagen gäller följande förutsättningar för upphörande av en stiftelse i visst fall

5 § Styrelsen eller förvaltaren får besluta om att förbruka stiftelsens tillgångar för det ändamål var till de är bestämda eller för ett ändamål som så nära som möjligt motsvarar detta, om

1. stiftelsen bildades för mer än 20 år sedan. *Denna förutsättning är uppfylld, stiftelsen bildades genom ett permutationsbeslut 1986 genom sammanläggning av Ernst Broderssons fond, Olivia och Alfred Petterssons fond, Clara Svenssons fond för tuberkulösa barn samt Lindmanssons fond*

2. stiftelsen inte har kunnat främja sitt ändamål under de senaste fem åren. *Denna förutsättning kan uppfyllas om ingen utdelning sker fram till 2019. Den sista utdelningen skedde 2014.*

Den årliga avkastningen täcker inte kostnaden för annonsering och ingen förvaltningsersättning har tagits ut. Tolkningen av kriteriet att stiftelsen inte ska ha främjat sitt syfte de senaste fem åren är restriktiv, och i princip krävs att ingen utdelning har gjorts under tidsrymden.

För att Sociala samfonden ska kunna upplösas krävs antingen att länsstyrelsen godkänt upplösningen, vilket i praktiken innebär att de i egenskap av tillsynsmyndighet beslutar att inte ingripa mot kommunens upplösningsbeslut. Det finns också en möjlighet att ansöka om tillstånd för upphävande av avkastningskravet hos Kammarkollegiet enligt 6 kap 1 § Stiftelselagen. Ett sådant tillstånd möjliggör för stiftelsen att använda avkastningen till annat ändamål. Med tanke på den restriktiva tolkningen av om Sociala samfonden kunnat främja sitt ändamål de senaste fem åren, bedöms det som lämpligt att inte dela ut några medel ur fonden fram till år 2019, och därefter fatta ett upplösningsbeslut enligt 6 kap 5 § stiftelselagen och delge länsstyrelsen detta beslut när det blir aktuellt.

3. värdet av tillgångarna, värderade med tillämpning av 3 kap. 3 §, vid utgången av de tre senaste räkenskapsåren har understigit ett gränsbelopp som motsvarar tio gånger det då gällande prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken.

Förutsättningen är uppfylld då stiftelsens tillgångar i dagsläget understiger tio gånger gällande prisbasbelopp för 2016.

4. stiftelsen saknar skulder. *Förutsättningen är uppfylld.*

Totalt finns cirka 150 000 kr i fonden. Socialnämnden har i uppdrag att årligen fördela 90 % av avkastningen som Sociala samfonden årligen genererar. En tiondel ska läggas till kapitalet. Resultatet har årligen redovisats i revisionsberättelsen till bokslutet för hela kommunen. För tio år sedan var det drygt 7000 kr att fördela och de senaste åren har avkastningen legat runt 1000- 2000 kr.

Bidraget får delas ut som stöd åt behövande inom kommunen. Enligt en tolkning av stiftelsekunderna ska avkastningen gå till barn, sjuka eller gamla som lever under små ekonomiska villkor. Sökande måste vara skriven i Nacka kommun. Utdelning ska ske årligen i december månad. Utdelning har inte kunnat göras årligen i den omfattning som stadgarna föreskriver, utan en uppsamling har fått göras över en längre period för att möjliggöra utdelning enstaka år. Svårigheten att dela ut pengar i enlighet med ändamålet har förekommit under den senaste femårsperioden. Eftersom utdelningsutrymmet varit så litet och sporadiskt har det inte heller varit möjligt att tillkännage möjligheten till ansökan om bidrag genom annonsering eller på annat sätt, vilket ska ske enligt Sociala samfondens stadgar.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet medför inga ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för barn

Beslutet medför inga direkta konsekvenser för barn.

Lina Blombergsson
Enhetschef
Sociala kvalitetsenheten

Susanne Eriksson
Planerare och utvecklare
Sociala kvalitetsenheten

§ 59

UBN 2016/202

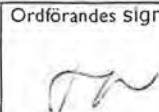
Rekommendation av programpriser för nationella program m.m. i gymnasieskolan

Beslut

1. Utbildningsnämnden beslutar föreslå kommunstyrelsen att anta Kommunförbundet i Stockholms läns rekommendation om uppräkning av programpengar för nationella program, Introduktionsprogram – programriktat individuellt val samt för nationellt godkända idrottsutbildningar för år 2017 med 1,8 procent.
2. Utbildningsnämnden beslutar föreslå kommunstyrelsen att anta Kommunförbundet i Stockholms läns rekommendation om uppräkning av strukturtillägg för år 2017 med 3,22 procent.
3. Utbildningsnämnden beslutar föreslå kommunstyrelsen att anta Kommunförbundet i Stockholms läns rekommendation om att inriktningspriset avseende inriktningarna SA-medier, information och kommunikation, BA-anläggningsfordon samt FT-transport ska ersättas endast de två sista läsåren.
4. Utbildningsnämnden beslutar föreslå kommunstyrelsen att anta Kommunförbundet i Stockholms läns rekommendation om gemensamt interkommunalt pris för elev i klass med hörselanpassning, med förbehåll att nivån på ersättningen ska utvärderas.
5. Utbildningsnämnden beslutar föreslå kommunstyrelsen att inte anta Kommunförbundet i Stockholms läns rekommendation om 8 322 kronor per elev och läsår för modersmålsundervisning.
6. Utbildningsnämnden beslutar föreslå kommunstyrelsen att föreslå Kommunförbundet i Stockholms län att se över gemensamt pris för modersmålsundervisning med hänsyn taget till lagstiftning och hur modersmålsundervisning får anordnas.
7. Utbildningsnämnden beslutar föreslå kommunstyrelsen att föreslå Kommunförbundet i Stockholms län att alla ersättningar som beslutas inom samverkansavtalet ska vara per kalenderår.

Ärendet

Kommunförbundet i Stockholms län, KSL, har till gymnasiesamverkansområdets kommuner föreslagit programpriser och strukturtillägg för 2017. Uppräkning jämfört med årets är 1,8 procent för programpriserna och 3,22 procent för strukturtillägget. KSL har också rekommenderat kommunerna att anta vissa andra rekommendationer; interkommunalt pris för hörselklasser i Stockholms stad, gemensamt pris för modersmålsundervisning och hur inriktningspriser för vissa ska program ska fördelas över gymnasieutbildningstiden.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

15 september 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Utbildningsnämnden

§ 59 forts

Handlingar i ärendet

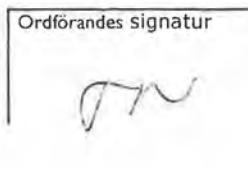
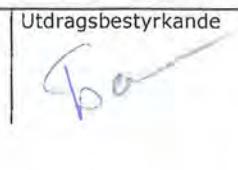
Utbildningsenhetens tjänsteskrivelse den 31 augusti 2016

Bilaga: Rekommendation till programpriser och strukturtillägg 2017 för nationella program i gymnasieskolan - KSL

Beslutsgång

Utbildningsnämnden beslutade i enlighet med förslag till beslut.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

Utbildningsnämnden

Rekommendation av programpriser för nationella program m.m. i gymnasieskolan

Förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden beslutar föreslå kommunstyrelsen att anta Kommunförbundet i Stockholms läns rekommendation om uppräkning av programpengar för nationella program, Introduktionsprogram – programinriktat individuellt val samt för nationellt godkända idrottsutbildningar för år 2017 med 1,8 procent.
2. Utbildningsnämnden beslutar föreslå kommunstyrelsen att anta Kommunförbundet i Stockholms läns rekommendation om uppräkning av strukturtillägg för år 2017 med 3,22 procent.
3. Utbildningsnämnden beslutar föreslå kommunstyrelsen att anta Kommunförbundet i Stockholms läns rekommendation om att inriktningspriset avseende inriktningarna SA-medier, information och kommunikation, BA-anläggningsfordon samt FT-transport ska ersättas endast de två sista läsåren.
4. Utbildningsnämnden beslutar föreslå kommunstyrelsen att anta Kommunförbundet i Stockholms läns rekommendation om gemensamt interkommunalt pris för elev i klass med hörselanpassning, med förbehåll att nivån på ersättningen ska utvärderas.
5. Utbildningsnämnden beslutar föreslå kommunstyrelsen att inte anta Kommunförbundet i Stockholms läns rekommendation om 8 322 kronor per elev och läsår för modersmålsundervisning.
6. Utbildningsnämnden beslutar föreslå kommunstyrelsen att föreslå Kommunförbundet i Stockholms län att se över gemensamt pris för modersmålsundervisning med hänsyn taget till lagstiftning och hur modersmålsundervisning får anordnas.
7. Utbildningsnämnden beslutar föreslå kommunstyrelsen att föreslå Kommunförbundet i Stockholms län att alla ersättningar som beslutas inom samverkansavtalet ska vara per kalenderår.

Sammanfattning

Kommunförbundet i Stockholms län, KSL, har till gymnasiesamverkansområdets kommuner föreslagit programpriser och strukturtillägg för 2017. Uppräkning jämfört med årets är 1,8 procent för programpriserna och 3,22 procent för strukturtillägget. KSL har också rekommenderat kommunerna att anta vissa andra rekommendationer; interkommunalt pris för hörselklasser i Stockholms stad, gemensamt pris för modersmålsundervisning och hur inriktningspriser för vissa ska program ska fördelas över gymnasieutbildningstiden.

Ärendet

Kommunförbundet i Stockholms län, KSL, har till gymnasiesamverkansområdets kommuner föreslagit programpriser och strukturtillägg för 2017. KSL har också rekommenderat kommunerna att anta vissa andra rekommendationer enligt nedanstående.

Genomsnittlig uppräkning av programpengarna med 1,8 procent samt uppräkning av strukturtillägget

KSL har gjort beräkningar med olika index (från SCB) för programpengarnas olika kostnadsposter och kommit fram till en vägd kostnadsökning med 2,61 procent mellan åren 2014 och 2015. Tidigare år har avdrag för statsbidrag för karriärtjänster gjorts, men KSL har kommit fram till att om avdraget för statsbidrag görs blir det inte likvärdiga förutsättningar för kommunerna. I samråd med kommunledningarna har KSL kommit fram till att med hänsyn taget till kommunernas förutsättningar så rekommenderas en vägd ökning för programpengersättningen med 1,8 procent. Per program innebär det en uppräkning mellan 1,7 – 2,0 procent.

Ersättning för Introduktionsprogrammet – programinriktat individuellt val, IMPRO, ska utgå ifrån det programpris som finns för det nationella yrkesprogram som IMPRO är inriktat mot. Uppräkningen av dessa program är därför också uppräknade med 1,8 procent.

Tilläggsersättning nationellt godkända idrottsutbildningar, NIU, har också räknats upp med 1,8 procent.

KSL har beräknat kostnadsökningen av strukturtillägget med 3,22 procent och föreslår att strukturtillägget också räknas upp med denna procentsats till år 2017.

Utbildningsenheten ställer sig bakom förslagen till uppräkning för såväl programpengar som strukturtillägg, men saknar en mer utförlig beskrivning om det politiska resonemanget bakom rekommendationen. Det har gjorts en politisk bedömning för programpengens uppräkning men inte för strukturtillägget. Kostnadsökningen mellan 2014 och 2015 var 2,61 procent för programpengen men rekommenderad ersättning är 1,8 procent. KSL för ett resonemang att skolornas intäkter har minskat med 25 mnkr för strukturtillägget och att det bör beaktas i samband med uppräkningen. Minskningen beror på att elever med meritvärde

lägre än 200 har blivit färre, vilket är gränsen för att erhålla strukturtillägg. Detta innebär att för skolor med få elever med meritvärde under 200 generellt får en lägre kostnadstäckning.

Utbildningsenheten ifrågasätter också om inte skolornas arbete med elevernas progression bör ge avtryck i fördelningen av strukturtillägget. Med nuvarande modell förutsätts ingen progression kopplad till resursfördelningen, då strukturtillägget utgår under hela gymnasieutbildningen.

Utbildningsenheten har förhoppningen att påbörjad utredning om uppföljningen av strukturtillägget presenteras så snart som möjligt.

Sammantaget föreslås utbildningsnämnden anta rekommenderade ovanstående prishöjningar.

Inriktningspriser för vissa nationella program

Enligt gymnasieförordningen får de nationella inriktningarna på följande program börja det första läsåret: Estetiska programmet, Hantverksprogrammet, Industriekniska och Naturbruksprogrammet. Övriga inriktningar får börja det andra eller tredje läsåret. I Storstockholm har dock kommunerna kommit överens om att eleverna får söka inriktning på övriga program redan till första läsåret. Detta får inga ekonomiska konsekvenser förutom för program med särskilt inriktningspris: Fordon- och transportprogrammet- inriktning transport, Bygg- och anläggningsprogrammet inriktning anläggningsfordon samt Samhällsvetenskapliga programmet inriktning medier, information och kommunikation.

En del skolor fördelar inriktningskurserna redan från första läsåret, medan andra följer gymnasieförordningen och fördelar dem under andra och tredje läsåret. Konsekvensen blir att de skolor som fördelar kurserna redan från år ett får den högre programpengen under tre läsår jämfört med de skolor som fördelar dem under andra och tredje åren. Detta faktum ger inte lika förutsättningar för alla och KSL föreslår därför att inriktningspriserna endast betalas ut under andra och tredje läsåret.

Utbildningsenheten rekommenderar utbildningsnämnden att ställa sig bakom förslaget som ger lika förutsättningar för alla kommuner.

Interkommunal ersättning för elever i klass med hörselnedsättning

Tidigare har Örebro kommun tagit emot elever med lättare hörselnedsättning, men tar numera endast emot döva elever och elever med grav hörselnedsättning.

Stockholms stad har startat integrerade hörselklasser för elever med lättare hörselnedsättning i Kungsholmens västra gymnasium och kommer från nästa läsår att även

starta hörselklasser vid Thorildsplans gymnasium. Stockholms stad har begärt att få en högre ersättning än programpengen för elever som går i hörselklasserna.

Det är av intresse för hela regionen att denna möjlighet för elever med hörselnedsättning finns. Utbildningsenheten förutsätter att hörselklasserna liksom övriga utbildningar inom länet är sökbara för alla elever i regionen som tillhör personkretsen. Utbildningsenheten anser att när den här typen av förslag ingår i rekommendationen till kommunerna bör en mer utförlig kostnadsberäkning redovisas. Den kostnadsbild av hörselklassernas verksamhet som presenteras är hög och utbildningsenheten föreslår därför att ersättningsnivån utvärderas. Utbildningsenheten föreslår dock utbildningsnämnden att ställa sig bakom rekommendationen med detta förbehåll.

Tilläggsbelopp för modersmålsundervisning

Tidigare har KSL rekommenderat kommunerna att ställa sig bakom vissa riktsatser om gemensam hantering av ersättning för modersmålsundervisning. Nacka har varit en av sex kommuner som inte har ställt sig bakom riktsatserna. KSL kommer att genomföra en uppföljning för att ta ställning till riktsatsernas aktualitet. KSL föreslår att ersättning för modersmålsundervisning ska ingå i prislistan på samma sätt som nationell idrottsutbildning. Det belopp som föreslås för år 2017 är 8 322 kronor per elev och läsår. Den ersättning som Nacka ersätter gymnasieskolorna med är 4 470 kronor.

Modersmålsundervisning i gymnasieskolan får anordnas som individuellt val, utökat program eller som ersättning för undervisning i andra språk än svenska, svenska som andraspråk och engelska. Det innebär att det bara är när modersmålsundervisning läses som utökat program som extrakostnader skulle kunna motiveras. Lagstiftaren har dock beslutat att tilläggsbelopp ska betalas ut om modersmålsundervisning anordnas. Utbildningsenheten anser med bakgrund mot ovanstående att 8 322 kronor per elev och läsår är ett för högt belopp och kan därför inte ställa sig bakom förslaget. Utbildningsenheten anser också att beslut om ersättningsnivåer bör beslutas per kalenderår och inte läsårsvis då kommunernas budgetar följer kalenderåret.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår utbildningsenheten att utbildningsnämnden inte ställer sig bakom den rekommenderade ersättningen men att ett gemensamt pris är att föredra och att ersättningsfrågan bör utredas vidare.

Ekonomiska konsekvenser

Ovanstående förslag innebär att gymnasieskolans budget räknas upp med 1,8 procent jämfört med årets.

Konsekvenser för barn

Den gemensamma gymnasieregionen har tillkommit för att ge ungdomar i länet möjlighet att fritt kunna välja skola och program i hela regionen. Uppräkning av ersättningarna ska tillförsäkra skolorna att ge eleverna den undervisning de har rätt till.

Bilagor

Rekommendation till programpriser och strukturtillägg 2017 för nationella program i gymnasieskolan - KSL

Lotta Valentin
Enhetschef
Utbildningsenheten

Jill Salander
Utbildningsexpert
Utbildningsenheten

Kommunstyrelsen

För kännedom
Nämnd med ansvar för gymnasieskola

Rekommendation till programpriser och strukturtillägg 2017 för nationella program i gymnasieskolan

Rekommendation

KSLs styrelse beslutade den 16 juni 2016 att rekommendera samverkansområdets kommuner följande:

1. Styrelsen rekommenderar samverkansområdets kommuner att fastslå bifogad prislista för gymnasieskolan 2017 baserat på en genomsnittlig uppräkning om 1,8 procent.
2. Styrelsen rekommenderar samverkansområdets kommuner besluta att inriktningspriset avseende SA-medier, information och kommunikation, BA-anläggningsfordon samt FT-transport för tre årskurser fördelar på de två sista åren för att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för huvudmännen och följa gymnasieförordningen.
3. Styrelsen rekommenderar samverkansområdets kommuner besluta att förslaget om gemensam interkommunal ersättning när en elev går i klass med hörselanpassning.
4. Styrelsen rekommenderar samverkansområdets kommuner besluta att förslaget om gemensam interkommunal ersättning/tilläggsbelopp för modersmålsundervisning vilket ersätter tidigare överenskommelse om riklinjer för tilläggsbelopp.
5. Styrelsen rekommenderar samverkansområdets kommuner att anta förslaget till uppräkning av strukturtillägg 2017 samt förslaget att uppräkning avseende strukturtillägget sker på kalenderår.

Sammanfattning

I enlighet med nuvarande samverkansavtal ska avtalsparterna årligen besluta om eventuell justering av programpriserna efter förslag från KSL. KSL tar fram underlag enligt fastställd beräkningsmodell och därtill görs en politisk bedömning.

Samtliga punkter nedan beskrivs i bilagd PM och har legat till underlag för styrelsens beslut.

Uppräkning programpriser

Förslag till uppräkning av programpriser 2017 har behandlats vid träffar med kommunstyrelseordföranden den 31 maj, kommundirektörer den 20 maj samt strategiska nätverket Utbildning den 12 maj.

Samtliga index (från SCB) som ingår i beräkningsmodellen ger en vägd kostnadsökning på gymnasieskolan mellan 2014 och 2015 om 2,61 procent.

Vid tidigare års uppräkningar har hänsyn tagits till statsbidragen som betalats ut till huvudmännen i Storstockholm genom att ett avdrag gjorts avseende statsbidragen i samband med uppräkningen, 1,46 procent inför 2015 och 0,96 procent inför 2016.

Utbetalningar av statsbidrag till kommunala huvudmän i Storstockholm har minskat för gymnasieskolan under föregående år. Antal förstelärare/lektorer och beslutade statsbidrag skiljer sig mycket åt mellan kommunerna och är inte relaterat till kommunstorlek. Det finns kommuner som inte rekvisiterat statsbidrag, kommuner som rekvisiterat i låg grad och kommuner som rekvisiterat i större utsträckning. Ur ett elevperspektiv så råder inte likvärdiga förutsättningar i relation till statsbidraget.

Detta sammantaget med osäker finansiering framåt gör att inget avdrag för karriärtjänster görs i årets uppräkning.

Kostnadsutvecklingen för strukturtillägget behöver också beaktas i samband med uppräkningen av programpriserna. Kommunernas kostnader/skolornas intäkter har minskat med 25 miljoner kronor för strukturtillägget. En minskning som motsvarar 0,36 procent.

Programpengen och strukturtillägg hör ihop och påverkar varandra. De minskade kostnaderna beror på att antalet elever som ligger under 200 i meritvärde har blivit färre och utvecklingen behöver följas noga och kan kräva en justering av modellen framöver. Kansliet har också påbörjat uppdraget att ta fram ett förslag till modell för uppföljning av strukturtillägget och dess effekter, både vad gäller kvantitet och kvalitet.

Den genomsnittligt vägda kostnadsökningen på gymnasieskolan mellan 2014 och 2015 är 2,61 procent. Utan politisk justering motsvarar detta ca 183 miljoner kronor.

Efter samråd med kommunledningarna har KSLs styrelse beslutat att rekommendera samverkansområdets kommuner att anta föreslagen prislista som baseras på en genomsnittlig ökning om 1,8 procent med hänsyn taget till kommunernas ekonomiska förutsättningar. Per program ger det en uppräkning mellan 1,7 – 2,0 procent på de nationella programmen.

Ersättningen för Introduktionsprogrammet – programinriktat individuellt val (IMPRO) ska utgå ifrån det programpris som finns för det yrkesprogram som det programinriktade individuella valet är inriktat mot. Uppräkning har gjorts även för detta program på samma sätt som ovan.

Tilläggssättningen för Nationellt godkända idrottsutbildningar (NIU) har också räknats upp som ovan.

Uppräkning strukturtillägg

Även strukturtillägget ska räknas upp inför 2017. Här tas hänsyn till löneutvecklingen och lärverktyg (KPIx) och ger en vägda kostnadsökning om 3,22 procent.

När maxtaket på 200 meritpoäng infördes i samband med innevarande läsår får knappt 13 000 elever ta del av strukturtillägget (motsvarande siffra året innan hade varit 16 700 elever om maxtaket hade funnits). Utbetalat statsbidrag under innevarande läsår är 82 miljoner kronor, en minskning med 25 miljoner kronor som motsvarar ett avdrag om 0,36 procent.

Antalet elever på nationella program är lika många innevarande läsår som föregående. Det gör att minskningen i utbetalat strukturtillägg förklaras genom att färre antal elever i år ligger under 200 i meritvärde.

Ytterligare justeringar

Inför årets process med att ta fram förslag till uppräkning och ny prislista 2017 har ytterligare några frågor identifierats som behöver fattas gemensamma beslut om. Det gäller punkterna 1-3 nedan. Kansliet har även i uppdrag att under året ta fram ett förslag till modell för uppföljning av strukturtillägget.

1. *Inriktningspris i åk 1* – förslag att inriktningspriset för tre årskurser fördelar upp på de två sista åren för att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för huvudmännen och följa gymnasieförordningen.
2. *Interkommunal ersättning för elever i klass med hörselanpassning* – förslag att enas om en gemensam interkommunal ersättning när en elev går i klass med hörselanpassning (just nu aktuellt i Stockholms stad - Kungsholmen västra gymnasium och Thorildsplans gymnasium)
3. *Interkommunal ersättning/tilläggsbelopp för modersmålsundervisning* – förslag att enas om gemensam interkommunal ersättning/tilläggsbelopp för modersmålsundervisning för att skapa enhetlighet i regionen.

Årlig beslutsprocess

Då kommunerna årligen ska besluta om eventuell justering av programpengen för respektive utbildning krävs en arbetsordning där beslut om förslag till uppräkning inför kommande år fattas i KSLs styrelse innan sommaren. Detta för att möjliggöra en beslutsprocess i kommunerna så att beslut om uppräkning är klar i rimlig tid innan årsskiftet.

Kommunernas beslut avseende uppräkning av programpriser och strukturtillägg (inkl förslag till prislista 2017) ska vara fattade innan den 1 december 2016.

Förslag till uppräkning och prislista 2017

I beräkningsunderlaget inför 2017 har kostnadsutvecklingen för de fem fastställda index för 2015 hämtats från SCB. Kostnadsökningarna har sedan applicerats i den tidigare beskrivna modellen.

Den genomsnittliga vägda kostnadsökningen blir 2,61 procent. Till det kommer ett avdrag avseende förstelärare med 0,96 procent. Sammantaget ger det en genomsnittlig ökning med 3,05 procent.

Ärendegång

Rekommendationen adresseras till kommunstyrelserna enligt den rutin som gäller vid beslut i KSLs styrelse. Kommunerna fattar beslut enligt gällande delegationsordning.

Kommunerna ombeds meddela sina ställningstaganden genom att sända in protokollsutdrag eller annan beslutshandling till KSL.

Beslut om antagande av överenskommelse är att likställas med undertecknande.

Överenskommelsen börjar gälla 1 januari 2017.

Svarsperiod

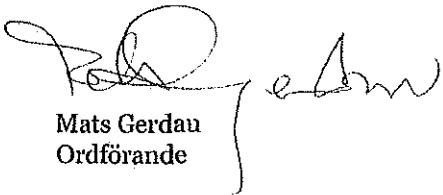
KSL önskar få kommunernas ställningstaganden senast den 30 november med e-post till registrator@ksl.se

Frågor och information

Frågor med anledning av detta besvaras av Ulrika Pudas, ulrika.pudas@ksl.se

Med vänlig hälsning

KOMMUNFÖRBUNDET STOCKHOLMS LÄN

Mats Gerdau
Ordförande

Madeleine Sjöstrand
Förbundsdirektör

Bilagor

Bilaga 1. Uppräkning av programpriser och strukturtillägg på gymnasiet 2017 – underlag för beslut

Bilaga 2. Prislista för gymnasieskolan i Storstockholm 2017

Bilaga 3. Strukturtillägg - modell för beräkning och regelverk 2017

Uppräkning av programpriser och strukturtillägg på gymnasiet 2017 – underlag för beslut

Sammanfattning

I enlighet med nuvarande samverkansavtal ska avtalsparterna årligen besluta om eventuell justering av programpriserna efter förslag från KSL. KSL tar fram underlag enligt fastställd beräkningsmodell och därtill görs en politisk bedömning

Inför årets process med att ta fram förslag till uppräkning och ny prislista 2017 har ytterligare några frågor identifierats som behöver fattas gemensamma beslut om. Det gäller punkterna 3-5 nedan. Kansliet har även i uppdrag att under året ta fram ett förslag till modell för uppföljning av strukturtillägget.

1. *Uppräkning programpriserna 2017* – förslag till uppräkning av programpriserna inför 2017
2. *Uppräkning av strukturtillägg 2017* – förslag till uppräkning av strukturtillägget samt övergång till kalenderår.
3. *Inriktningspris i åk 1* – förslag att inriktningspriset för tre årskurser fördelar upp på de två sista åren för att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för huvudmännen och följa gymnasieförordningen.
4. *Interkommunal ersättning för elever i klass med hörselanpassning* – förslag att enas om en gemensam interkommunal ersättning när en elev går i klass med hörselanpassning (just nu aktuellt i Stockholms stad - Kungsholmen västra gymnasium och Thorildsplans gymnasium)
5. *Interkommunal ersättning/tilläggsbelopp för modersmålsundervisning* – förslag att enas om gemensam interkommunal ersättning/tilläggsbelopp för modersmålsundervisning för att skapa enhetlighet i regionen.

Samtliga punkter beskrivs i detta PM och har legat till underlag för styrelsens beslut 16 juni. Kommunernas beslutsprocess tar vid efter sommaren. Beslut avseende uppräkning av programpriser (inkl förslag till prislista 2017) och strukturtillägget ska vara fattade innan den 1 december 2016.

1. Uppräkning programpriser 2017

Bakgrund

I det nya samverkansavtalet avseende gymnasieutbildning regleras ekonomiska villkor och förutsättningar i avtalets 9 §. Där står bland annat att programpengen ska innehålla posterna undervisning, lärverktyg, elevhälsa, måltider, administration samt lokalkostnader. Det utgör grunden för den modell för uppräkning som tagits fram i samband med det nya samverkansavtalet. Vidare står det i avtalet att avtalsparterna beslutar årligen om eventuell justering av programpeng för respektive utbildning efter förslag från KSLS styrelse.

Då kommunerna årligen ska besluta om eventuell justering av programpengen för respektive utbildning krävs en arbetsordning där beslut om förslag till uppräkning inför kommande år fattas i KSLS styrelse innan sommaren. Detta för att möjliggöra en beslutsprocess i kommunerna så att beslut om uppräkning är klar innan 1 december.

Underlag för beräkningarna som baseras på statistik från SCB kommer först i slutet på april eller under maj månad vilket gör att det är en utmaning att få till nödvändig dialog och förankring i frågan.

Modell för uppräkning och beräkningsmodell

Modellen för uppräkning av programpriser består av två delar

- Beräkningsmodell
- Politisk bedömning med hänsyn till kommunernas ekonomiska läge och gemensamma prioriteringar

Beräkningsmodellen togs fram i samband med översynen av prislistan och framtagandet av det nya samverkansavtalet. I modellen används fem index som bas samt att en viktning görs inom och mellan de sju kostnadsslagen enligt beräkningsmodellen nedan.

Index per kostnadsslag - beräkningsmodell																	
Index	Utveckling Andel procent	Kostnadsslag		Undervisning		Lokaler		Lärverktyg		Skojmåltider		Skoihälsosv Resor		Admin/Övrig		Totalt	
		50	20	9	7	2	2	10	100	2	2	10	100	10	100		
Lärarlöneindex	x 5%			100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Komm.löneindex	x 5%			0	10	0	0	47	78	75	80						
Lokallindex	x 5%			0	80	0	0	8	22	0	20						
KPIx	x 5%			0	10	100	3	0	0	25	0						
Livsmedel	x 5%			0	0	0	42	0	0	0	0						
Sammanvägt index				x %	x %	x %	x %	x %	x %	x %	x %				x %		
Bas; SCB, utfall, senast möjliga																	

Detta ger en vägd kostnadsökning för gymnasieskolan enligt senaste kända statistik. Uppräkningen av programpeng skiljer sig åt mellan olika program beroende på att olika kostnadsslag är olika stora inom respektive program. Det innebär att programpengen för vissa program ökar mer och andra mindre.

Med beräkningsmodellen som underlag görs en politisk bedömning inför att förslag till uppräkning beslutas. Här kan hänsyn tas till kommunernas ekonomiska läge och gemensamma politiskt prioriteringar.

Tidplan

Det är en årlig utmaning att skapa möjlighet till dialog och förankring då underlagen från SCB kommer först i slutet på april och fram till mitten på maj. Uppräkning av

prislistan har behandlats vid möten med det strategiska nätverket Utbildning, kommundirektörer och Kommunstyrelseordföranden. Arbetsutskottet behandlade frågan vid sitt möte den 2 juni.

Tidigare års uppräkningar

Inför 2015 räknades programpriserna upp med 2,89 procent och inför 2016 landade uppräkningen på 2,0 procent efter den politiska bedömningen var gjord.

Beräkningsmodellens utfall inför uppräkning 2017

Kostnadsutveckling mellan 2014 och 2015 enligt senast känd statistik från SCB är:

Lärarlöneindex	3,70 procent	(gymnasielärare + yrkeslärare)
Kommunlöneindex	2,91 procent	(övriga yrkeskategorier på gymnasiet)
Lokalindex	1,03 procent	
KPIx	0,50 procent	
Livsmedelsindex	0,87 procent	

Detta ger en genomsnittlig vägd kostnadsökning på gymnasieskolan mellan 2014 och 2015 är 2,61 procent. Se beräkningsmodellen nedan.

Index	Utveckling	Kostnadsöslag Efter pol just	Undervisning		Lokaler	Lärverktyg	Skolmåltider	Skolhållsvård	Resor	Admin/Övr	Totalt
			50	20	9	7	2	2	10	100	
Lärarlöneindex	3,70	3,70	100	0	0	0	0	0	0	0	
Kommunlöneindex	2,91	2,91	0	10	0	47	78	75	80		
Lokalindex	1,03	1,03	0	80	0	8	22	0	20		
KPIx	0,50	0,50	0	10	100	3	0	25	0		
Mat	0,87	0,87	0	0	0	42	0	0	0		
Sammanvägt index											
Ersättningsgrad %	100		3,70	1,17	0,50	1,83	2,50	2,31	2,53	2,61	
<i>Bas SCB, utfall senast möjliga</i>											

Sedan 2013 kan huvudmän inom alla skolformer, utom förskolan, ansökan om bidrag till karriärtjänster för lärare. Fullt utbyggt läsåret 16/17 då finns det anslag för 17 000 karriärlärare för huvudmännen att ansöka om. Därefter råder en osäkerhet hur länge reformen kommer vara finansierad.

Förslag till uppräkning 2017

Vid tidigare års uppräkningar har hänsyn tagits till statsbidragen som betalats ut till huvudmännen i Storstockholm genom att ett avdrag gjorts avseende statsbidragen i samband med uppräkningen, 1,46 procent inför 2015 och 0,96 procent inför 2016.

Utbetalningar av statsbidrag till kommunala huvudmän i Storstockholm har minskat för gymnasieskolan under föregående år. Antal förstelärare/lektoror och beslutade statsbidrag skiljer sig mycket åt mellan kommunerna och är inte relaterat till kommunstorlek. Det finns kommuner som inte rekviserar statsbidrag, kommuner som rekviserar i lång grad och kommuner som rekviserar i större utsträckning. Ur ett elevperspektiv så råder inte likvärdiga förutsättningar i relation till statsbidraget.

Detta sammantaget med osäker finansiering framåt gör att inget avdrag för karriärtjänster görs i årets uppräkning.

Kostnadsutvecklingen för strukturtillägget behöver också beaktas i samband med uppräkningen av programpriserna. Kommunernas kostnader/skolornas intäkter har minskat med 25 miljoner kronor för strukturtillägget. En minskning som motsvarar -0,36 procent.

Programpengen och strukturtillägg hör ihop och påverkar varandra. De minskade kostnaderna beror på att antalet elever som ligger under 200 i meritvärde har blivit färre och utvecklingen behöver följas noga och kan kräva en justering av modellen framöver. Kansliet har påbörjat uppdraget att ta fram ett förslag till modell för uppföljning av strukturtillägget och dess effekter, både vad gäller kvantitet och kvalitet.

Den genomsnittligt vägda kostnadsökningen på gymnasieskolan mellan 2014 och 2015 är 2,61 procent. Utan politisk justering motsvarar detta ca 183 miljoner kronor.

Efter samråd med kommunledningarna har KSLs styrelse beslutat att rekommendera samverkansområdets kommuner att anta föreslagen prislista som baseras på en genomsnittlig ökning om 1,8 procent med hänsyn taget till kommunernas ekonomiska förutsättningar. Per program ger det en uppräkning mellan 1,7 – 2,0 procent på de nationella programmen.

2. Uppräkning av strukturtillägg 2017

Bakgrund

Den 1 juli infördes ett förtydligande i skollagen att kommuner och rektorer ska fördela resurser till utbildningen inom skolväsendet efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.

I samband med att kommunerna har fattat beslut om ett nytt samverkansavtal från 2015 infördes en modell för resursfordelning, ett strukturtillägg, där motsvarande 1,5 procent av programpriserna frigjordes som en engångsåtgärd för att möjliggöra omfördelning mellan skolorna. Syftet med strukturtillägget är att ge extra ekonomiskt stöd till skolor som har elever med behov av mer stöd.

Första terminen, VT 2015, fördelades strukturtillägget på alla elever och samtidigt genomfördes en översyn med intentionen att strukturtillägget ska fördelas till elever med meritvärden under 200 poäng som går ett nationellt program.

Från och med innevarande läsår används nu den reviderade modellen där strukturtillägget (fasta intervallbelopp) fördelas utifrån fem intervaller baserat på elevernas meritvärde i årskurs nio och med ett tak vid 200 meritpoäng.

Elever som går på ett introduktionsprogram och är inte berättigade till strukturtillägg då vi inte har ett samverkansavtal.

UEDB har utvecklats och anpassats för att hantera betalningsströmmar avseende strukturtillägg. Fördelningen av strukturtillägget baseras på den köring som görs i UEDB den 10 oktober där elevernas meritvärde i årskurs nio och aktuell placering i gymnasieskolan ligger till grund för den utbetalning som görs till skolorna en gång per termin.

I samband med uppräkningen av programpriserna ska också en uppräkning av strukturtillägget göras.

När maxtaket på 200 meritpoäng infördes i samband med innevarande läsår får knappt 13 000 elever ta del av strukturtillägget (motsvarande siffra året innan hade varit 16 700 elever om maxtaket hade funnits). Utbetalat statsbidrag under innevarande läsår är 82 miljoner kronor.

Strukturtilläggets konstruktion och modell för uppräkning

Strukturtillägget beräknas per elev och program, men betalas ut till skolorna utan specifikation om vilka elever det avser. De totala beloppen specificeras endast per skola och per nationellt program. Sedan är det rektorn som beslutar om vilka åtgärder eller satsningar som bör göras.

Meritvärdet från åk 9 utgör grund för beräkning även för elever i årskurs 2 och 3.

Även om strukturtillägget beräknas per elev är det inte ett tillägg som är tänkt att tillfalla varje unik individ. Strukturtillägget utformning gör att skolor med många elever med lägre meritvärde får ett högre strukturtillägg och skolor med många elever med höga meritvärden får lägre strukturtillägg. Strukturtillägget syftar till att ge extra ekonomiskt stöd till skolor som har elever med behov av mer stöd. Strukturtillägg är därmed inte att likställas med t ex tilläggsbelopp som är knutet till en unik individ.

För uppräkning av strukturtillägg används samma underlag som inför uppräkning av programpriserna baserat på index från SCB avseende lärarlöner och KPIx (lärverktyg).

Förslag till uppräkning av strukturtillägget

För uppräkning av strukturtillägg används samma underlag som inför uppräkning av programpriserna baserat på index från SCB avseende lärarlöner och KPIx (lärverktyg).

Kostnadsökning mellan 2014 och 2015 är enligt senast kända statistik är 3,70 procent avseende lärarlöner på gymnasiet samt 0,50 procent avseende KPIx

Fördelningen mellan de två är 85 procent lärarlöner och 15 procent KPIx (lärverktyg)

Detta sammantaget ger en vägd kostnadsökning om 3,22 procent.

Fortsätter trenden med att andelen elever som genererar strukturtillägg minskar genom att meritvärden ökar, behöver sannolikt en justering göras i form av förändrat maxtak för meritvärde eller ökat strukturtillägg per intervall. Detta bör följas upp noga under kommande läsår.

Beräkning av strukturtillägget avseende elevernas meritvärde och placering görs den 10 oktober och utgör underlag för utbetalning till skolorna i oktober för höstterminen och februari för vårterminen. Uppräkningen av strukturtillägget (intervallbeloppet) föreslår däremot följa kalenderåret då vi har att ta hänsyn till kostnadsutvecklingen och statistik från SCB som kommer under maj månad varje år. Det innebär att det belopp som tilldelas skolorna kommer vara något lägre på höstterminen jämförrevis på vårterminen. På samma sätt som programpengen följer kalenderår.

En uppräkning på 3,22 procent ger följande strukturtillägg för 2017.

Meritvärdes-intervall	Strukturtillägg HT 2016 kr/elev	Strukturtillägg VT 2017 kr/elev	Strukturtillägg HT 2017 kr/elev
0 – saknar meritvärde	3 400	3 510	3 510
1 – 79	4 800	4 955	4 955
80 – 119	4 800	4 955	4 955
120 – 159	4 200	4 335	4 335
160 – 199	2 700	2 787	2 787

Modell för uppföljning av strukturtillägget – pågående utredning

KSL har i årets verksamhets plan i uppdrag att ta fram ett förslag till modell för uppföljning av strukturtillägget. Denna utredning har påbörjats och i uppdraget ingår följande delar:

- Vad säger forskningen om effekten av strukturtillägg?
- Hur gör andra kommuner?
- Hur använder huvudmännen strukturtillägget i verksamheten?
- Vad innebär uppföljning?
- Metoder för uppföljning
- Möjliga kriterier för uppföljning
- Förslag till modeller för uppföljning

3. Inriktningspris i åk1

Bakgrund

Enligt gymnasieförordningens 4 kap, § 2 får de nationella inriktningarna i gymnasieskolan inom estetiska programmet, hantverksprogrammet, industritekniska programmet och naturbruksprogrammet börja det första läsåret. Övriga inriktningar får börja det andra eller tredje läsåret.

I Storstockholm har kommunerna kommit överens om att det ska ges möjlighet att söka till och starta inriktningar under det första året även för andra gymnasieprogram. Detta ger för de flesta program och inriktningar inga ekonomiska effekter förutom på tre program och inriktningar som har ett särskilt inriktningspris, Fordon- och transportprogrammet med inriktning transport, Bygg- och anläggningsprogrammet med inriktning anläggningsfordon samt samhällsvetenskapliga programmet med inriktning medier, information och kommunikation.

Nuläge

I dagsläget gör skolorna på två olika sätt. Det ena som de flesta skolor tillämpar är att de lägger ut inriktningskurserna under tre läsår med början redan i åk 1. Det andra, som färre skolor tillämpar, är det som gymnasieförordningen säger, att inriktningskurserna kommer först i åk 2 och åk 3.

En genomgång av antalet elever på respektive skola, program och inriktning visar att det totalt är 44 skolor som erbjuder någon av de inriktningar som är aktuella. Av dessa är det 10 skolor som har elever på inriktningen i åk 2 och 3 men inte i åk 1.

Program och Inriktning	Antal skolor som erbjuder inriktning	Antal elever i åk 1	Inriktningspris utöver programpeng (kr)	Total intäkt för elever i åk 1 (kr)	Skolor som ej registrerar elever åk 1	Minskad intäkt baserat på antal elever i åk 2 o 3 (kr)
Bygg	4	25	62 663	1 566 575	1	62 663
Anläggnings -fordon						
Fordon	8	118	43 565	5 140 670	2	1 132 690
Transport						
Samhälle Medier, information, kommun- ikation	32	451	9 524	4 295 324	7	1 000 020
	44	594		11 002 569	10	2 195 373

Konsekvensen av detta är att de skolor som registrerar elever på inriktningen redan i åk 1 får det högre inriktningspriset i ersättning under tre års tid till skillnad från de skolor som inte väljer att ta in elever på inriktning i åk 1. Innehållet i utbildningen är dock det samma där den enda skillnaden är hur man fördelar kurserna under utbildningens sett över tre årskurser.

Detta är en situation som inte är acceptabel utan lika förutsättningar måste gälla för alla.

Förslag till förändrat inriktningspris i årskurs ett för BA, FT och SA

Huvudmännen avgör själva hur de vill fördela inriktningens kurser över de tre årskurserna. Det är dock viktigt att det råder likvärdiga ekonomiskt förutsättningar för samtliga huvudmän.

Kansliet har undersökt olika alternativa lösningar som har legat till underlag för beslutet.

Den lösning som föreslås är att inriktningspriset för tre årskurser fördelar ut på de två sista årskurserna. En lösning som följer gymnasieförordningen, inte innebär förändringar avseende intäkter för skolorna/kostnader för kommunerna och som är möjlig att genomföra i UEDB utan omprogrammering och ökade kostnader.

Förändring kan endast genomföras i samband med ett läsårs början och förändringen föreslås därför börja gälla från och med läsår 2017/2018 för de elever som börjar årskurs 1. Huvudmännen får då information i god tid och får möjlighet att göra eventuella anpassningar som de anser behövs.

Det gör att under 2018 kommer två inriktningspris finns parallellt. Dels inriktningspris baserat på tidigare modell för de elever som HT 2017 börjar årskurs 2 och årskurs 3 som kommer att få ersättning enligt tidigare modell. Dels ett nytt högre inriktningspris för de elever som börjar årskurs två höstterminen 2018. Från och med höstterminen 2019 gäller det nya inriktningspriser fullt ut för årskurs 2 och 3.

4. Interkommunal ersättning för elever som går i klass med hörselanpassning - from 2017

Bakgrund

Stockholms stad startade HT 2014 en möjlighet för elever med hörselnedsättning att gå en av stadens skolor i egen regi, Kungsholmens Västra Gymnasium. Detta med anledning av den aviserade förändringen av Örebro hörselgymnasium till att enbart ta emot döva och de med grav hörselnedsättning. En förutsättning är då att det finns regionala hörselgymnasier som kan ta emot elever med lättare hörselnedsättning. Hörsehutbildningen är inkluderande och det går både elever med och utan hörselnedsättning i klasserna.

Stockholms stad har begärt att få debitera ett tilläggsbelopp en höjd interkommunal ersättning för elever från andra kommuner som kommer att gå i klass med hörselanpassning vid Kungsholmens Västra Gymnasium. Anledningen är ökade kostnader på grund av anpassning av lokalerna, merkostnader på grund av färre elever i klasserna och hörselpedagogiskt nav (kompetens nav).

Nuläge

Läsåret 14/15 gick endast Stockholms stads elever i klass med hörselanpassning vilket gjorde att frågan om interkommunal ersättning sköts framåt. Innevarande läsår går det en elev från en annan kommun i klass med hörselanpassning och här har Stockholms stad och berörd kommun kommit överens om interkommunal ersättning.

En arbetsgrupp har på uppdrag av det strategiska nätverket utbildning jobbat med frågan och tagit fram följande förslag som det strategiska nätverket ställt sig bakom.

Förslag till interkommunal ersättning för elever i klass med hörselanpassning vid Kungsholmens västra gymnasium och Thorildplans gymnasium from 2017

Klasser med hörselanpassning erbjuds idag vid Kungsholmens västra gymnasium (NA, SA och VO) och Thorildplans gymnasium (EK, TE, EE). Klasserna är planerade för 16 elever och för beräkning av interkommunal ersättning ingår:

- Kompensation för minskat elevantal (programpengen x 16 elever)
- Kapitalkostnader (akustikåtgärder, ljudkonsult mm)
- Hörselnav (specialpedagog, teckentolk, hörselpedagog, läxhjälp mm)

Baserat på Stockholms stads beräkningar föreslås den interkommunala ersättningen utöver programpriset vara följande, se tabell på nästa sida.

Program, inriktning	Skola	Interkommunal ersättning utöver programpris kr/elev/läsför
Vård och omsorgsprogrammet	Kungsholmen västra	220 089
Naturvetenskapliga programmet	Kungsholmen västra	219 998
Samhällsvetenskapliga programmet, beteende	Kungsholmen västra	212 005
Samhällsvetenskapliga programmet, samhälle	Kungsholmen västra	212 005
Ekonomiprogrammet	Thorildsplan	209 869
Teknikprogrammet	Thorildsplan	221 884
El- och energiprogrammet	Thorildsplan	239 807

5. Interkommunal ersättning/Tilläggsbelopp för modersmålsundervisning

Bakgrund

I samverkan med kommunerna tog KSL 2013 fram förslag till gemensamma riktlinjer för tilläggsbelopp inom gymnasieskolan. I riktlinjerna ingår också förslag till gemensam hantering avseende modersmålsersättning.

20 av länets 26 kommuner har beslutat att anta och arbeta efter riktlinjerna. Nacka har dock förbehåll om undervisningskostnader och ersättning för modersmål.

Södertälje har beslutat att inte anta riktlinjerna om tilläggsbelopp men att anta riktlinjerna avseende ersättning för modersmål.

Huddinge, Haninge, Österåker och Sollentuna har beslutat att inte anta riktlinjerna. Nynäshamn har inte fattat beslut i ärendet.

Nuläge

Då riktlinjerna inte antagits av samtliga kommuner har de inte per automatik ingått i det samlade gymnasiearbetet. Det är oklart hur riktlinjerna fungera och används i kommunerna och det ska genomföras en uppföljning för att ta ställning till riktlinjernas aktualitet.

Enligt de gemensamma riktlinjerna för tilläggsbelopp bestämdes ersättningen för modersmålsundervisningen per elev 5 805 kr/läsår (9 mån) år 2013. Ett belopp som interäknats upp sedan dess.

Oavsett riktlinjerna så är det strategiska nätverkets bedömning att det vore önskvärt att tilläggsbeloppet för modersmålsundervisningen vore samma inom samverkansområdet och att det läggs in som ett fastställt belopp i prislistan och räknas upp årligen.

För att möjligöra detta har kansliet tagit fram ett förslag till bas för interkommunal ersättning/tilläggsbelopp för modersmålsundervisning för att fastställa ett belopp som sedan ska kunna räknas ut årligen. Avstämning har gjorts med flera kommuner för att förankra förslaget till modell.

Flertalet kommuner använder tidigare fastställt belopp 5 805 kr per elev och läsår vid interkommunal ersättning/tilläggsbelopp men betalar ut en annan ersättning till de egna skolorna. Här skiljer sig ersättningarna åt. Samtliga tillfrågade kommuner har samlat verksamheten till en eller ett fåtal skolor. Beroende på volym så kan verksamheten organiseras i större eller mindre grupper vilket påverkar kostnaderna. Vi har exempel på skillnader mellan 4 700 kr till 12 000 kr per elev och läsår.

Förslag till interkommunal ersättning/tilläggsbelopp för modersmålsundervisning
Då det råder oklarheter vad som gäller och att inte alla kommuner följer de gemensamma riktlinjerna föreslår vi att ersättning för modersmålsundervisning läggs in som en del i den gemensamma prislistan på samma sätt som nationell idrottsutbildning (NIU) där vi har ett fastställt belopp som räknas upp årligen baserat på förslag till uppräkning av programpengen.

Förslag till belopp för 2017 är 8 322 kr per elev och läsår.

Beloppet är baserat på en lönekostnad på 566 424 (inklusive pension och försäkringar), 20 timmar/vecka i klassrum med en genomsnittlig gruppstorlek på 5 elever. Därtill kommer kostnader för lärverktyg (800 kr) och administration (1 416 kr).

STORSTHLM

KSL KOMMUNERNA I STOCKHOLMS LÄN

2016-06-16

Prislista för gymnasieskolan i Storstockholm 2017

Bilaga 2 till rekommendation KSL/16/0051-8

Innehållsförteckning

Innehåll

Innehållsförteckning.....	2
Samverkansavtalet utgör grunden	3
Prislistans uppbyggnad.....	3
Strukturtillägg infördes VT 2015.....	3
Vilka omfattas inte av prislistan och strukturtillägg?	4
Ersättning till fristående huvudmän.....	4
Elev folkbokförd i samverkansområdet som går i fristående skola	4
Elev folkbokförd i vårt samverkansområde som går i kommunal skola (eller landstingsdriven skola) utanför samverkansområdet	4
Elev folkbokförd utanför samverkansområdet som går i kommunal skola i vårt samverkansområde	4
Elev folkbokförd utanför samverkansområdet som går i fristående skola inom vårt samverkansområde	5
Priser beslutade av Skolverket m fl	5
Prislista för Introduktionsprogram – Programinriktat individuellt val (IMPRO)	5
Inriktningspris i årskurs 1 – förändringar inför HT 2017	6
Prislista – nationella program inom samverkansområdet	7
Interkommunal ersättning/tilläggsbelopp avseende Nationellt godkända idrottsutbildningar, modersmålsundervisning samt för elever i klass med hörselanpassning	9
Prislista för Introduktionsprogrammet – Programinriktat individuellt val.....	10
Priser 2016 bestämda av Skolverket samt Stockholms stad (yrkesdansare). Uppdateras separat	11

Samverkansavtalet utgör grunden

Från och med den 1 januari 2015 gäller ett nytt samverkansavtal som samtliga kommuner i Stockholms län samt Håbo kommun har antagit. Stockholms läns landsting har också anslutit sig till avtalet i berörda delar gällande Berga Naturbruksgymnasium.

I arbetet med att ta fram ett nytt samverkansavtal gjordes en översyn av prislistan och en ny modell för uppräkning togs fram. Från och med 2015 infördes också ett strukturtillägg. Bärande princip i arbetet har varit att skapa mer likvärdiga villkor för elevens utbildning.

Prislistans uppbyggnad

Programpengen delas upp i sju kostnadsslag (med hänvisning till SL kap 16, 53 §), vilka är undervisning, lokaler, lärverktyg, skolmåltider, skolhälsovård, resor samt administration/övrigt. Kostnader för SL-kort ingår inte i skolpengen utan faktureras separat. Programpengen har räknats fram utifrån kostnadsslagen.

Årlig uppräkning görs också på sju olika kostnadsslag. Kostnadsutvecklingen hämtas från SCB. Dessa kostnadsökningar appliceras sedan på respektive kostnadsslag utifrån hur stor andel som är lärarlöner, övriga löner, lokaler, matinköp samt övriga kostnader. Därefter görs en politisk bedömning med hänsyn till kommunernas ekonomiska läge och gemensamma politiskt prioriteringar.

Samverkansrådets kommuner beslutar årligen om eventuell justering av programpeng för respektive utbildning, efter förslag från KSLs styrelse.

Uppräkningen av programpeng skiljer sig åt mellan olika program, beroende på att kostnadsslag har olika andel inom respektive program. Det innebär att pengen för vissa program ökar mer och andra mindre.

Genomsnittlig uppräkning för 2017 är 1,8 procent.

Strukturtillägg infördes VT 2015

Den 1 juli 2014 skedde ett förtydligande i skollagen att kommuner och rektorer ska fördela resurser till utbildningen inom skolväsendet efter barnens och eleverna olika förutsättningar och behov.

Med det som utgångspunkt har en modell för resursfördelning tagits fram, ett strukturtillägg. Syftet med strukturtillägget är att ge extra ekonomiskt stöd till skolor som har elever med lägre måluppfyllelse. Strukturtillägget beräknas per elev och nationellt program, men betalas ut till skolorna utan specifikation om vilka elever det avser. De totala beloppen specificeras endast per skola och per nationellt program. Sedan är det rektorn som beslutar om vilka åtgärder eller satsningar som bör göras.

För att finansiera införandet av strukturtillägg drogs, motsvarar ca 1,5 % av den samlade kostnaden för programpengen, av programpriserna inför 2015 som sedan omfördelar till gymnasieskolorna enligt framtagen modell. Från och med år 2016 finns det ingen finansiell koppling mellan programpriset och strukturtillägget.

Inför läsåret 2015/2016 har modellen för strukturtillägg reviderats. Ett tak för strukturtillägg har införts vid 200 meritpoäng och intervallerna har också justerats för att stämma överens med antagningsgränserna till gymnasieskolan. Läs mer om strukturtillägget på KSLs hemsida.

Programpriserna beslutade enligt samverkansavtalet är därmed exklusive strukturtillägg.

Vilka omfattas inte av prislistan och strukturtillägg?

Elever som går introduktionsprogram, gymnasiesärskola samt på program där priser inte har faststälts av samverkansavtalet omfattas inte av beslutad prislista och därmed inte heller av strukturtillägg.

Ersättning till fristående huvudmän

Programpriserna är exklusive momskompensation. Vid ersättning till fristående huvudmän tillkommer momsersättning med 6 procent.

Elev folkbokför i samverkansområdet som går i fristående skola

För elev folkbokför inom samverkanområdet ska ersättning enligt den gemensamma prislistan utgå till fristående skolor oavsett var de geografiskt är belägna.

Exempel: Elev folkbokför i Botkyrka som går i fristående skola belägen inom (ex Tyresö) eller utanför samverkansområdet (ex Örebro kommun)

Sär här går det till:

Dessa elever är registrerade i Ungdoms- och elevdatabasen (UEDB) och betalning sker automatiskt via systemet. Strukturtillägg beräknas i UEDB, underlag ges till folkbokföringskommunen och strukturtillägg betalas ut till skolan där eleven går.

Elev folkbokför i vårt samverkansområde som går i kommunal skola (eller landstingsdriven skola) utanför samverkansområdet

Då alla program och inriktningar erbjuds inom vårt samverkansområde blir eleven normalt andrahandsmottagen vid en kommunal skola (eller landstingsdriven) utanför samverkansområdet.

Ersättningen ska högst uppgå till den kostnad som hemkommunen själv har för motsvarande utbildning. Är anordnarens kostnad lägre, ska hemkommunen i stället ersätta den lägre kostnaden.

Den juridiska bedömningen är att strukturtillägg bör utgå till alla elever som är folkbokförda inom samverkansområdet även om de går i en kommunal skola (eller landstingsdriven) utanför vårt samverkansområde.

Exempel: Elev folkbokför i Botkyrka som går i kommunal skola belägen i Åre kommun.

Så här går det till:

Dessa elever är oftast registrerade i UEDB. Betalning kan ske via UEDB om kommunerna kommit överens om detta. Om eleven är registrerad ges ett underlag till folkbokföringskommunen om placeringen. Däremot lägger kommunen själv in överenskommet pris. Här är det upp till respektive kommun att lägga in ersättning för strukturtillägg för respektive elev. Den kommun där eleven är folkbokför bör kunna hämta elevs meritvärde i IST analys.

Elev folkbokför utanför samverkansområdet som går i kommunal skola i vårt samverkansområde

Erbjuder hemkommunen det nationella programmet och inriktningen så blir eleven normalt andrahandsmottagen vid en kommunal skola (eller landstingsdriven) i vårt samverkansområde.

Ersättningen ska högst uppgå till den kostnad som hemkommunen själv har för motsvarande utbildning. Är anordnarens kostnad lägre, ska hemkommunen i stället ersätta den lägre kostnaden.

De nya reglerna om resursfördelning avser den resursfördelning som varje kommun är ansvarig för, det vill säga till elever i egna skolor, till fristående skolor samt vid interkommunal ersättning. Det innebär att hemkommunens regelverk bör avgöra om ersättning motsvarande vårt strukturtillägg skall följa med eleven.

Exempel: Elev folkbokförda i Falun som går i kommunal skola i Södertälje kommun.

Så här går det till:

Dessa elever är oftast registrerade i UEDB. Om eleven är registrerad i UEDB skapas ett underlag för fakturering till folkbokföringskommunen om vilka elever som går i skola i vårt samverkansområde. Det är upp till respektive kommun att föra en dialog med hemkommunen om eventuellt strukturtillägg ska ingå och ersättning för detta.

Elev folkbokförda utanför samverkansområdet som går i fristående skola inom vårt samverkansområde

Erbjuder hemkommunen det nationella programmet och inrikningen så är det hemkommunens pris som gäller, om inte är det riksprislistan.

Exempel: Elev folkbokförda i Falun som går i fristående skola belägen i Stockholms stad.

Så här går det till:

Dessa elever kan vara registrerade i UEDB. Om eleven är registrerad skapas ett underlag för fakturering till folkbokföringskommunen om vilka elever som går i skola i vårt samverkansområde.

Priser beslutade av Skolverket m fl

Priser fastställda av Skolverket och Skolinspektionen räknas upp med skolindex. Skolindex för 2016 är fastställt till 1,019. För spetsutbildningar och internationella skolor räknas priset upp enligt riksprislistan. *Prislista se sid 11.*

Prislista för Introduktionsprogram - Programinriktat individuellt val (IMPRO)

Ersättningen för IMPRO ska utgå ifrån det programpris som finns för det yrkesprogram som det programinriktade individuella valet är inriktat mot (skollag 17kap 23-25§§ för kommunala skolor samt 17 kap 35-36§§ för fristående anordnare). Däremot utgår inget strukturtillägg för elever som går introduktionsprogrammet. *Prislista för IMPRO är av den anledningen exklusivt avdrag för strukturtillägg gällande de Yrkesprogram som IMPRO riktar sig till.*

Denna prislista ska alltid användas för elever folkbokförda i vårt samverkansområde som går i skola inom vårt samverkansområde samt vid fristående gymnasieskolor.

För elever som är andrahandsmottagna, folkbokförda utanför samverkansområdet, så ska denna prislista användas vid jämförelse med hemkommunens pris (eget pris eller i samverkan).

För elever, folkbokförda i vårt samverkansområde, som är andrahandsmottagna i kommunal skola utanför vårt samverkansområde ska denna prislista användas vid jämförelse med anordnarens pris. *Prislista se sid 10.*

Inriktningspris i årskurs 1 – förändringar inför HT 2017

Enligt gymnasieförordningens 4 kap, § 2 får de nationella inriktningarna i gymnasieskolan inom estetiska programmet, hantverksprogrammet, industritekniska programmet och naturbruksprogrammet börja det första läsåret. Övriga inriktningar får börja det andra eller tredje läsåret.

I Storstockholm har kommunerna kommit överens om att det ska ges möjlighet att söka till och starta inriktningar under det första året även för andra gymnasieprogram. Detta ger för det flesta program och inriktningar inga ekonomiska effekter utom på följande tre program och inriktningar som har ett särskilt inriktningspris. Det gäller Fordon- och transportprogrammet med inriktning transport, Bygg- och anläggningsprogrammet med inriktning anläggningsfordon samt Samhällsvetenskapliga programmet med inriktning medier, information och kommunikation.

Fram till nu har skolorna gjort på två olika sätt. Antingen lägger man ut inriktningskurserna under tre år eller under de två sista åren.

För att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar och följa gymnasieförordningen har beslut fattats att inriktningspriser för dessa tre program och inriktningar tas bort i årskurs 1 from höstterminen 2017. Huvudmännen avgör dock själva hur de vill fördela inriktningens kurser över de tre årskurserna.

Inriktningspriset för tre årskurser kommer att fördelas ut på de två sista årskurserna för inte påverka de ekonomiska förutsättningarna för huvudmännen. Denna förändring får genomslag först höstterminen 2018 då eleverna som börjat årskurs 1 höstterminen 2017 börjar årskurs 2.

Det gör att under 2018 kommer två inriktningspris finns parallellt. Dels inriktningspris baserat på tidigare modell för de elever som HT 2017 börjar årskurs 2 och årskurs 3 som kommer att få ersättning enligt tidigare modell. Dels ett nytt högre inriktningspris för de elever som börjar årskurs två höstterminen 2018. Från och med höstterminen 2019 gäller det nya inriktningspriser fullt ut för årskurs 2 och 3.

Prislista - nationella program inom samverkansområdet

Program och inriktning	Pris 2017
Barn- och fritidsprogrammet (BF)	79 300
Fritid- och hälsa (BFFRI)	
Pedagogiskt arbetet (BFPED)	
Socialt arbetet (BFSOC)	
Bygg- och anlägningsprogrammet (BA)	110 839
Husbyggnad (BAHUS)	
Mark och anläggning (BAMAR)	
Måleri (BAMAL)	
Plåtslageri (BAPLA)	
Anläggningsfordon (BAANL)	ej årskurs 1 from HT 2017
	174 955
Ekonomiprogrammet (EK)	75 422
Ekonomi (EKEKO)	
Juridik (EKJUR)	
El- och energiprogrammet (EE)	105 851
Automation (EEAUT)	
Dator- och kommunikationsteknik (EEDAT)	
Elteknik (EEELT)	
Energiteknik (EEENE)	112 360
Estetiska programmet (ES)	102 934
Bild och formgivning (ESBIL)	
Dans (ESDAN)	
Teater (ESTEA)	
Estetik och media (ESEST)	107 080
Musik (ESMUS)	119 596
Fordons- och transportprogrammet (FT)	130 344
Godshantering (FTGOD)	
Karosseri och lackering (FTKAR)	
Lastbil och mobila maskiner (FTLAS)	
Personbil (FTPER)	
Transport (FTTRA)	ej årskurs 1 from HT 2017
	174 881
Handels- och administrationsprogrammet (HA)	83 155
Administrativ service (HAADM)	
Handel och service (HAHAN)	
Hantverksprogrammet (HV)	103 557
Finsnickeri (HVFIN)	
Florist (HVFLO)	
Frisör (HVFRI)	
Textil design (HVTEx)	
Övriga hantverk (skolverket har koder)	
Hotell- och turismprogrammet (HT)	83 421
Hotell och konferens (HTHOT)	
Turism och resor (HTTUR)	

Program och inriktning	Pris 2017
Humanistiska programmet (HU)	75 715
Kultur (HUKUL)	
Språk (HUSPR)	
Industritekniska programmet (IN)	136 766
Driftsäkerhet och underhållsteknik (INDRI)	
Processteknik (INPRO)	
Produkt och maskinteknik (INPRK)	
Svetsteknik (INSVE)	
Naturbruksprogrammet (NB)	159 826
Djur (NBDJU)	
Lantbruk (NBLAN) Berga - SLL	198 184
Skog (NBSKO) - erbjuds inte av kommunal skola inom samverkansområdet, riksprislistan gäller	
Trädgård (NBTRA) - erbjuds inte av kommunal skola inom samverkansområdet, riksprislistan gäller	
Naturvetenskapliga programmet (NA)	83 394
Naturvetenskap (NANAT)	
Naturvetenskap och samhälle (NANAS)	
Restaurang och livsmedelsprogrammet (RL)	122 687
Bageri och konditor (RLBAG)	
Färskvaror, delikatess och catering (RLFAR)	
Kök och servering (RLKOK)	
Samhällsvetenskapliga programmet (SA)	75 249
Beteendevetenskap (SABET)	
Samhällsvetenskap (SASAM)	
Medier, info och kommunikation (SAMED) ej årskurs 1 from HT 2017	84 928
Teknikprogrammet (TE)	87 586
Design och produktutveckling (TEDES)	
Informations- och medieteknik	
Produktionsteknik (TEPRO)	
Samhällsbyggande och miljö (TESAM)	
Teknikvetenskap (TETEK)	
VVS- och fastighetsprogrammet (VF)	107 223
Fastighet (VFFAS)	
Kyl- och värmepumpsteknik (VFKYL)	
Ventilationsteknik (VFVEN)	
VVS (VFVVS)	
Vård- och omsorgsprogrammet (VO)	83 488
Inga nationella inriktningar	

Interkommunal ersättning/tilläggsbelopp avseende Nationellt godkända idrottsutbildningar, modersmålsundervisning samt för elever i klass med hörselanpassning

Inför framtagandet av årets prislista har beslut fattas om interkommunal ersättning/tilläggsbelopp för modersmålsundervisning. Detta ersätter överenskommelsen om tilläggsbelopp daterad 2013-03-21.

Beslut har också fattats avseende interkommunal ersättning för elever som går i klass med hörselanpassning (för närvarande i Stockholms stad).

Nationellt godkända idrottsutbildningar (NIU)		2017
Rör ett stort antal godkända utbildningar		
Tilläggssättning Lagidrott	16 822	
Tilläggssättning Individuell idrott	20 187	
Interkommunal ersättning/tilläggsbelopp för modersmålsundervisning		2017
Ersättning kr/elev/läsår	8 322	
Interkommunal ersättning för elever som går i klass med hörselanpassning		2017
Ersättning utöver programpris (kr/elev/läsår)		
Vård- och omsorgsprogrammet – Kungsholmens västra gymnasium	220 089	
Naturvetenskapliga programmet – Kungsholmens västra gymnasium	219 998	
Samhällsvetenskapliga programmet, beteende – Kungsholmens västra gymnasium	212 005	
Samhällsvetenskapliga programmet, samhälle– Kungsholmens västra gymnasium	212 005	
Ekonomiprogrammet – Thorildsplans gymnasium	209 869	
Teknikprogrammet– Thorildsplans gymnasium	221 884	
El- och energiprogrammet– Thorildsplans gymnasium	239 807	

Prislista för Introduktionsprogrammet – Programinriktat individuellt val

Ersättningen för IMPRO ska utgå ifrån de programpris för det yrkesprogram som det programinriktade individuella valet är inriktat mot (skollag 17kap 23-25 §§ för kommunala skolor samt 17 kap 35-36 §§ för fristående anordnare). Däremot utgår inget strukturtillägg för elever som går introduktionsprogram. Prislista för IMPRO är av den anledningen exklusivt avdrag för strukturtillägg gällande de Yrkesprogram som IMPRO riktar sig till.

Yrkesprogram och inriktning	Pris 2017
Barn- och frilägsprogrammet (BF)	82 472
Bygg- och anläggningsprogrammet (BA)	114 434
El- och energiprogrammet (EE)	108 873
Fordons- och transportprogrammet (FT)	134 013
Handels- och administrationsprogrammet (HA)	86 597
Hantverksprogrammet (HV)	106 520
Hotell- och turismprogrammet (HT)	86 597
Industrieknäcka programmet (IN)	139 391
Naturbruksprogrammet (NB)	162 098
Restaurang- och livsmedelsprogrammet (RL)	125 683
VVS- och fastighetsprogrammet (VF)	110 665
Vard- och omsorgsprogrammet (VO)	86 597

Priser 2016 bestämda av Skolverket samt Stockholms stad (yrkesdansare). Uppdateras separat

Priser som följer skolindex och riksprislistan är uppdaterade för 2016. Skolindex för 2016 är 1,019.

Program och inriktning	Pris 2016	Pris 2017
El- och energiprogrammet (EE)		
Säkerhetsgymnasiet i Kista – Elteknik (EEELTVOR) ÅK1	107 755	
Estetiska programmet (ES)		
Botkyrka – Nycirkus (ESCIRVS)	146 098	
Botkyrka – Animering, foto, ljud (ESESTVS/ESBILVS) ÅK2 och ÅK3	146 098	
Botkyrka – Animering, foto, ljud (ESESTOS/ESBilos) ÅK1	148 362	
Stockholm – Yrkesmusiker (ESMUSVS) Södra latin ÅK2 och ÅK3	154 820	
Stockholm – Yrkesmusiker (ESMUSOS) Södra latin ÅK1	159 434	
Stockholm – Yrkesdansare (RXYRK, YXKLA, YXMOD)	371 151	
Kristofferskolan Stockholm (ESWALVOR) ÅK2 och ÅK3	90 514	
Kristofferskolan Stockholm (ESWALVE) ÅK1	92 081	
Lilla Akademien – Musikgymnasium (ESMUSVS) ÅK2 och ÅK3	154 285	
Lilla Akademien – Musikgymnasium (ESMUSOS) ÅK1	156 677	
Nordiska musikgymnasiet (ESMUSOS)	156 636	
Örjanskolan i Järna (ESWALVOR) ÅK2 och ÅK3	90 514	
Örjanskolan i Järna (ESWALVE) ÅK1	90 121	
Carlgrenska Waldorfskolan (ESWALV)	87 368	
Fordons- och transportprogrammet (FT)		
Sjömanskolan Långholmen (RXS) ÅK2 och ÅK3	127 563	
Sjömanskolan Långholmen (RXS) ÅK1	145 371	
Marina läroverket Danderyd (marinteknik)(RXM och RXSER)	122 400	
Industritekniska programmet (IN)		
Teknik och servicegymnasiet (INDRIOOR) ÅK2 och ÅK3	151 200	
Teknik och servicegymnasiet (INDRIOOR) ÅK1	150 856	
Naturbruksprogrammet (NB)		
Marina läroverket Danderyd (marinbiolog) (NBVAMV)	170 743	
Naturvetenskapliga programmet (NA)		
Danderyds gymnasium – Matematik specialist (NAMATVS) (Riksprislistan)	86 100	
Kristofferskolan Stockholm (NAWALVOR) ÅK2 och ÅK3	90 514	
Kristofferskolan Stockholm (NAWALVE) ÅK1	88 842	
Örjanskolan i Järna (NAWALVOR) ÅK2 och ÅK3	90 514	
Örjanskolan i Järna (NAWALVE) ÅK1	88 842	
Lycee Francais (Riksprislistan)	81 226	
Tyska skolan (Riksprislistan)	81 226	
Danderyd – Danderyds gymnasium (NAMUSVE/NABILVE/NATEAVE) ÅK 2 och ÅK3	86 243	
Danderyd – Danderyds gymnasium (NABILVE/NAMUSVE) ÅK1	85 095	
Danderyd – Danderyds gymnasium (NATEAVE) ÅK1	82 380	
Sollentuna – Rudbeck (NANASVE) ÅK2 och ÅK3	81 982	
Sollentuna – Rudbeck (NANASVE) ÅK1	87 015	

Program och inriktning	Pris 2016	Pris 2017
Naturvetenskapliga programmet (NA)		
Sollentuna – Rudbeck (NAMUSVE)	87 015	
Stockholm – Kungsholmens gymnasium (NAMUSVE) ÅK2 och ÅK3	85 587	
Stockholm – Kungsholmens gymnasium (NAMUSVE) ÅK1	87 940	
Täby – Åva Gymnasium (NAMUSVE/NABILVE/NANASVE) ÅK2 och ÅK3	76 308	
Täby – Åva Gymnasium (NAMUSVE/NANASVE) Pris ÅK1	86 822	
Stockholm – Östra real (NAESEVE) ÅK2 och ÅK3	85 587	
Stockholm – Östra real (NAESEVE) ÅK1	87 940	
Viktor Rydberg, Odenplan (NABILVE/NAMUSVE) ÅK2 och ÅK3	82 850	
Viktor Rydberg, Odenplan (NABILVE) ÅK1	83 927	
Viktor Rydberg, Odenplan (NAMUSVE) ÅK1	84 118	
Viktor Rydberg, Djursholm (NABILVE) ÅK1	83 927	
Viktor Rydberg, Djursholm (NAMUSVE) ÅK1	84 118	
Kulturama, Odenplan (NANASVE)	80 465	
Huddinge – Östra gymnasium (NAMUSVE) ÅK2 och ÅK3	87 821	
Huddinge – Östra gymnasium (NAMUSVE) ÅK1	83 945	
Huddinge- Hudding gymnasiet (NABILVE)	88 988	
Carlgrenska Waldorfsgymnasiet (NAWALV)	87 368	
Teknikprogrammet (TE)		
Huddinge – Östra gymnasium (TETEKVE)	95 544	
Samhällsvetenskapliga programmet (SA)		
Stockholm – Globala gymnasiet (SASAMOS) (<i>Riksprislistan</i>)	80 700	
Botkyrka – Tumba gymnasium (EKFINVS) (<i>Riksprislistan</i>)	79 500	
Viktor Rydberg, Djursholm (SABETOS) (<i>Riksprislistan</i>)	76 132	
Lycee Francais (<i>Riksprislistan</i>)	76 132	
Tyska skolan (<i>Riksprislistan</i>)	76 132	
Huddinge – Östra gymnasium (SAMUSVE) ÅK2 och ÅK3	82 544	
Huddinge – Östra gymnasium (SAMUSVE) ÅK1	80 227	
Danderyds gymnasium (SASAMVE)	75 886	
Stockholm – Kungsholmens gymnasium (SASAMVE) ÅK2 och ÅK3	82 544	
Stockholm – Kungsholmens gymnasium (SASAMVE) ÅK1	81 011	
Psykologigymnasiet (SATEAVE)	75 889	
Sollentuna – Rudbeck (SABETVE, SAMEDVE, SASAMVE)	87 015	
Ekonomiprogrammet (EK)		
Viktor Rydberg, Djursholm (EKEKOVE)	76 687	
Huddinge – Östra gymnasium (EKMUSVE)	59 187	

STORSTHLM

KSL KOMMUNERNA I STOCKHOLMS LÄN

2016-06-16

Strukturtillägg – modell för beräkning och regelverk 2017

Bilaga 3 till rekommendation KSL/16/0051-8

STORSTHLM

KSL KOMMUNERNA I STOCKHOLMS LÄN

Innehållsförteckning

Innehåll

Innehållsförteckning.....	2
Syfte med strukturtillägg.....	3
Så beräknas strukturtillägget.....	3
Regelverk.....	3
Mätdatum.....	3
Utbetalningsintervall.....	4
Följande elever omfattas inte av strukturtillägget.....	4
Beslutat strukturtillägg för kalenderår 2017	4
Motiv för intervallindelning och belopp.....	4
Underlag för ersättning till respektive huvudman	5
Ersättning till fristående huvudmän.....	5
Elev folkbokförd i samverkansområdet som går i fristående skola	5
Elev folkbokförd i vårt samverkansområde som går i kommunal skola (eller landstingsdriven skola) utanför samverkansområdet	5
Elev folkbokförd utanför samverkansområdet som går i kommunal skola i vårt samverkansområde	6
Elev folkbokförd utanför samverkansområdet som går i fristående skola inom vårt samverkansområde	6
Om en elev byter skola efter mätdatumet den 10 oktober	6
Teknisk lösning	6
Särskild tillämpning för beräkning av strukturtillägg	7
Finansiering av strukturtillägg	7

STORSTHLM

KSL KOMMUNERNA I STOCKHOLMS LÄN

Syfte med strukturtillägg

Den 1 juli 2014 infördes ett förtydligande i skollagen att kommuner och rektorer ska fördela resurser till utbildningen inom skolväsendet efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.

Med det som utgångspunkt gavs KSL i uppdrag att tillsammans med kommunerna ta fram en modell för resursfördelning som följer intentionerna i propositionen. I samband med att kommunerna har fattat beslut om ett nytt samverkansavtal från 2015 har ett strukturtillägg införts. Syftet med strukturtillägget är att ge extra ekonomiskt stöd till skolor som har elever med behov av mer stöd.

Meritvärdestak

Syftet med strukturtillägget är att ge skolor med elever med sämre måluppfyllelse extra medel för att kunna ge dessa elever de stöd de behöver. För att uppnå detta begränsas antalet elever som ska vara berättigade till strukturtillägg genom att ett tak införs vid 200 meritpoäng. Det gör att färre antal elever får en större del av de resurser som omfördelas genom strukturtillägget.

Så beräknas strukturtillägget

Strukturtillägget utgår från alla elevers meritvärden från årskurs 9 och beräknas utifrån oddsen att de ska nå högskolebehörighet. Ju lägre meritvärde desto högre oddskvot, d.v.s. desto mindre sannolikhet att eleven når högskolebehörighet.

Sannolikheten är beräknad på samverkansrådets elever i okt 2013 och gjord av Sweco på uppdrag av KSL. Enligt senaste beräkning förklarar meritvärdena ca 80 procent av sannolikheten att få högskolebehörighet. Oddskvot för varje meritvärde hämtas från Swecos modell.

Strukturtillägget beräknas per elev och program, men betalas ut till skolorna utan specifikation om vilka elever det avser. De totala beloppen specificeras endast per skola och per nationellt program. Sedan är det rektorn som beslutar om vilka åtgärder eller satsningar som bör göras.

Meritvärdet från åk 9 utgör grund för beräkning även för elever i årskurs 2 och 3.

Även om strukturtillägget beräknas per elev är det inte ett tillägg som är tänkt att tillfalla varje unik individ. Strukturtillägget utformning gör att skolor med många elever med lägre meritvärde får ett högre strukturtillägg och skolor med många elever med höga meritvärden får lägre strukturtillägg. Strukturtillägget syftar till att ge extra ekonomiskt stöd till skolor som har elever med behov av mer stöd. Strukturtillägg är därmed inte att likställas med t ex tilläggsbelopp som är knutet till en unik individ.

Regelverk

Mätdatum

Enligt samverkansavtalet ska strukturtillägget beräknas i oktober och gälla för hela läsåret. Det innebär att en avstämning görs den 10 oktober i Ungdoms- och elevdatabasen för att se på vilken skola och program varje elev är placerad. Dessa uppgifter samkörs sedan med respektive elevs meritvärde som finns i antagningsdatabasen för att få kunna beräkna strukturtillägget.

STORSTHLM

KSL KOMMUNERNA I STOCKHOLMS LÄN

Utbetalningsintervall

Strukturtillägget betalas ut vid två tillfällen baserat på den beräkning som gjordes den 10 oktober innevarande läsår. Den första utbetalningen görs i oktober i samband med beräkningen och gäller för höstterminen. Den andra utbetalningen görs i februari och gäller för vårterminen.

Följande elever omfattas inte av strukturtillägget

Elever som går introduktionsprogram, gymnasiesärskola samt på program där priser inte har fastställts av KSL omfattas inte av strukturtillägg. Dessa priser fastställs inte gemensamt genom samverkansavtalet.

Beslutat strukturtillägg för kalenderår 2017

Beräkning av strukturtillägget avseende elevernas meritvärde och placering görs den 10 oktober och utgör underlag för utbetalning till skolorna i oktober för höstterminen och februari för vårterminen. Uppräkningen av strukturtillägget (intervallbeloppen) har nu beslutats ska följa kalenderåret då vi har att ta hänsyn till kostnadsutvecklingen och statistik från SCB som kommer under maj månad varje år. Det innebär att det belopp som tilldelas skolorna kommer vara något lägre på höstterminen jämförevis på vårterminen. På samma sätt som programpengen följer kalenderår.

Det innebär följande belopp för strukturtillägget HT 2016 och under 2017.

Meritvärdesintervall	Motiv	Strukturtillägg		Strukturtillägg HT 2017 kr/elev
		HT 2016 kr/elev	VT 2017 kr/elev	
0 – saknar meritvärde	Elever som saknar meritvärde som går ett nationellt program (elever med utländska betyg).	3 400	3 510	3 510
1 – 79	Elever som vid första antagningen saknar behörighet och som inte har ett uppdaterat meritvärde efter studier på introduktionsprogram.	4 800	4 955	4 955
80 – 119	Här börjar gräns för behörighet till Yrkessprogram	4 800	4 955	4 955
120 – 159	Här börjar gräns för behörighet till Högskoleförberedande program	4 200	4 335	4 335
160 – 199	Sista intervall innan tak på 200 i meritvärde	2 700	2 787	2 787

Motiv för intervallindelning och belopp

I gruppen som har meritvärde 0-saknar meritvärde är det en större grupp elever som har meritvärde 0 för att de har utländska betyg. Det innebär att de har en kunskapsnivå som är högre än meritvärdesintervallet. I Swecos beräkningar har dessa elever tilldelats ett meritvärde som motsvarar genomsnittet på det program de går på.

Elever med meritvärden i antagningsdatabasen som ligger under behörighetsgränserna (1 - 79) har sannolikt högre meritvärde i och med att de kommit in på ett nationellt program. Meritvärdet är dock inte uppdaterat då de inte sökt om via antagningen efter att ha gått ett introduktionsprogram. För att undvika att dessa elever överkompenseras har intervall 1 - 79 har samma belopp som följande intervall 80 – 119.

STORSTHLM

KSL KOMMUNERNA I STOCKHOLMS LÄN

Underlag för ersättning till respektive huvudman

Vid körningen i Ungdoms- och elevdatabasen skapas rapporter till respektive huvudman som utgör underlag för ersättning till respektive skola. Detta samkörs med de rapporter som skapas för programpengen så att respektive huvudman får ett samlat underlag.

Ersättning till fristående huvudmän

Strukturtilläget är exklusive momskompensation. Vid ersättning till fristående huvudmän tillkommer momsersättning med 6 procent.

Elev folkbokför i samverkansområdet som går i fristående skola

För elev folkbokför inom samverkanområdet ska ersättning enligt den gemensamma prislistan utgå till fristående skolor oavsett var de geografiskt är belägna.

Exempel: Elev folkbokför i Botkyrka som går i fristående skola belägen inom (ex Tyresö) eller utanför samverkansområdet (ex Örebro kommun)

Sär här går det till:

Dessa elever är registrerade i Ungdoms- och elevdatabasen (UEDB) och betalning sker automatiskt via systemet. Strukturtillägg beräknas i UEDB, underlag ges till folkbokföringskommunen och strukturtillägg betalas ut till skolan där eleven går.

Elev folkbokför i vårt samverkansområde som går i kommunal skola (eller landstingsdriven skola) utanför samverkansområdet

Då alla program och inriktningar erbjuds inom vårt samverkansområde blir eleven normalt andrahandsmottagen vid en kommunal skola (eller landstingsdriven) utanför samverkansområdet.

Ersättningen ska högst uppgå till den kostnad som hemkommunen själv har för motsvarande utbildning. Är anordnarens kostnad lägre, ska hemkommunen i stället ersätta den lägre kostnaden.

Den juridiska bedömningen är att strukturtillägg bör utgå till alla elever som är folkbokförda inom samverkansområdet även om de går i en kommunal skola (eller landstingsdriven) utanför vårt samverkansområde.

Exempel: Elev folkbokför i Botkyrka som går i kommunal skola belägen i Åre kommun.

Så här går det till:

Dessa elever är oftast registrerade i UEDB. Betalning kan ske via UEDB om kommunerna kommit överens om detta. Om eleven är registrerad ges ett underlag till folkbokföringskommunen om placeringen. Däremot lägger kommunen själv in överenskommet pris. Här är det upp till respektive kommun att lägga in ersättning för strukturtillägg för respektive elev. Den kommun där eleven är folkbokför bör kunna hämta elevs meritvärde i IST analys.

STORSTHLM

KSL KOMMUNERNA I STOCKHOLMS LÄN

Elev folkbokförd utanför samverkansområdet som går i kommunal skola i vårt samverkansområde

Erbjuder hemkommunen det nationella programmet och inriktningen så blir eleven normalt andrahandsmottagen vid en kommunal skola (eller landstingsdriven) i vårt samverkansområde.

Ersättningen ska högst uppgå till den kostnad som hemkommunen själv har för motsvarande utbildning. Är anordnarens kostnad lägre, ska hemkommunen i stället ersätta den lägre kostnaden.

De nya reglerna om resursfördelning avser den resursfördelning som varje kommun är ansvarig för, det vill säga till elever i egna skolor, till fristående skolor samt vid interkommunal ersättning. Det innebär att hemkommunens regelverk bör avgöra om ersättning motsvarande vårt strukturtillägg skall följa med eleven.

Exempel: Elev folkbokförd i Falun som går i kommunal skola i Södertälje kommun.

Så här går det till:

Dessa elever är oftast registrerade i UEDB. Om eleven är registrerad i UEDB skapas ett underlag för fakturering till folkbokföringskommunen om vilka elever som går i skola i vårt samverkansområde. Det är upp till respektive kommun att föra en dialog med hemkommunen om eventuellt strukturtillägg ska ingå och ersättning för detta.

Elev folkbokförd utanför samverkansområdet som går i fristående skola inom vårt samverkansområde

Erbjuder hemkommunen det nationella programmet och inriktningen så är det hemkommunens pris som gäller, om inte är det riksprislistan.

Exempel: Elev folkbokförd i Falun som går i fristående skola belägen i Stockholms stad.

Så här går det till:

Dessa elever kan vara registrerade i UEDB. Om eleven är registrerad skapas ett underlag för fakturering till folkbokföringskommunen om vilka elever som går i skola i vårt samverkansområde.

Om en elev byter skola efter mätdatumet den 10 oktober

Strukturtillägget för innevarande läsår tillfaller den skola där eleven är placerad den 10 oktober när mätning och avstämning görs. Om en elev byter skola efter mätdatumet så sker ingen justering av strukturtillägget på individnivå.

Teknisk lösning

Den 10 oktober görs en körning i Ungdoms- och elevdatabasen där placerade elevers meritvärden hämtas från antagningsdatabasen. Detta samordnas med den körning som görs avseende programpengen.

STORSTHLM

KSL KOMMUNERNA I STOCKHOLMS LÄN

Särskild tillämpning för beräkning av strukturtillägg

När strukturtillägget ska beräknas den 10 oktober samkörs Ungdoms- och elevdatabasen och antagningsdatabasen. Vid denna körning kan det vara så att en elevs meritvärde saknas i antagningsdatabasen i och med att eleven har flyttat in efter terminsstart. En elev kan finnas flera gånger i antagningsdatabasen, med olika meritvärden, då den sökt gymnasium flera gånger. Ett annat exempel är nyanlända elever med tillfälliga personnummer.

Om något av ovanstående exempel identifieras vid körningen tillämpas följande regelverk:

- *Elev som saknar meritvärde*

Räknas som om eleven har Meritvärde 0. Detta utgör underlag för beräkningen.

- *Elever som förekommer mer en 1 gång i antagningsdatabasen med två olika meritvärden*

Det högre meritvärdet utgör underlag för beräkning av strukturtillägg

- *Elever som förekommer mer än 2 gånger i antagningsdatabasen med fler än två olika meritvärden*

Det högre meritvärdet utgör underlag för beräkning av strukturtillägg

- *Elever som har tillfälliga personnummer där meritvärde saknas*

Merparten av elever med tillfälliga personnummer går på ett introduktionsprogram. Finns ett fåtal elever som går ett nationellt program. Dessa elever kan sakna meritvärde, om så är fallet har de räknats med meritvärde 0

Finansiering av strukturtillägg

Programpriset som gällt under 2014 baseras på länskommunernas priser budgetåret 2010. Priset 2010 i samtliga kommuner vägdes ihop efter antalet elever i respektive program. Efter 2010 har priserna räknats upp 4 gånger. Prisbilden 2010 i respektive kommun var anpassad för att också kunna finansiera det faktum att det är större andel elever med mer ojämlika förutsättningar inom vissa program.

Den nya programpengen har delats upp i sju kostnadsslag (med hänvisning till SL kap 16, 53 §), vilka är undervisning, lokaler, lärverktyg, skolmåltider, skolhälsovård, resor samt administration/övrigt. Kostnader för SL-kort ingår inte i skolpengen utan faktureras separat. Programpengen har räknats fram utifrån kostnadsslagen. Det innebär att vissa justeringar gjorts i relation till den prislista som gällt för 2014.

För att finansiera införandet av strukturtillägg har, motsvarar ca 1,5 % av den samlade kostnaden för programpengen, dragits av och omfördelats till gymnasieskolorna enligt framtagn modell. Från och med år 2016 finns det ingen finansiell koppling mellan programpriset och strukturtillägget. Då kommer förändringar i strukturtillägget inte att påverka programpengen.

Kommunstyrelsen

Överenskommelse om samverkan kring personer med missbruk och/eller beroende

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar ingå föreslagen ”Samverkan kring personer med missbruk och eller beroende - Överenskommelse mellan Stockholms läns landsting och kommuner i Stockholms län”.

Överenskommelsen gäller från och med 1 januari 2017 och tills vidare.

Sammanfattning

Nacka kommun antog 2008 en överenskommelse kallad *Policy för att förebygga och behandla missbruk och beroende - Samverkan mellan kommunerna och landstinget i Stockholms län*. En omarbetning av policyn från 2008 var nödvändig med anledning av kunskapsläget, nya lagar och reviderade Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende (2015). I samband med revideringen har det tidigare begreppet policy ändrats till överenskommelse.

Syftet med överenskommelsen är att främja samverkan och samarbete mellan huvudmännen genom ett effektivt utnyttjande av huvudmännens resurser och gemensam verksamhets- och kunskapsutveckling mellan parterna. Syftet är även att uppnå bästa möjliga livskvalitet och funktionsnivå i vardagslivet för den enskilde som är i behov av huvudmännens insatser.

I överenskommelsen förslås en rad olika aktiviteter som kommunen åtar sig.

Ärendet

Socialnämnden behandlade vid sitt sammanträde den 18 oktober 2016, § 131, ett förslag om en överenskommelsen mellan kommunerna i Stockholms län och landstinget, som syftar till att främja samverkan och samarbete mellan parterna (som huvudmän) i arbetet

med personer som har missbruk och/eller ett beroende. Arbetet ska ske ett genom ett effektivt utnyttjande av huvudmännens resurser och gemensam verksamhets- och kunskapsutveckling mellan parterna. Syftet är även att uppnå bästa möjliga livskvalitet och funktionsnivå i vardagslivet för den enskilde som är i behov av huvudmännens insatser.

Underlaget för socialnämndens beredning

Som underlag för nämndens förslag om att kommunen ska ingå överenskommelsen låg huvudsakligen följande.

Insatser för personer med missbruk och eller beroende ska ges med respekt för individens behov, särskilda förutsättningar och erfarenheter. Vården och stödet ska ges med god kvalitet och vara likvärdig, jämlik, jämställd och tillgänglig. Det kräver tillgång till ett brett utbud av kunskapsbaserade insatser som planeras tillsammans med den enskilde. Dessa faller inom både det sociala och det medicinska området. Samverkan och samarbete kring individen och dennes närliggande har en central roll för att kommuner och landsting ska kunna genomföra sitt uppdrag och för att den enskilde ska få sammanhållna vård och stödinsatser. Stockholms läns samarbete kring personer med missbruk och eller beroende har sedan 1998 formulerats och antagits politiskt i kommunerna och landstinget genom gemensamma policydokument. En omarbetning av policyn från 2008 var nödvändig med anledning av kunskapsläget och reviderade Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende (2015).

En lagändring 2013 innebär att landstinget och kommunen enligt hälso- och sjukvårdslag (HSL) och socialtjänstlagen (SoL) ska ha gemensamma överenskommelser kring personer som missbrukar eller är beroende av alkohol, narkotika, andra beroendeframkallande medel, läkemedel eller dopningsmedel. Till skillnad från Stockholms läns tidigare policy ingår därmed läkemedel och dopning. I samband med revideringen har det tidigare begreppet policy ändrats till överenskommelse.

Utifrån den nationella ANDT-strategin som Nacka kommun föreslås att anta, är samverkansöverenskommelsen en fördjupning av det fjärde och det femte målområdet;
4. Kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet.
5. Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska

Det finns även en koppling mellan denna samverkansöverenskommelse och kommunens arbete mot våld i nära relation. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer (SOFS 2014:4) innehåller både SoL och HSL. Enligt denna överenskommelse åtar sig kommunionerna och landstingen att gemensamt höja kunskapen inom området våld i nära relationer samt att systematiskt säkerställa att personal har kännedom om var de kan hänvisa en vuxen våldsutsatt person.

Syftet med överenskommelsen är att främja samverkan och samarbete mellan huvudmännen genom ett effektivt utnyttjande av huvudmännens resurser och gemensam verksamhets- och kunskapsutveckling mellan parterna. Syftet är även att uppnå bästa möjliga livskvalitet och funktionsnivå i vardagslivet för den enskilde som är i behov av huvudmännens insatser.

I överenskommelsen förslås en rad olika aktiviteter som kommunen åtar sig se kapitel 6 i överenskommelsen, bilaga 3. Flera av åtagandena finns redan inom kommunen. Exempel på det är att verka för att utveckla arbetet med Samordnad individuell plan, (SIP) eller anställa särskild samordnare med uppdrag att koordinera vård för målgruppen vid upprättande av SIP. Anda åtaganden kommer att innebära arbetstid och engagemang från medarbetare och chefer. Exempelvis kommer kommunen behöva utarbeta flera rutiner som står beskrivna i överenskommelsen.

Ekonomiska konsekvenser

I underlaget för socialnämndens beredning anges att inga ekonomiska konsekvenser förutses.

Konsekvenser för barn

En stor andel barn växer upp med en närliggande vuxen med missbruk och eller beroende. En förälders missbruk eller beroende har visat sig ge allvarligt försämrade förutsättningar i livet för barnen och påverkar deras hälsa, skolgång och kommande arbetsliv. Det är därför viktigt att insatser sätts in tidigt för barnet eller det väntade barnet och föräldrar för att minska risker för utveckling av ohälsa hos barnet. Nära samverkan mellan socialtjänst och mödra- och barnhälsovård (även barnhälsovård med särskild kompetens) samt mellan socialtjänst, skola och hälso- och sjukvård är viktigt. Överenskommelsen kan bidra till att minska ohälsa för barn till föräldrar med missbruk och eller beroende.

Stadsledningskontorets förslag

Överenskommelser som den nu aktuella ingår normalt sett av kommunstyrelsen. Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar ingå föreslagen överenskommelse mellan Stockholms läns landsting och kommuner i Stockholms län och att den gäller från och med 1 januari 2017 och tills vidare.

Bilagor

1. Socialnämndens beslut den 18 oktober 2016, § 131
2. Rekommendation missbruk beroende KSL; 2016-06-16
3. Samverkan kring personer med missbruk/beroende – överenskommelse mellan Stockholms läns landsting och kommuner i Stockholms län

Lena Dahlstedt
Stadsdirektör
Stadsledningskontoret

Anders Fredriksson
Social- och äldredirektör

§ 131

SOCN 2016/351

Samverkan kring personer med missbruk och eller beroende

Överenskommelse mellan Stockholms läns landsting och kommuner i Stockholms län.

Beslut

1. Socialnämnden antar *Samverkan kring personer med missbruk och eller beroende - Överenskommelse mellan Stockholms läns landsting och kommuner i Stockholms län*. Överenskommelsen gäller från och med 1 januari 2017 och tills vidare.
2. Socialnämnden föreslår kommunfullmäktige att anta överenskommelsen från och med 1 januari 2017.

Ärendet

Nacka kommun antog 2008, *Policy för att förebygga och behandla missbruk och beroende - Samverkan mellan kommunerna och landstinget i Stockholms län*. En omarbetning av policyn från 2008 var nödvändig med anledning av kunskapsläget, nya lagar och reviderade Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende (2015). I samband med revideringen har det tidigare begreppet policy ändrats till överenskommelse.

Syftet med överenskommelsen är att främja samverkan och samarbete mellan huvudmännen genom ett effektivt utnyttjande av huvudmännens resurser och gemensam verksamhets- och kunskapsutveckling mellan parterna. Syftet är även att uppnå bästa möjliga livskvalitet och funktionsnivå i vardagslivet för den enskilde som är i behov av huvudmännens insatser.

I överenskommelsen förslås en rad olika aktiviteter som kommunen åtar sig.

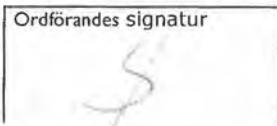
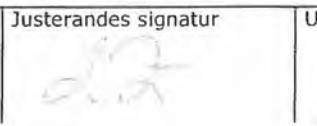
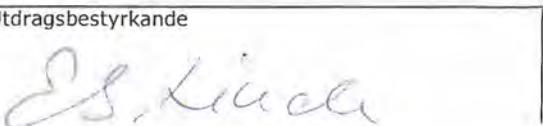
Handlingar i ärendet

1. Tjänsteskrivelse från individ- och familjeomsorgen, 2016-09-29
2. Rekommendation missbruk beroende KSL; 2016-06-16
3. Samverkan kring personer med missbruk/beroende – överenskommelse mellan Stockholms läns landsting och kommuner i Stockholms län

Beslutsgång

Socialnämnden beslutade i enlighet med förslag till beslut.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

Kommunstyrelser i Stockholms läns
kommuner

För kännedom

Socialnämnd eller motsvarande
Förvaltningschef inom socialtjänst
eller motsvarande

Överenskommelse mellan Stockholms läns landsting och kommunerna i Stockholms län kring personer med missbruk/beroende

Rekommendation

KSLs styrelse beslutade på sammanträdet den 16 juni 2016 att rekommendera kommunerna i länet att anta överenskommelsen kring personer med missbruk/beroende.

Ärendebeskrivning

Kommunförbundet Stockholms Län (KSL) och hälso- och sjukvårdsförvaltningen (HSF) har tagit fram ett förslag till överenskommelse mellan kommunerna i Stockholms län och Stockholms läns landsting om samverkan kring personer med missbruk/beroende.

Landstinget och kommunerna ska enligt Hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) § 8 b och Socialtjänstlagen (2001:453) 5 kap, § 9a ha gemensamma överenskommelser kring personer som missbrukar alkohol, narkotika, andra beroendeframkallande medel, läkemedel eller dopningsmedel.

Stockholms läns samarbete kring personer med ett missbruk eller beroende har sedan 1998 formulerats och antagits politiskt i kommunerna och landstinget genom gemensamma policydokument. Policy ”för att förebygga och behandla missbruk och beroende. Samverkan mellan kommunerna och landstinget” från 2008 förlängdes 2013 till och med årsskiftet 2015/2016. Förlängningen gjordes i avvaktan på Socialstyrelsens Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende (2015).

I samband med revideringen har det tidigare begreppet policy ändrats till överenskommelse.

Syftet med överenskommelsen är att uppnå bästa möjliga livskvalitet och funktionsnivå i vardagslivet för den enskilde som är i behov av huvudmännens insatser samt bidra till att minska sjuklighet och dödlighet samt förebygga suicid för målgrupperna

Innehåll och målgrupp

I samband med antagande åtar sig kommunerna och landstinget att arbeta med ett antal gemensamma utgångspunkter och åtaganden för särskilda målgrupper.

Följande målgrupper ingår i överenskommelsen;

- Föräldrar och gravida med missbruk/beroende (inklusive det väntade barnet)
- Ungdomar (13-17 år) och unga vuxna (18-25 år) med missbruk/beroende
- Personer med samsjuklighet
- Personer med missbruk/beroende och samtidig social problematik
- Äldre personer (65+) med missbruk/beroende
- Personer med missbruk av dopningspreparat
- Personer med läkemedelsberoende

Implementering

Landstinget och kommunerna ansvarar för implementering av överenskommelse. Verksamhetschefer i landstinget och förvaltningschefer i kommunen har ett särskilt ansvar att tillsammans med underställda chefer på alla nivåer bedriva informations- och utbildningsarbete kring innehållet i överenskommelsen så att den blir känd och följs i respektive verksamheter. Information om överenskommelsen ska även spridas till de målgrupperna berör.

Ärendegång

Rekommendationen adresseras till kommunstyrelserna enligt den rutin som gäller vid beslut i KSLs styrelse. KSL överläter till kommunen att fatta beslut enligt gällande delegationsordning.

Kommunerna ombeds meddela sina ställningstaganden genom att sända in protokollsutdrag eller annan beslutshandling till KSL.

Beslut om antagande av överenskommelse är att likställas med undertecknande.

Överenskommelsen börjar gälla den 1 januari 2017.

Svarsperiod

KSL önskar få kommunernas ställningstagande senast den 31 december 2016 med e-post till registrator@ksl.se

Frågor och information

Frågor med anledning av detta besvaras av Emma Fredriksson,
emma.fredriksson@ksl.se

Med vänlig hälsning

KOMMUNFÖRBUNDET STOCKHOLMS LÄN

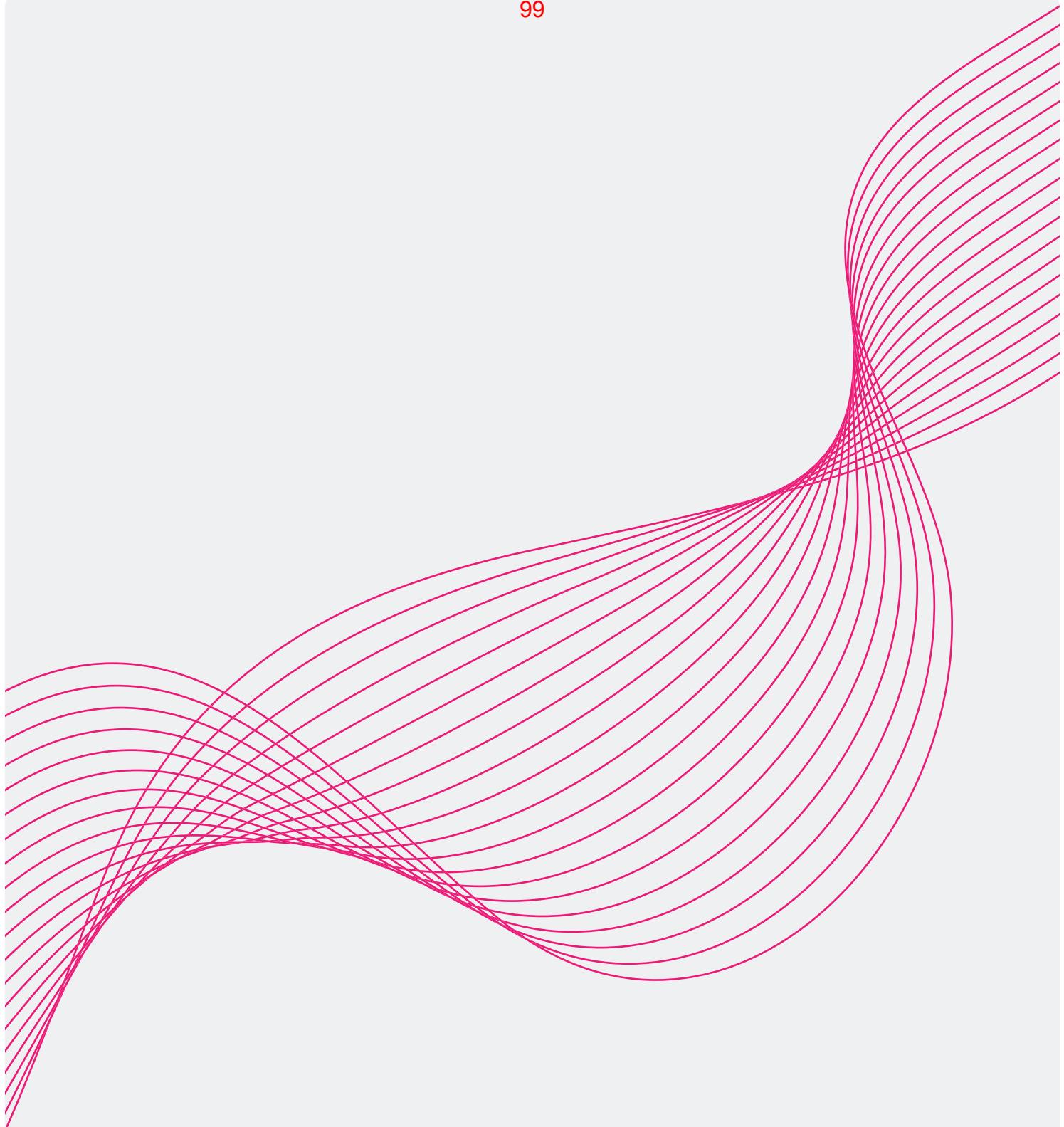
Mats Gerdau
Ordförande

Madeleine Sjöstrand
Förbundsdirektör

Bilaga

Överenskommelse mellan Stockholms läns landsting och kommunerna i Stockholms län kring personer med missbruk/beroende

Samverkan kring personer med missbruk/beroende

Överenskommelse mellan Stockholms läns landsting och kommuner i Stockholms län

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	5
1.1 Syfte	5
1.2 Målgrupper.....	5
1.3 Parter	6
1.4 Giltighetstid.....	6
1.5 Implementering och kunskapspridning	6
1.6 Avgränsning – förebyggande insatser.....	6
2. Gemensamma utgångspunkter.....	8
2.1 Individnära samverkan	8
2.2 Evidens- och kunskapsbaserade insatser	9
2.3 Ledningssystem.....	9
2.4 Digitalisering	10
2.5. Jämlik och jämställd missbruks- och beroendevård.....	10
2.6 Våld i nära relationer	10
3. Prioriterade målgrupper.....	11
3.1 Föräldrar och gravida med missbruk/beroende samt barn (inklusive det väntade barnet).....	11
3.2 Ungdomar och unga vuxna med missbruk/beroende.....	12
3.3 Vuxna personer med missbruk/beroende av alkohol och droger (inklusive läkemedel) och personer med samsjuklighet	13
3.4 Äldre med missbruk/beroende.....	16
3.5 Personer med missbruk av dopningsmedel.....	17
4. Strukturer och ansvar för samverkan	18
4.1 Samverkan på regional nivå.....	18
4.2 Samverkan på lokal nivå.....	18
4.3 Brukarinflytande på verksamhets- och systemnivå	19
5. Verksamheter som ingår i överenskommelsen	20
6. Åtaganden	22
7. Struktur och processindikatorer.....	25
Bilaga 1 Begrepp	26
Bilaga 2 Arbetsprocessen	27
Referenser	28

Innehållet i denna överenskommelse är framtaget av Hälso- och sjukvårdsförvaltningen, Stockholms läns landsting och Kommunförbundet Stockholms Län (KSL) på uppdrag av presidierna för landstingets Hälso- och sjukvårdsnämnd och KSLs styrelse.

---

1. Inledning

Insatser för personer med missbruk/beroende ska ges med respekt för individens behov, särskilda förutsättningar och erfarenheter. Vården och stödet ska ges med god kvalitet och vara likvärdig, jämlig, jämställd och tillgänglig. Det kräver tillgång till ett brett utbud av kunskapsbaserade insatser som planeras tillsammans med den enskilde. Dessa faller inom både det sociala och det medicinska området. Samverkan och samarbete kring individen och den/nes närmiljö har en central roll för att kommuner och landsting ska kunna genomföra sitt uppdrag och för att den enskilde ska få sammanhållna vård och stödinsatser.

Stockholms läns samarbete kring personer med missbruk/beroende har sedan 1998 formulerats och antagits politiskt i kommunerna och landstinget genom gemensamma policydokument. En omarbetsning av policyn från 2008 är nödvändig med anledning av kunskapsläget och reviderade Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende (2015).

I samband med en lagändring 2013 ska landstinget och kommunen enligt HSL (8 b) och SoL (5 kap. 9a) ha gemensamma överenskommelser kring personer som missbrukar/är beroende av alkohol, narkotika, andra beroendeframkallande medel, läkemedel eller dopningsmedel. Till skillnad från Stockholms läns tidigare policy ingår därmed läkemedel och dopning. I samband med revideringen har det tidigare begreppet policy ändrats till överenskommelse.

I överenskommelsen används begreppet droger som ett samlingsnamn för narkotika, andra beroendeframkallande medel, läkemedel som används på ett felaktigt sätt samt dopningsmedel. De begrepp som används i överenskommelsen finns definierade i bilaga 1

1.1 Syfte

Överenskommelsen ska främja samverkan och samarbete mellan huvudmännen genom ett effektivt utnyttjande av huvudmännens resurser och gemensam verksamhets- och kunskapsutveckling mellan parterna. Syftet är att uppnå bästa möjliga livskvalitet och funktionsnivå i vardagslivet för den enskilde som är i behov av huvudmännens insatser.

Överenskommelsen ska också bidra till att minska sjuklighet och dödligitet samt förebygga suicid för målgrupperna.

Målet är att i samverkan hitta former för att personer med missbruk/beroende (samt berörda närmiljö) ska:

- Förbättra sin hälsa samt uppnå en förändring inom livsområden som boende, arbete, sysselsättning, studier, ekonomi och relationer med närmiljö.
- Ges en kvalitativ och tillgänglig vård samt stöd och behandling, med såväl kortstiktiga som långsiktiga mål, som upplevs som attraktiv av den enskilde.
- Få ett bemötande som präglas av respekt för individen där den enskilde erbjuds delaktighet i planering och beslut om stödinsatser, vård och behandling.

I samband med antagande av överenskommelsen åtar sig kommunerna och landstinget att gemensamt arbeta med:

- Ett antal gemensamma utgångspunkter och åtaganden för särskilda målgrupper (samlat i avsnitt 6).
- Uppföljning genom struktur och processindikatorer (avsnitt 7).

1.2 Målgrupper

I länets uppföljningar, ställda till verksamheter inom missbruks- och beroendevården under perioden 2008–2014, har följande prioriterade målgrupper lyfts upp:

- Föräldrar och gravida med missbruk/beroende samt barn (inklusive det väntade barnet).
- Ungdomar och unga vuxna med missbruk/beroende.
- Personer med samsjuklighet.

Utöver ovanstående, med utgångspunkt från lagstiftning och tidigare överenskommelser, ingår följande målgrupper i överenskommelsen:

- Personer med missbruk/beroende och samtidig social problematik.
- Äldre med missbruk/beroende.
- Personer med missbruk av dopningsmedel.
- Personer med läkemedelsberoende.

1.3 Parter

Parter är Stockholms läns landsting (SLL) och ansvariga nämnder i länets kommuner. Om landstinget eller kommunen tecknar avtal med någon annan part och överläter uppgifter de har ansvar för, ska denna överenskommelse tillämpas.

1.4 Giltighetstid

Överenskommelsen börjar gälla från parternas undertecknande och gäller tills vidare. Omförhandling ska ske om någon part så begär.

1.5 Implementering och kunskapspridning

Landstinget och kommunerna ansvarar för implementering av denna överenskommelse. Verksamhetschefer i landstinget och förvaltningschefer i kommunen har ett särskilt ansvar att tillsammans med underställda chefer på alla nivåer bedriva informations- och utbildningsarbete kring innehållet i överenskommelsen så att den blir känd och följs i respektive verksamheter. Information om överenskommelsen ska även spridas till de målgrupper den berör.

1.6 Avgränsning – förebyggande insatser

De åtaganden som kommun och landstinget överenskommer att samverka kring enligt den här överenskommelsen gäller främst *selektiva insatser* och *indikerade insatser* vid missbruk/beroende av alkohol och droger¹.

Nationellt finns en strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken (ANDT-strategin)

för åren 2016–2020. Den nationella strategin omfattar såväl tillgänglighetsbegränsning och förebyggande insatser som tidig upptäckt, stöd, vård och behandling. ANDT-arbetet ska genomsyras av ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv. Insatser för att skydda barn och unga mot eget och andras skadliga bruk utgör grunden för det hälsofrämjande och förebyggande arbetet.

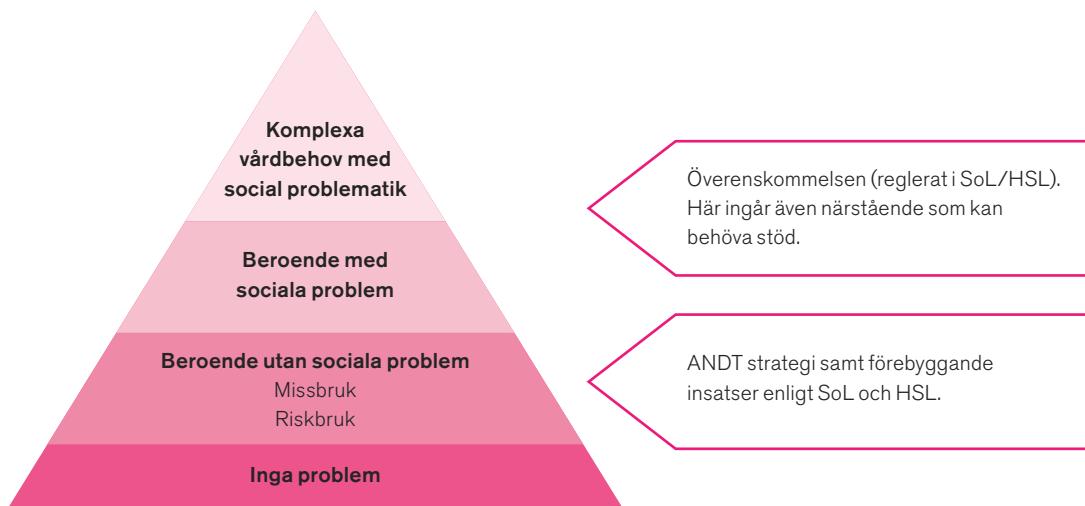
Ett av målen i den nationella strategin är "Personer med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet" (mål 4, se tabell 1). I Stockholms län svarar den här överenskommelsen på detta mål. Delvis svarar även överenskommelsen på mål 5, "Antalet personer som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska".

För övriga mål i den nationella strategin hänvisas på regional nivå till den handlingsplan för ANDT-frågor i Stockholms län som finns för SLL, Tullverket, Polismyndigheten, Kriminalvården och Länsstyrelsen i Stockholms län. På lokal nivå behöver varje kommun/stadsdel ha egna planer för att arbetet inom övriga mål ska nås. Den målstruktur som finns i den nationella strategin kan utgöra underlag för lokala prioriteringar av vilka insatsområden som behöver utvecklas, stärkas eller bibehållas inom ramen för landstingets och kommunernas verksamheter men även andra myndigheter och aktörer.

Tabell 1: Mål i ANDT strategin

1. Tillgång till narkotika, dopningsmedel, alkohol och tobak ska minska.	2. Antalet barn och unga som börjar använda narkotika och dopningsmedel eller debuterar tidigt med alkohol eller tobak ska successivt minska.	3. Antalet personer som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska.	4. Personer med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet.	5. Antalet personer som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska.	6. En folkhälso-baserad syn på ANDT inom EU och internationellt.
--	---	--	---	---	--

1 Det preventiva arbetet kan beskrivas utifrån tre olika nivåer, universell, selektiv och indikerad prevention: Universella insatser riktar sig till hela befolkningen innan problemen har utvecklats, utan hänsyn till riskfaktorer. Selektiva insatser riktar sig till identifierade riskgrupper (en eller flera kända riskfaktorer). Indikerade insatser riktar sig till individer; där ingår behandling av missbruk/beroende eller återfallsprevention.

Landstinget samt kommunerna har ett ansvar för att förebygga och motverka missbruk av alkohol och andra beroendeframkallande medel enligt Socialtjänstlagen (SoL) och Hälso- och sjukvårdslagen (HSL). Länsstyrelsen har ett uppdrag att samordna länets förebyggande arbete arbete kring alkohol, narkotika, dopning och tobak (ANDT).

2. Gemensamma utgångspunkter

Nedan beskrivs gemensamma utgångspunkter som gäller för samtliga målgrupper som huvudmännen åtar sig att samverka kring enligt denna överenskommelse.

2.1 Individnära samverkan

Individens hela situation och behov ska vägas in och huvudmännens olika verksamheter involveras utifrån dessa. I samband med planering av vård och insatser har personalen en viktig roll att ge vägledning om möjliga alternativ samt att informera om den enskildes rättigheter enligt SoL och vårdens skyldigheter enligt HSL.

Samverkan kring individen innebär vanligtvis fem faser:

- *Behoven identifieras och uppmärksammas*
Vilka behov har den enskilde individen och vilka verksamheter är engagerade? Behöver vård och insatser samordnas med stöd som han eller hon redan har från dessa? Behövs ytterligare stöd från andra verksamheter? Finns det barn som behöver uppmärksammas?
- *Vård och insatser planeras och samordnas*
Planeringen görs tillsammans med den enskilde och/eller dennes närliggande/annan företrädare.
- *Planeringen dokumenteras*
Planeringen av parternas vård och insatser för den enskilde och eventuella barn dokumenteras, till exempel i form av en samordnad individuell plan (SIP).
- *Vård och insatser genomförs*
Under pågående insatser upprätthåller berörda verksamheter kontakten och samverkar kring insatser vid återfall och oplanerade avbrott i vård- och stödinsatser.
- *Uppföljning och utvärdering*
Den gemensamt upprättade planen följs upp förtöpande och revideras vid behov.

2.1.1 Ett anhörig- och närliggandeperspektiv

Stöd från det personliga nätverket har visat sig positivt för benägenheten att söka hjälp för missbruk/beroende av alkohol och droger likväl som det kan spela en betydande roll i den enskildes återhämtningsprocess.

Enligt SoL ska socialnämnden erbjuda stöd för att underlätta för den som vårdar en person² som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stödjer en person som har funktionshinder. Närliggande till personer med missbruk/beroende omfattas av den bestämmelsen, dock inte personer under 18.

Socialtjänsten har ett allmänt ansvar för barns förhållanden och ska enligt SoL (5 kap, 1 §) verka för att barn och ungdomar växer upp under trygga och goda förhållanden. Det kan bland annat innebära att i nära samarbete med hemmet se till att barn och unga som riskerar att utvecklas ogygnnsamt får det skydd och stöd som de behöver, till exempel insatser för att de ska kunna befrias från omsorgsansvar som inte är rimligt i förhållande till deras ålder och mognad.

För barn som växer upp med föräldrar som har beroendesjukdom eller personer i sin omgivning med missbruk/beroende finns en skyldigheten i HSL att beakta dessa barns behov av information, råd och stöd (2g § HSL; 6 kap, 5 § patientsäkerhetslagen) samt att vid misstanke om att ett barn far illa göra en anmälan enligt SoL (14 kap).

Hälso- och sjukvården ska arbeta för att förebygga ohälsa, och den som vänder sig till hälso- och sjukvården ska när det är lämpligt ges upplysningar om metoder för att förebygga sjukdom eller skada. Det inkluderar också närliggande som riskerar att drabbas av ohälsa på grund av att de vårdar eller stödjer en person med missbruk/beroende.

2.1.2 Samordnad individuell plan (SIP)

För att personer som behöver insatser från både hälso- och sjukvården och socialtjänsten ska få sina samlade behov tillgodosedda kan en SIP behöva upprättas enligt HSL (3f §) och SoL (1 kap, 7 §). Det

2) I SoL 5 kap 10 §, omnämns den person som tar emot omsorg, vård och stöd som närliggande. I denna överenskommelse används närliggande som en del av den enskildes nätverk. Det kan vara en person inom familjen eller bland de närmaste släktingarna eller en person som den enskilde anser sig ha en nära relation till.

räcker med att en part bedömer att en planering krävs för att lagen ska gälla.

Utgångspunkten är att den enskilde ska ha inflytande och vara delaktig i planeringen och genomförandet av sin vård och omsorg. Den enskilde kan själv initiera att en plan tas fram och ska alltid godkänna att en sådan görs.

Bestämmelsen gäller för alla kommun- och landslingsfinansierade verksamheter och riktar sig till alla personer som verksamheterna kommer i kontakt med, såväl barn, vuxna som äldre. Även andra samverkansparter kan vara aktuella att medverka i en SIP.

Som stöd i arbetet med SIP har vägledningsdokument tagits fram i länet för barn, vuxna och äldre.

Ett utvecklingsområde för kommunerna och landstinget är att hitta gemensamma kvalitetsindikatorer för SIP. Brukarmedverkan är betydelsefull vid framtagande av dessa.

Kommuner och landsting åtar sig att:

- Verka för att utveckla arbetet med SIP – utifrån kraven i lagstiftningen samt med stöd i de vägledningsdokument som finns i länet.
- Utse samordnare med uppdrag att koordinera vård och stöd till personer med missbruk/beroende vid upprättande av SIP.

2.2 Evidens- och kunskapsbaserade insatser

I enlighet med en evidensbaserad praktik ska en medveten och systematisk sammanvägning göras av tre kunskapskällor:

- bästa tillgängliga kunskap/forskning
- professionell expertis och
- den berörda personens situation, erfarenhet och önskemål.

Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende (2015) bör vara vägledande för kommunerna och landstinget i Stockholms län. Socialstyrelsen bedömer att rekommendationerna kommer att kräva förändringar i fråga om samverkan, utbildning och fortbildning samt resurser för att fler ska få tillgång till de rekommenderade åtgärderna.

De nationella riktlinjerna ger rekommendationer baserad på vetenskaplig kunskap för åtgärder

effekter på grupp niveau. Det är därmed inte självklart att åtgärderna fungerar lika för alla individer.

Därför behövs även annan kunskap. En sammanvägning behöver göras utifrån de professionellas kompetens samt information om den enskildes situation, erfarenhet och önskemål. Hur professionella organisationer inhämtar och integrerar brukarnas kunskap och skapar inflytande är en del av evidensbaserad praktik som är i behov av utveckling.

2.3 Ledningssystem

2.3.1 Systematisk uppföljning

För att förbättra vården och stödet för den enskilde samt utveckla verksamheterna är ett systematiskt uppföljningsarbete av stor betydelse. Den kan ge svar på frågor om hur patienternas/klienternas behov ser ut, om situationen förändrats efter insatsen, vad patienterna/klienterna tycker om insatserna och om de speglar deras behov.

I uppföljningsarbetet är det viktigt att beakta ett jämlikhets- och jämsäddhetsperspektiv.

Socialstyrelsen (SOFS 2011:9) har beslutat att hälso- och sjukvård, tandvård, socialtjänst och verksamheter enligt LSS ska handlägga, dokumentera och säkra verksamhetens kvalitet. Vidare finns lagstöd i enlighet med SoL (3 kap, 3 §), LSS (6 §) och HSL (5 kap) om att kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande ska utvecklas och säkras.

2.3.2 Samverkan

För att säkra kvaliteten på de insatser som ges ska verksamheter som arbetar enligt SoL identifiera processer där det behövs samverkan. Värdgivare har enligt HSL samma krav på att identifiera de processer där det behövs samverkan för att förebygga att patienter drabbas av vårdskada.

2.3.3 Avvikelerapportering

Enligt SOSFS 2011:9 ska verksamheterna ta emot och utreda avvikeler och synpunkter på verksamhetens kvalitet från vård- och omsorgstagare och deras närmiljö, personal och samarbetsparter. Avvikelsehantering kopplat till respektive verksamhet dokumenteras och hanteras inom respektive organisation enligt lokal rutin.

Kommuner och landsting åtar sig att:

- Säkerställa processer och rutiner för systematisk uppföljning av de åtaganden som ingår i överenskommelsen samt för avvikeler i samverkan.

2.4 Digitalisering

Den digitala utvecklingen inom offentlig sektor har en stor potential att möta invånarens och omvärdens förväntningar på förändring och utveckling i verksamheterna.

I samarbetet kring personer med missbruk/beroende samt deras närmiljöer är det relevant att se över hur man på bästa sätt nyttjar de digitala förutsättningarna. Det kan till exempel handla om allmän information, tidsbokningar, egenanmälningar, självtester, internetbaserad stöd och behandling.

Ett utvecklingsarbete kring digitalisering av Samordnad individuell plan (SIP) pågår nationellt via Sveriges Kommuner och Landsting.

Användning av modern kommunikationsteknik via till exempel video är ytterligare ett utvecklingsområde för kommun och landsting i deras planering kring gemensamma patienter/klienter.

I Stockholms län har Kommunförbundet Stockholms Län (KSL), landstinget och länsstyrelsen antagit ett övergripande måldokument, en Regional digital agenda för åren 2015–2020 med syfte att öka samsynen och det digitala samarbetet samt ge vägledning för offentliga aktörer kring prioriteringar.

2.5 Jämlik och jämställd missbruks- och beroendevård

Hälsoklyftorna mellan olika socioekonomiska grupper är tydlig när det gäller hälsoproblem orsakade av alkohol och droger. Skillnader i bruk, riskbruk, missbruk och beroende hänger inte bara samman med socioekonomisk situation utan påverkas även av andra demografiska förhållanden som kön, ålder, etnisk bakgrund, boendeort et cetera.

I förhållande till kön kan det finnas vissa skillnader som bör beaktas i bemötande och i vård, stöd och behandling. Det kan till exempel gälla fysiska förutsättningar, sjukdomsbild samt familjesituation.

Ett utvecklingsområde är kunskap och bemötande hos vård- och omsorgspersonal gällande homoseksuella, bisexuella, trans- och queerpersoner (Hbtq). Hbtq-personer är överrepresenterade bland personer med psykisk ohälsa och/eller missbruk/beroende. Insatser för att förstärka hbtq-personers möjlighet att förbättra sin livskvalitet bör ingå som en del i stöd, vård och behandling.

2.6 Våld i nära relationer

Det är vanligt att våldssituationer utspelar sig i miljöer där alkohol och droger är förekommande. Upplevelsen av våld, vare sig det gäller att se våld eller själv vara utsatt för våld, har visat sig höja sårbarheten för både fysisk och psykisk ohälsa.

Våld i nära relationer kan ta sig många olika uttryck. WHO har fastställt en definition av våld utifrån fyra olika våldstyper. Det handlar om fysiskt, sexuellt och psykiskt våld samt försummelse.

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer (SOFS 2014:4) innehåller både SoL och HSL.

Att motverka våld i nära relationer är en folkhälsofråga och ett prioriterat område för flera myndigheter. På uppdrag av regeringen stödjer länsstyrelsen i Stockholms län utvecklingen av Kvinnofrid på lokal, regional och nationell nivå. Operation Kvinnofrid är en samverkansplattform som drivs gemensamt av Stockholms stad och Stockholm läns övriga kommuner, Polisen, länsstyrelsen, SLL, Kriminalvården och KSL.

Länets myndigheter har i samarbete byggt upp ett resurscentrum (Origo) mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Insatser som riktar sig till våldsutövare är även en viktig del i arbetet för att bekämpa och förebygga våld. Socialnämnden bör kunna erbjuda våldsutövare insatser som syftar till att de förändrar sitt beteende och upphör med att utöva våld. Insatserna bör genomföras med beaktande av behovet av trygghet och säkerhet hos våldsutsatta och barn som bevitnat våld.

Kommuner och landstinget åtar sig att:

- Höja kunskapen inom området våld i nära relationer i relevanta verksamheter inom socialtjänst och hälso- och sjukvård.
- I sitt systematiska kvalitetsarbete säkerställa att personal har kännedom om var de kan hänvisa en vuxen våldsutsatt person som vill ha stöd alternativt om ett barn upplever våld och upprätta lokala rutiner för detta.

3. Prioriterade målgrupper

Utgångspunkten är att målgrupperna är i behov av landstingets, kommunernas och andra aktörers gemensamma insatser.

3.1 Föräldrar och gravida med missbruk/beroende samt barn (inklusive det väntade barnet)

Målgruppen är föräldrar/vårdsnadshavare/ annan vuxen som varaktigt bor med barnet/ blivande föräldrar (beskrivs fortsättningsvis som närliggande vuxna) med missbruk/beroende samt barn.

Det väntade barnet och de blivande föräldrarna

Alkoholkonsumtion hos gravida kan oberoende av omfattning ses som risk- eller missbruk med hänsyn till skaderiskerna för fostret. I jämförelse med internationella data finns i Sverige en betydande underdiagnostik av omfattningen av alkoholskador både vad gäller den svåraste formen, fetalt alkoholsyndrom (FAS) och för de mindre synliga formerna, fetalt alkohol spektrumstörningar (FASD) som är cirka 5 gånger vanligare än FAS. Därutöver saknas det en samlad bild av vilka pedagogiska, sociala och medicinska åtgärder som erbjuds barn med FASD. Missbruk/beroende av droger medför allvarliga konsekvenser för fostret och kan medföra långtidskonsekvenser hos barnet. Dessa kan inte förutsägas vid födelsen men är dock viktiga att ta hänsyn till när rådgivning under graviditet är aktuell.

Barn till föräldrar med missbruk/beroende

En stor andel barn växer upp med en närliggande vuxen med missbruk/beroende. Skattningar visar att 4–5 procent av alla barn under 18 år i Sverige bor med en förälder som har missbruk/beroende. En föräldars missbruk/beroende har visat sig ge allvarligt försämrade förutsättningar i livet för barnen och påverkar deras hälsa, skolgång och kommande arbetsliv.

Tidig identifiering av de vuxnas missbruk/beroende samt att barnet/det väntade barnet identifieras och insatser sätts in tidigt är viktigt för att minska risker för utveckling av ohälsa hos barnet. Här kan socialtjänst och hälso- och sjukvård arbeta både internt och gemensamt för att förstärka ett barn- och familjeperspektiv. När samverkan mellan socialtjänst och mödra- och barnhälsovård (även barn-

hälsovård med särskild kompetens) är betydande, likväld som samarbetet mellan socialtjänst, skola och hälso- och sjukvård.

SIP är ett viktigt verktyg för att, tillsammans med den enskilde och närliggande samt berörda aktörer, göra en samlad planering och sätta in stöd och vårdinsatser.

Relationen till barnet kan motivera bärge föräldrarna till alkohol- och drogfrihet. I männen fall är vårdens fokus mer begränsat till att häva missbruket än att fokusera på föräldraskapet. Ett utvecklingsområde är att stärka och lyfta fram betydelsen av faderskapet.

För de små barnen där information inte är möjlig att ge (enligt HSL, 2 §), är det särskilt viktigt att hälso- och sjukvården ser över vilka andra stödinsatser som istället kan behövas samt se över behov av kontakt med socialtjänsten för att utreda eventuella behov.

Målsättning

Delmål:

- Att de närliggande vuxnas missbruk/beroende identifieras i hälso- och sjukvården, socialtjänsten, förskolan/skolan och kriminalvården (frivården) och att adekvat stöd ges tidigt till både vuxna och barn.
- Barn/väntade barn identifieras och uppmärksammas i de fall närliggande vuxna med missbruk beroende har kontakt med socialtjänsten eller hälso- och sjukvården.
- Barnens hemmiljö med missbruk/beroende och eventuell samsjukligheten och våld identifieras inom hälso- och sjukvården, socialtjänsten, förskolan/skolan, kriminalvården (frivården).

Kommuner och landstinget åtar sig att:

- Vid upptäckt att en gravid kvinna har ett missbruk/beroende, tillsammans med kvinnan, ta kontakt med beroendevården och socialtjänsten för vidare utredning och bedömning av hjälpbefovet.
- Regelbundet och i samverkan anordna utbildning om föräldrastöd och/eller närliggande stöd (barn och vuxna) enligt manualbaserad metod.
- Identifiera alla minderåriga/väntade och/eller närliggande barn till klienter/patienter inom missbruks- och beroendevården, MHV, BHV och primärvården.

- Utveckla samverkan mellan de lokala samråden för missbruk/beroende (i vissa kommuner även psykiatri/socialpsykiatri) och de lokala BUS-grupperna (Barn och unga i behov av särskilt stöd).
- Informera varandra om hur man inom respektive huvudman läter barn komma tills tals och ger barnen information och stöd. För socialtjänsten gäller det även tillvägagångssätt vid orosanmälningar och barnutredningar. För landstinget till exempel möjligheten för blivande föräldrar med missbruk/beroende att få rådgivande samtal i specialistmödravården.

Landstinget åtar sig att:

- Samverka internt mellan primärvård (MHV, BHV, primärvård), beroendevård och psykiatri avseende information, råd och stöd för barn (2g § HSL).

Kommunerna åtar sig att:

- Ta fram/uppdatera interna rutiner för samverkan inom socialtjänsten mellan de som arbetar med barn respektive vuxna, men också med andra förvaltningar som möter barn och ungdomar.

Utvecklingsbehov

- Förstärka ett barn- och familjeperspektiv inom socialtjänsten och landstinget samt mellan huvudmännen.
- Kunskap om vilka metoder för stöd till föräldrar, barn och unga som lever i familjer med missbruk/beroende som har evidens och är effektiva.

Barn och unga (0–18 år), som växer upp i familjer där det förekommer beroende av alkohol eller annat beroendeframkallande medel, har rätt till information, råd och stöd (HSL, § 2g och 6 kap, 5 § patientsäkerhetslagen). För barn och ungdomar har kommunen ett särskilt ansvar. Socialnämnden ska verka för att barn och ungdomar växer upp under trygga och goda förhållanden (SoL, 5 kap).

Enligt SoL (14 kap) är anställda inom hälso- och sjukvården skyldiga att genast anmäla till socialtjänsten om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Det är socialtjänstens uppgift att utreda ärendet och ta ställning till vilka åtgärder som lämpligen ska vidtas för barnet.

Sekretessen kan brytas mellan hälso- och sjukvård och socialtjänst när det gäller uppgifter om en gravid kvinna eller närmiljö till henne om det behövs för en nödvändig insats till skydd för det väntade barnet (OSL, 25 kap, 12 §, 26 kap, 9 §).

3.2 Ungdomar och unga vuxna med missbruk/beroende

Målgruppen är ungdomar 13–17 år och unga vuxna 18–25 år med missbruk/beroende

Ungdomar 13–17 år

De ungdomar som har missbruk/eller beroende-diagnos har i hög grad även annan samtidig psykiatrisk diagnos. Ungdomar med samsjuklighet har oftare ett allvarligare missbruk och svårare social situation med föräldrar som har ett eget missbruk/beroende jämfört med ungdomar utan samtidig psykisk sjukdom. Vanligen uppträder den psykiska problematiken hos dessa ungdomar långt innan missbruket, men få har haft kontakt med barn- och ungdomspsykiatrin (BUP).

Den viktigaste källan för att beskriva förekomst av bruk och missbruk/beroende hos ungdomar är drogvanundersökningar i skolan.

Av de ungdomar som dricker alkohol behöver fler vårdas i länet för akut alkoholförgiftning inom hälso- och sjukvården. Alkoholvanor bland pojkar och flickor blir allt mer likartade. Landstinget ser en utveckling av allt tyngre och mer avancerat skadligt bruk som kryper ner i åldrarna.

Sambanden mellan cannabisanvändning och ökad risk för psykisk ohälsa är väl kända. Cannabis är den drog som missbrukas mest i länet, särskilt bland ungdomar och unga vuxna personer. Ett ökat antal ungdomar med akuta psykotiska tillstånd kommer till Maria Ungdom.

Unga Vuxna 18–25 år

Antal unga vuxna personer som får heldygnsvård för psykisk funktionsnedsättning kopplad till användning av cannabis, eller kombination av droger, har mer än fördubblats sedan 2004. Idag är det vanligt att unga vuxna använder flera olika sorters droger, det vill säga de har ett blandmissbruk.

Inom landstinget ser man en utveckling där droganvändningen hos unga vuxna ligger bakom utlösandet av psykotiska episoder. Vissa droger ökar känsligheten för att insjukna i en psykotisk episod och ökar dessutom risken för självmordsbenägenhet.

Risk- och skyddsfaktorer

Tidig alkoholdebut, före 14 års ålder, är en riskfaktor för missbruk/beroende senare i tonåren och

beroende i vuxen ålder. Den starkaste riskfaktorn för ett fortsatt eget missbruk/beroende är föräldrars missbruk/beroende.

I det förebyggande och stödjande arbetet för ungdomar och unga vuxna personer behöver hänsyn tas både inom landstinget och kommunerna till kända risk- och skyddsfaktorer såsom familjen/föräldrar, boende, skolan, arbete och meningsfull fritid. En hög andel ungdomar med missbruks-/beroende-problem har, eller har haft omfattande problem under sin skolgång som påverkat både deras närvaro och skolresultat.

Målsättning

Delmål:

- Ungdomar och unga vuxna med missbruk/beroende och/eller samsjuklighet ska upptäckas så tidigt som möjligt samt erbjudas gemensamma insatser mellan huvudmännen.
- Jämlik vård, stöd och behandling för ungdomar och unga vuxna i länet ska utvecklas.

Kommunerna och landstinget åtar sig att:

- Rutiner ska finnas kring externt samarbete och samverkan i syfte att erbjuda ett sammanhållet och tillgängligt stöd och vård för ungdomar och unga vuxna med missbruk/beroende.
- Samordna utbildningsinsatser utifrån rekommendationer i de nationella riktlinjerna för vård och stöd vid missbruk och beroende (2015) kring ungdomar och unga vuxna med missbruk/beroende.
- Verka för att tillsammans med SiS ta fram rutin kring LVU och LVM med fokus på avslut, utskrivning och fungerande hemsituation.
- Göra en analys av vilka behov av samverkan som finns samt identifiera och genomföra gemensamma kunskapshöjande insatser kring målgrupperna.

Landstinget åtar sig att:

- Ta fram rutiner för samordning och samverkan internt mellan BUP, Maria ungdom/Mini Maria, beroendevården och psykiatrin.
- Kartlägga den somatiska hälsan för att tillgodose kroppsliga vårdbehov och bedöma den enskildes behov av psykoterapeutiska insatser så att dessa tillgodoses.

Kommunerna åtar sig att:

- Ta fram rutiner för samverkan vid överföring mellan enheterna barn och ungdom, vuxen/missbruk, socialpsykiatri, LSS-enheter och ekonomiskt bistånd.

Utvecklingsbehov

Utvecklingsbehov så att ungdomar och unga vuxna personer får sammanhållet och välfungerande stöd, vård och behandling:

- Webbaserade stödprogram riktade till ungdomar vars föräldrar har missbruk/beroende.
- Uppsökande arbete för personer fyllda 18 år.
- Övergången mellan tvångsvård (LVU/LVM/LPT/LRV) och den efterföljande frivilliga vården.
- De lokala BUS-grupperna bör innehålla representeranter från Maria Ungdom/Mini Maria.
- Barn- och ungdomspsykiatrisk kompetens behöver involveras i samverkan kring ungdomar med missbruk/beroende och psykiatrisk samsjuklighet.
- Personalen på ungdomsmottagningarna ska ha kunskap om riskbruk, droger och rutiner för hägnisning till annan instans inom landstinget och/eller kommunen.

3.3 Vuxna personer med missbruk/beroende av alkohol och droger (inklusive läkemedel) och personer med samsjuklighet

Målgruppen omfattar personer 18 år och äldre som är i behov av samverkan, stöd och behandling på grund av:

- missbruk/beroende
- samsjuklighet
- läkemedelsberoende.

Missbruk/beroende och samsjuklighet

Personer med missbruk och beroende utgör en heterogen grupp med olika svåra tillstånd och där förekomsten av samtidig psykisk sjukdom och social problematik varierar.

Samsjuklighet är vanligt förekommande i målgruppen. Bland de som vårdas för missbruk eller beroenden har mellan 30–50 procent en samtidig psykisk sjukdom och av dem som vårdas för psykisk sjukdom har 20–30 procent samtidigt missbruk eller beroende.

Det är även vanligt att personer med alkohol- och drogberoende samtidigt har kroniska somatiska sjukdomar, som till exempel hjärt- och kärlsjukdomar och leversjukdomar. Droger ökar risken för ett tidigt åldrande och det är vanligt med relaterade sjukdomar som hepatitis och infektioner såsom blodförgiftning. Många får även komplikationer kopplat till andra riskfaktorer, till exempel undernäring. Många med missbruk/beroendesjukdom dör i förtid på grund av tobaksbruk.

Samverkan kring personer som har en samsjuklighet, eller misstänkt samsjuklighet bör prioriteras. Med samsjuklighet avses här personer med missbruk eller beroende som samtidigt uppfyller kriterierna för psykiatriska och/eller somatiska tillstånd.

Personer som med anledning av funktionsnedsättning eller social problematik har svårt att få tillgång till, och tillgodogöra sig, ordinarie vård och stödinsatser på grund av att de inte klarar av att leva upp till de krav som huvudmännen ställer är en viktig del av målgruppen.

Att erbjuda tidig vård och behandling till personer som injiceras droger är en insats för att motverka svår sjukdom och även minska risk för smittspridning. Sprututbytet i länet är ett komplement till beroendevården och är en smittskyddsåtgärd för att minska smittspridning av blodburna infektioner, framför allt hiv och hepatit C. Syftet på sikt är att motivera till behandling.

Vid identifiering av beroende eller samsjuklighet är motivationshöjande insatser ofta en förutsättning för att den enskilde ska få tillgång till utredning och diagnostisering. Utredning och diagnostisering är avgörande för att kunna erbjuda individanpassade insatser utifrån den enskildes behov. Huvudmännen ska samverka kring hela processen från identifiering via utredning och diagnostisering till stöd och vård. Det är viktigt att i ett tidigt skede komma överens om vem som gör vad samt utse en samverkansvarig för den enskilde. Om den enskilde är förälder/vårdnadshavare eller bor med barn varaktigt bör detta vägas in i utredning och bedömning.

Vård och stöd för personer med missbruk och beroende ska vara långsiktigt. Överlappande insatser internt och mellan huvudmännen är avgörande för en god kvalitet i vård och stöd. Behovet av att minska gränser som utgör hinder för den enskilde gäller så väl mellan huvudmän som inom respektive huvudmans område. Till exempel mellan heldygnsvård och öppenvård, beroendevård och psykiatri respektive vuxen-/missbruksenhet och försörjningsstöd. I de fall som tvångsvård förekommer såsom LVM, LPT och LRV ska samverkan omfatta även denna.

Långsiktigt stabilt boende och sysselsättning är avgörande för livskvalitet och återhämtning. Boendestöd ska erbjudas utifrån individuella behov. För detta behövs boendestödjare med rätt kompetens. Stabila boendeförhållanden är i vissa fall en förutsättning för att individen ska kunna delta i vård och stödinsatser.

Vägen till återhämtning är inte alltid rak och återfall är vanligt förekommande. Uppnås inte följsamhet till vård och stöd riskerar den enskilde att kontakten avslutas. Detta medför en stor risk för negativa konsekvenser för den enskilde samt för närliggande. Huvudmännen ska därför sträva efter att så långt det är möjligt upprätthålla kontakt och samverka kring insatser vid återfall och oplanerade avbrott i vård- och stödinsatser.

Läkemedelsberoende

Missbruk/beroende av opioidanalgetika (smärtstillande läkemedel) kan utvecklas vid behandling men även uppkomma genom illegal användning eller vid annat missbruk/beroende.

Missbruk/beroende av muskelavslappnande, sömngevande och ångestdämpande läkemedel, oftast så kallade bensodiazepiner kan uppkomma vid behandling men även via illegal konsumtion och som en del av annat beroende av alkohol eller droger.

Läkemedelsassisterad Rehabilitering vid opioidberoende (LARO) kan förebygga återfall, förbättra social funktion och minska medicinska komplikationer och dödlighet.

Enligt Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende (2015) bör hälso- och sjukvården och socialtjänsten erbjuda läkemedelsassisterad behandling med buprenorf, naloxon eller metadon vid de fall där nedtrappning inte har lett till opioidfrihet vid beroende av opioidanalgetika.

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2016:1) reglerar behandling vid allvarligt beroende av bland annat heroin, morfin, opium samt smärtstillande läkemedel. Läkemedelsassisterad behandling får även ges under vård som sker enligt LVM.

Målsättning

Delmål

Missbruk/beroende/samsjuklighet

- Att de patienter/klienter som det sker samverkan kring har en samordnad individuell plan där det ingår hur insatser kring återfall och avbrott i behandlingen ska genomföras.

Läkemedelsberoende

- Ge fler tillgång till behandling och stöd samt rehabilitering och därigenom öka social funktion, minska missbruk/beroende, sjuklighet samt dödligitet.

Kommunerna och landstinget åtar sig att:

- Vara tillgängliga för samverkansparter och bidra till att underlätta för medaktörerna att genomföra nödvändiga insatser.
- Prioritera samverkan för att undvika avbrott i behandling/stödinsatser även när den enskilde ej uppnår följsamhet till behandling/stödinsatser.
- Arbata för att personer med samsjuklighet, komplexa behov och långsiktigt stöd- och vårdbehov erbjuds insatser enligt rekommendationer i nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende (2015). Former för arbetet ska framgå i lokala rutiner.

Landstinget åtar sig att:

- Erbjuda basutredningar till alla personer som söker vård inom beroendevård och psykiatri.
- Beroendevården och psykiatrin åtar sig att utveckla samverkansformer kring patienter med psykiatiska vårdbehov som inte kan tillgodoses inom beroendevården.
- För de patienter som genom nedtrappning inte lyckats bli fria från missbruk, beroende av opioider, ska ställningstagande göras till läkemedelsassisterad behandling. Ordination får endast ske om även psykologisk, psykosocial behandling eller rehabilitering ges. Beroendevården ska innan ordination av läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende göra en sammanvägd bedömning av patientens beroende, hälso- tillstånd och sociala situation.
- Erbjuda patienter med beroende av muskelavslappnande, sömngivande, ångestdämpande läkemedel nedtrappning och i samverkan med kommunens socialtjänst verka för att psykosocialt stöd samt rehabilitering ges.

- I samarbete med kriminalvården, polisen, SiS och kommunerna ta fram riktlinjer för patienttransport från beroendevården till SiS-institution efter beslut enligt LVM.
- Landstingets beroendevård ska erbjuda de som röker tobak, och har ett beroende, behandling för att uppnå rökstopp.

Kommunerna åtar sig att:

- Arbeta med förebyggande insatser så att risken för hemlöshet minskar samt att arbeta för att erbjuda stabilt långsiktiga boendelösningar, i enlighet med nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende (2015), för personer i hemlöshet.
- Tillsammans med andra berörda huvudmän arbeta för att utveckla former för arbetslivsinriktad rehabilitering anpassad för personer med missbruk och/eller samsjuklighet, i enlighet med nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende (2015). För personer som inte har möjlighet att återgå till arbetslivet bör erbjudas en, för den enskilde, adekvat sysselsättning.
- Etablera kontakt med landstingets beroendevård för individuell bedömning för personer med missbruk/beroende.
- Enligt Socialstyrelsens föreskrifter (HSLF-FS 2016:1), om läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende, ge psykosocialt stöd eller psykosocial behandling när det behövs för att behandling ska kunna ordinaras. Vidare att öka upptäckt och motivera till kontakt med landstingets beroendevård för individuell bedömning.
- Uppmärksamma och erbjuda aktuella klienter som röker tobak stöd i att kontakta hälso- och sjukvården.

Utvecklingsbehov

Spelberoende (spel om pengar)

Samsjuklighet med annat missbruk/beroende och psykiska besvär är vanligt bland personer med spelproblem. Spelberoende är en psykiatrisk diagnos och en allvarlig form av spelproblem.

Hälso- och sjukvården har ett ansvar för att förebygga och behandla spelberoende. Landstingets beroendevård erbjuder öppenvårdsbehandling för ungdomar, vuxna och närliggande till spelberoende. Socialtjänsten får ofta hantera konsekvenser av spelproblem, till exempel problem som rör ekonomi, relationer och psykisk hälsa.

Identifiering av läkemedelsberoende

Ett utvecklingsbehov är att öka upptäckt, identifiering och behandling av personer med läkemedelsberoende och opioidberoende.

Beroendevården behöver utveckla en vårdprocess, till att omfatta även personer med beroende av opioidanalgetika. Kommunernas socialtjänst behöver i samverkan med landstingets beroendevård delta i utvecklande av en vårdprocess för personer med missbruk/beroende av läkemedel och opioider.

Rökning

Rökning orsakar sjukdomar i hjärta, kärl och lungor samt flera typer av cancer. Målgruppen har hög rökrelaterad dödlighet. Därmed bör de som röker tobak erbjudas rådgivning och stöd för rökstopp.

Samarbete kring transport till SIS-institution

Ett gemensamt utvecklingsarbete är nödvändigt mellan landstingets beroendevård, kriminalvården, polisen, SiS och kommunerna kring patienttransport från beroendevården till SiS-institution efter beslut enligt LVM. Syftet är att värna om rätts- och patientsäkerhet och främja samarbetet.

3.4 Äldre med missbruk/beroende

Målgruppen omfattar personer som är 65 år och äldre och som har eller riskerar att utveckla missbruk eller beroende.

Antal äldre personer med riskfyllt alkoholkonsumtion ökar. Symtomen kan vara svåra att identifiera och kan missuppfattas som åldersrelaterade. Sedan början av 2000-talet har andelen äldre som vårdats för en diagnos som kan relateras till hög alkoholkonsumtion ökat och antal äldre med dödlighet i sjukdomar relaterade till alkohol samt självmord ökar. I alla andra åldersgrupper minskar de alkoholrelaterade dödsfallen men den nedgången syns inte i åldrarna 65–79 år.

Med stigande ålder följer fler sjukdomar. Hög läkemedelkonsumtion ökar risk för läkemedelsberoende och biverkningar. Sömnmedel, smärtstillande och lugnande medel konsumeras i ökande grad av äldre personer.

Livslängden ökar, även för personer som har olika sociala problem. Av dessa är många socialt isolerade och uppvisar kroniska fysiska och psykosociala konsekvenserna av ett långvarigt drogberoende, till

exempel leversjukdomar, överdosrelaterade skador och depressioner. Äldre hemlösa personer är ytterligare en grupp som behöver uppmärksammas.

Området befinner sig i gränslandet mellan psykiatri, geriatrik, beroendevård, primärvård, socialtjänstens äldreomsorg samt individ- och familjeomsorg, vilket ställer höga krav på samverkan mellan olika verksamheter samt på personalens kompetens.

Det är viktigt att det finns kontinuitet och sammanhållande insatser även för dem som har fyllt 65 år. Det förutsätter flexibilitet inom och mellan verksamheter samt inom och mellan huvudmännen.

Målsättning

- Personer över 65 år ska ha samma tillgång till evidensbaserad vård, stöd och behandling för missbruk/beroende/samsjuklighet som övriga åldersgrupper inom kommunerna och landstinget.

Kommuner och landsting åtar sig att:

- Ta fram överenskommelse om rutiner mellan huvudmännen i syfte att erbjuda ett sammanhållit och tillgängligt stöd för äldre personer med missbruk/beroende. Överenskommelserna bör beskriva vilka insatser som ska göras gemensamt för att öka medarbetarnas kompetens i att möta målgruppens behov.
- Att i varje enskilt fall när det gäller äldre personer med missbruk/beroende vid behov kalla till och delta i upprättandet av en SIP.
- Erbjuda kunskapsbörjande insatser för medarbetare kring missbruk/beroende/samsjuklighet hos äldre personer.
- Vid behov ordna anhörigutbildningar.

Landsting åtar sig att:

- Ta emot och samverka kring äldre personer med ett missbruk/beroende.
- Ge konsultationsinsats (vårdkontakt) inom landstinget där patienten bedömts från annat medicinskt verksamhetsområde, där vårdansvaret kvarstår hos remitterande vårdpersonal.
- Handleda personal inom landstinget kring äldre personer med ett beroende/samsjuklighet.

Kommunerna åtar sig att:

- Etablera kontakt med landstingets beroendevård för individuell bedömning för äldre personer med ett missbruk/beroende.
- Ha en struktur för erfarenhetsutbyte och konsultation/handledning inom socialtjänstens kopplat till missbruk/beroende.

Utvecklingsbehov

Beroende/missbruk kräver komplex behandling, stöd och kunskap inom både landstinget och kommunerna och är grundläggande för att kunna erbjuda adekvat vård, omsorg och stöd till äldre personer över 65 år med ett riskbruk eller missbruk/beroende. Teamarbete mellan huvudmännen behöver bland annat utvecklas.

3.5 Personer med missbruk av dopningsmedel

Målgruppen är personer 18 år och äldre som är i behov av samverkan, stöd och behandling på grund av dopning.

Missbruk av dopningsmedel, framför allt anabola steroider och tillväxthormon kan uppstå bland personer med tidiga sociala och psykologiska problem, annat missbruk/beroende samt kriminalitet. Det förekommer även bland atleter och av estetiska skäl. Missbruket ökar risken för annat missbruk/beroende, sociala problem, våld och kriminalitet.

Målsättning

- På kort sikt minskad användning genom behandling.
- På lång sikt minskad förekomst, sjuklighet och sociala komplikationer.

Landstinget åtar sig att:

- Inom primärvård upptäcka, identifiera och behandla samt enligt regionalt vårdprogram remittera till beroendevård vid behov.
- Beroendevård ska upptäcka, behandla och remittera till relevant somatisk vård samt beakta barn och närtäende.

Kommunerna åtar sig att:

- Uppmärksamma och ge stöd enligt SoL, samt etablera kontakt med landstingets beroendevård för individuell bedömning vid behov det vill säga klientens önskan om hjälp, samtidigt annat missbruk/beroende och/eller samsjuklighet. I övriga fall hänvisa till Dopingjouren.

Utvecklingsbehov

Ett utvecklingsområde är ökad kunskap avseende screening, tecken och symtom som leder till upptäckt av missbruket. Kommunens socialtjänst behöver ökad kunskap för att upptäcka och hänvisa. Beroendevården behöver ökad kunskap för att behandla. En specialiserad mottagning med samverkande team; socialtjänst, beroendevård och somatik kan vara ett sätt att utveckla stöd och behandling. Ett nationellt kunskapscentrum med uppdraget att ta fram metoder för att förebygga, upptäcka och behandla dopningsmissbruk är under uppbyggnad i region Örebro.

4. Strukturer och ansvar för samverkan

Samverkan på ledningsnivå mellan huvudmännen är viktig för att samarbetet kring enskilda individer ska fungera. Kommun, landsting och andra aktörer behöver träffas för att tillsammans diskutera och besluta om gemensamma frågor. Sådana mötesplatser behöver finnas på olika nivåer.

Samverkan är en ständigt pågående process som behöver underhållas och anpassas till omvärldens och verksamheternas förändringar. De styrdokument som respektive verksamhet har att förhålla sig till, som exempelvis ledningssystemen, lyfter betydelsen av att identifiera de processer där samverkan behövs för att säkra kvalitén på vård och stöd för den enskilde. Däremot finns ingen ledning för hur själva samverkan ska kvalitetssäkras.

Erfarenheter och uppföljningar från olika samverkansarbeten pekar på ett antal viktiga faktorer för en kvalitetssäkring av samverkan.

Följande områden belyses särskilt:

- bygg upp en god samverkanskompelns
- identifiera de mekanismer som underlättar samverkan
- planera för att understödja dessa mekanismer
- identifiera de mekanismer som försvårar samverkan
- planera för att motverka dessa mekanismer
- följ löpande utvecklingen.

4.1 Samverkan på regional nivå

Regional politisk samverkan

En politisk ledningsgrupp, Vård i samverkan (VIS), finns mellan kommunerna och landstinget via KSL och SLL.

Ledningsgruppens uppdrag är att:

- Initiera samverkan inom gemensamma utvecklingsområden och skapa gemensamma målbilder.
- Uppmärksamma brister i samverkan och undanröja hinder i syfte att stödja utvecklingen av vård och omsorg.
- Ömsesidig informera varandra om parternas verksamhet och insatser för målgrupperna.
- Följa och vid behov regionalisera nationella initiativ och satsningar av relevans för samverkan inom Stockholms län.

Regional chefssamverkan

Med uppdrag att utveckla och följa denna överenskommelse och *Samverkan kring vuxna med psykisk sjukdom/funktionsnedsättning (2012)* finns ett regionalt samråd med chefstjänstemän från kommun, landsting, privata vårdgivare, kriminalvård, polis och länsstyrelse. KSL och Hälso- och sjukvårdsförvaltningen leder samrådet och bemanar även gemensamt det sekretariat som är knutet till samrådet.

Det regionala samrådet åtar sig att:

- Bidra till regional kunskapsuppbryggnad genom att ta fram förslag till uppföljning av överenskommelsen.
- Erbjuda arenor för erfarenhetsutbyte och dialog för att sprida länsövergripande kunskap och goda exempel.
- Ta fram förslag till årliga handlingsplaner kring prioriterade områden/utvecklingsarbeten.
- Årligen sammanställa avvikeler i samverkan inkomna från lokala samråden.
- Bjuda in brukar- och närtäende föreningar 1–2 gånger per år i samband med framtagande och uppföljning av den regionala handlingsplanen.

4.2 Samverkan på lokal nivå

Lokal chefssamverkan

Det finns god erfarenhet av samverkan där verksamhetsansvariga från kommun-/stadsdels- och landstingsverksamheter regelbundet möts för att diskutera och besluta om samverkansfrågor.

Kommuner och landstinget åtar sig att:

- Ha ett lokalt/delregionalt samråd med representer från kommun-/stadsdels- och landstingsverksamheter.
- Kriminalvården (även andra aktörer relevanta för samverkan) adjungeras till samverkansgruppen när aktuella frågor finns. När rutiner tas fram och följs upp deltar kriminalvården.
- De som ingår i det lokala/delregionala samrådet har mandat från verksamhetsledning.
- Avvikelsehantering i samverkan finns.
- Ha rutiner för samverkan kring identifiering, bedömning/utredning, behandling/stöd och uppföljning (se bilaga 1 för specificering).

- Bjuda in brukare/brukar- och näständeföreningar för synpunkter vid framtagande och uppföljning av rutiner och handlingsplaner.
- Ha rutiner för samarbetet med brukare/brukar- och näständeföreningar.
- Följa upp struktur och processindikatorer (avsnitt 7).

4.3 Brukarinflytande på verksamhets- och systemnivå

Ett brukarinflytande förutsätter att individer kan påverka beslut som rör dem eller påverka utformningen och styrningen av de verksamheter som ger insatserna. Brukarinflytande kan ske på olika nivåer; individuellt, på verksamhetsnivå och på organisations- och systemnivå. På individnivå handlar det om den enskildes möjlighet att påverka den vård och det sociala stöd som han eller hon får. På verksamhetsnivå kan det till exempel handla om möjlighet till medverkan i utveckling och beslut inom en viss verksamhet, exempelvis ett boende eller en vårdklinik. På organisations- eller systemnivå kan det innebära inflytande eller medverkan när det gäller att ta fram vårdprogram och olika typer av riktlinjer.

Undersökningar pekar på ett antal grundläggande förutsättningar för ett stärkt brukarinflytande på verksamhets och systemnivå:

- Kunskap om olika grupper av brukare och hur man når dem.
- Bemötande och helhetssyn. Här kan även ingå att analysera maktrelationer och attityder.

- Ett tydligt mandat från verksamhetsledningen samt en klarhet i vilka frågor man ska samarbeta kring samt vad målet med samverkan är.
- Resurser i form av tid, pengar och administrativt stöd. Ersättning till representanter för deltagare eller deras föreningar är en viktig markering att arbetet är betydelsefullt.
- Rutiner för samarbetet samt hur de synpunkter som kommer fram tas om hand och följs upp.
- Långsiktighet och uthållighet genom planering, genomförande och uppföljning.
- Utbildning. Personal kan behöva utbildning i hur det är att leva med en funktionsnedsättning, psykisk ohälsa, missbruks- och beroendeproblematis likväld som brukarrepresentanterna kan behöva utbildning om arbets- och beslutsprocesser i de aktuella verksamheterna.

Det finns många sätt att arbeta med brukarinflytande såsom brukarråd, referensgrupper, brukarforum, brukarrevisioner och särskilda funktioner/tjänster.

Vid samarbete med till exempel brukar- och näständeföreningar behöver hänsyn tas till lokala förutsättningar hos de föreningar som är aktuella i området samt i de verksamheter som arbetet gäller. Om det inte finns aktuella föreningar att samarbeta med i närområdet kan en möjlig väg vara att gå ihop delregionalt alternativt att använda sig av regionala eller nationella sammanslutningar.

5. Verksamheter som ingår i överenskommelsen

Många aktörer kan vara involverade i vård och stödinsatser för personer med missbruk/beroende. Utöver kommunerna och landstinget som skrivit under överenskommelsen är det utifrån den enskilda perspektiv ett flertal andra aktörer som är relevanta att samarbeta med.

Myndigheter har även en allmän lagstadgad skyldighet att samverka med stöd av 6 § förvaltningslagen. Myndigheterna ska enligt lagbestämmelserna inte bara samverka med andra myndigheter utan även med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs. Det innebär exempelvis att ideella

organisationer och andra offentliga och privata företrädare för olika samhällsintressen omfattas av kravet på samverkan.

Nedanstående verksamheter bör ingå i någon form av strukturerad samverkan på lokal nivå eller delregionalt nivå.

Åldern i målgrupperna för kommunernas och landstingets verksamheter varierar vilket ställer ytterligare krav på samverkan. Kontinuiteten i insatserna och uppföljningen ska särskilt beaktas vid övergången mellan olika verksamheter.

Målgrupp	Landstinget	Kommunen	Andra viktiga samarbetsparter kan vara
Föräldrar och gravida med missbruk/beroende samt barn (inklusive det väntade barnet)	Beroendevård, psykiatri, primärvård (primärvård, MHV, BHV), BUP, BUMM	Förvaltningar med ansvar för – socialtjänst – utbildning	Kriminalvården/frivården, polisen, ideella organisationer, brukar- och närliggande föreningar
Ungdomar och unga vuxna med missbruk/beroende	Beroendevård, psykiatri, BUP; primärvård	Förvaltningar med ansvar för – socialtjänst – utbildning	Kriminalvården, polisen, SiS AF och FK Kriminalvården
Vuxna personer med missbruk/beroende av alkohol och droger (inklusive läkemedel) och personer med samsjuklighet	Beroendevård, psykiatri, primärvård	Förvaltningar med ansvar för socialtjänst och arbetsmarknadsinriktade åtgärder	Kriminalvården, polisen, ideella organisationer, brukar- och närliggande föreningar, AF och FK
Äldre med missbruk/beroende	Primärvård inklusive primärvårdsrehabilitering och hemsjukvård, psykiatri (öppen- och slutenvård), äldrepsykiatri, geriatrik, avancerad sjukvård i hemmet (ASIH), beroendevården.	Förvaltningar med ansvar för socialtjänst	Brukars- och närliggande föreningar, ideella organisationer
Personer med missbruk av dopningsmedel	Primärvård, psykiatri, beroendevård	Förvaltningar med ansvar för socialtjänst	Dopingjouren, kriminalvården, brukar- och närliggande föreningar, ideella organisationer

Samarbete med kriminalvården och polisen

Kriminalvården och polisen är viktiga samarbetspartner för kommunerna och landstinget när det gäller personer med missbruk/beroende.

Kriminalvården

I enlighet med normaliseringssprincipen ska kriminalvårdens klienter ha samma rättigheter och möjligheter som befolkningen i allmänhet har till till exempel arbete, sjukvård och bostad.

Med utgångspunkt från behoven hos kriminalvårdens klienter med ett missbruk/beroende har det varit nödvändigt att i länet skapa särskilda samverkanslösningar för att de ska få tillgång till rätt behandling.

Nedan ges några exempel:

- Samverkan med de lokala beroendemottagningarna i länet.
- Integrerat team för opiatberoende kriminalvårds klienter (ITOK). Ett samlokaliserat team bestående av bland annat frivårdsinspektör, läkare, psykolog från socialtjänsten och Beroendecentrum Stockholm. Teamet erbjuder läkemedels- assisterad behandling för opiatberoende klienter från Kriminalvårdens Stockholms region. Teamet arbetar också med neuropsykiatiska funktionsnedsättningar, där klienter med ADHD utgör en stor grupp. För att underlätta ingången tas remisser emot direkt från socialtjänsten, inte bara från beroendemottagning.
- Integrerad beroendemottagning, Fridhemsmottagningen, för klienter dömda för våld i nära relation och sexualbrott som har ett samtidigt missbruk/beroende.
- Omhändertagande för personer som åtalats för grovt rattfylleri. Samarbete mellan kriminalvården, beroendevården och frivården. Klienterna genomgår en beroendeutredning innan rättegången. Om det finns förutsättningar för vård kan då en så kallad kontraktsvård föreslås.

Polisen

Nedan ges några exempel på samarbete mellan polisen och andra aktörer för personer med missbruk/beroende.

- *Smadit (samverkan mot alkohol och droger i trafiken)*
Smadit är ett samarbete mellan polisen och flera myndigheter, bland annat sjukvården, för att minska antalet alkohol- och drogpåverkade i trafiken. Syftet är att påverka förarna att ta emot hjälp mot sitt alkohol- eller drogproblem direkt, när de är som mest mottagliga, för att minska risk för återfall. De förare som ertappas påverkade erbjuds kontakt med beroendevården inom 24 timmar.
- *LOB (lagen om omhändertagande av berusade personer)*
Landstinget och kommunerna ska tillsammans med polisen gemensamt utveckla alternativa lösningar till förvaring i arrest av de personer som omhändertas enligt LOB så att den medicinska säkerheten och omvårdnaden förbättras. Sådana lösningar är särskilt angelägna då barn under 18 år omhändertas. Genom att stärka vård- och omsorgsinsatserna för personer som omhändertas kan efterföljande behandling underlättas.
- *Metod för arbete med ungdomar som misstänks för narkotikabrott – Mumin*
Mumin är en metod för ungdomar som misstänks för narkotikabrott. Ungdomarna erbjuds akut vård och stöd tillsammans med anhöriga. Ungdomar som misstänks för ringa narkotikabrott medtas till en särskild polisstation på Maria Ungdom där urinprov, förhör och andra utredningsåtgärder vidtas. Ett motiverande samtal hålls med den unge i syfte att motivera denna till ett frivilligt besök på akutavdelningen på Maria Ungdom.
- *Sociala insatsgrupper (SIG)* är en lokal samarbetsform mellan polis och socialtjänst med syftet att förhindra nyrekrytering till en kriminell livsstil samt underlätta för personer att lämna kriminella nätverk.

6. Åtaganden

Sammanställning av samtliga åtaganden i överenskommelsen nedan.

Kommuner och landstinget åtar sig att:

Samordnad individuell plan (SIP)

- Verka för att utveckla arbetet med SIP – utifrån kraven i lagstiftningen samt med stöd i de vägledningsdokument som finns i länet.
- Utse samordnare med uppdrag att koordinera vård och stöd till personer med missbruk/beroende vid upprättande av SIP.

Ledningssystem

- Säkerställa processer och rutiner för systematisk uppföljning av de åtaganden som ingår i överenskommelsen samt för avvikelse i samverkan.

Våld i nära relationer

- Höja kunskapen inom området våld i nära relationer i relevanta verksamheter inom socialtjänst och hälso- och sjukvård.
- I sitt systematiska kvalitetsarbete säkerställa att personal har kännedom om var de kan hänvisa en vuxen våldsutsatt person som vill ha stöd alternativt om ett barn upplever våld och upprätta lokala rutiner för detta.

Föräldrar och gravida med missbruk/beroende samt barn (inklusive det väntade barnet)

- Vid upptäckt att en gravid kvinna har ett missbruk/beroende, tillsammans med kvinnan, ta kontakt med beroendevården och socialtjänsten för vidare utredning och bedömning av hjälpbefovet.
- Regelbundet och i samverkan anordna utbildning mellan huvudmännen om föräldrastöd och/eller närlägdestöd (barn och vuxna) enligt manualbaserad metod.
- Identifiera alla minderåriga/väntade och/eller närlägde barn till klienter/patienter inom missbruks- och beroendevården, MHV, BHV och primärvården.
- Utveckla samverkan mellan de lokala samråden för missbruk/beroende (i vissa kommuner även psykiatri/socialpsykiatri) och de lokala BUS-grupperna (Barn och unga i behov av särskilt stöd).

- Informera varandra om hur man inom respektive huvudman låter barn komma tills tals och ger barnen information och stöd. För socialtjänsten gäller det även tillvägagångssätt vid orosanmälningar och barnutredningar. För landstinget till exempel och möjligheten för blivande föräldrar med missbruk/beroende att få rådgivande samtal i specialistmödravården.

Ungdomar och unga vuxna med missbruk/beroende

- Rutiner ska finnas kring externt samarbete och samverkan i syfte att erbjuda ett sammanhållet och tillgängligt stöd och vård för ungdomar och unga vuxna med missbruk/beroende.
- Samordna utbildningsinsatser utifrån rekommendationer i de nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende (2015) kring ungdomar och unga vuxna med missbruk/beroende.
- Verka för att tillsammans med SiS ta fram rutiner kring LVU och LVM med fokus på avslut, utskrivning och fungerande hemsituation.
- Göra en analys av vilka behov av samverkan som finns samt identifiera och genomföra gemensamma kunskapshöjande insatser kring målgrupperna.

Vuxna personer med missbruk/beroende av alkohol och droger (inklusive läkemedel) och personer med samsjuklighet

- Var tillgängliga för samverkansparter och bidra till att underlätta för medaktörerna att genomföra nödvändiga insatser.
- Prioritera samverkan för att undvika avbrott i behandling/stödinsatser även när den enskilde ej uppnår följsamhet till behandling/stödinsatser.
- Arbeta för att personer med samsjuklighet, komplexa behov och långsiktigt stöd- och vårdbehov erbjuds insatser enligt rekommendationer i nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende (2015). Förmå för arbete ska framgå i lokala rutiner.

Äldre med missbruk/beroende

- Ta fram överenskommelse om rutiner mellan huvudmännen i syfte att erbjuda ett sammanhållet och tillgängligt stöd för äldre personer med missbruk/beroende. Överenskommelserna bör

beskriva vilka insatser som ska göras gemensamt för att öka medarbetarnas kompetens i att möta målgruppens behov.

- Att i varje enskilt fall när det gäller äldre personer med missbruk/beroende vid behov kalla till och delta i upprättandet av en SIP.
- Erbjuda kunskapshöjande insatser för medarbetare kring missbruk/beroende/samsjuklighet hos äldre personer.
- Vid behov ordna anhörigutbildningar.

Landstinget åtar sig att:

Föräldrar och gravida med missbruk/beroende samt barn (inklusive det väntade barnet)

- Samverka internt mellan primärvård (MHV, BHV, primärvård), beroendevård och psykiatri avseende information, råd och stöd för barn (2g § HSL).

Ungdomar och unga vuxna med missbruk/beroende

- Ta fram rutiner för samordning och samverkan internt mellan BUP, Maria ungdom/Mini Maria, beroendevården och psykiatrin.
- Kartlägga den somatiska hälsan för att tillgodose kroppsliga vårdbehov och bedöma den enskilda behov av psykoterapeutiska insatser så att dessa tillgodoses.

Vuxna personer med missbruk/beroende av alkohol och droger (inklusive läkemedel) och personer med samsjuklighet

- Erbjuda basutredningar till alla personer som söker vård inom beroendevård och psykiatri.
- Beroendevården och psykiatrin i länet åtar sig att utveckla samverkansformer kring patienter med psykiatriska vårdbehov som inte kan tillgodoses inom beroendevården.
- För de patienter som inte, genom nedtrappning, lyckats bli fria från missbruk, beroende av opioider, ska ställningstagande göras till läkemedelsassisterad behandling. Ordination får endast ske om även psykologisk, psykosocial behandling eller rehabilitering ges. Beroendevården ska innan ordination av läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende göra en sammanvägd bedömning av patientens beroende, hälso-tillstånd och sociala situation.
- I samarbete med kriminalvården, polisen, SiS och kommunerna ta fram riktlinjer för patient-transport från beroendevården till SiS-institu-tion efter beslut enligt LVM.

- Landstingets beroendevård ska erbjuda de som röker och har ett beroende, behandling för att uppnå rökstopp.

Äldre med missbruk/beroende

- Ta emot och samverka kring äldre personer med ett missbruk/beroende.
- Ge konsultationsinsats (vårdkontakt) inom landstinget där patienten bedömts från annat medi-cinskt verksamhetsområde, där vårdansvaret kvarstår hos remitterande vårdpersonal.
- Handlade personal inom landstinget kring äldre personer med ett beroende/samsjuklighet.

Personer med missbruk av dopningsmedel

- Inom primärvård ska upptäcka, identifiera och behandla samt enligt reginalt vårdprogram remittera till beroendevård vid behov.
- Beroendevård ska upptäcka, behandla och remit-tera till relevant somatisk vård samt beakta barn och närmiljö.

Kommuner åtar sig att:

Föräldrar och gravida med missbruk/beroende samt barn (inklusive det väntade barnet)

- Ta fram/uppdatera interna rutiner för samverkan inom socialtjänsten mellan de som arbetar med barn respektive vuxna, men också med andra förvaltningar som möter barn och ungdomar.

Ungdomar och unga vuxna med missbruk/beroende

- Ta fram rutiner för samverkan vid överföring mellan enheterna barn och ungdom, vuxen/miss-bruk, socialpsykiatri, LSS-enheter och ekono-miskt bistånd.

Vuxna personer med missbruk/beroende av alkohol och droger (inklusive läkemedel) och personer med samsjuklighet

- Arbeta med förebyggande insatser så att risken för hemlöshet minskar samt att arbeta för att erbjuda stabilt längsiktiga boendelösningar, i enlighet med nationella riktlinjer för personer i hemlöshet.
- Tillsammans med andra berörda huvudmän arbeta för att utveckla former för arbetslivsinrik-tad rehabilitering anpassad för personer med missbruk och/eller samsjuklighet, i enlighet med nationella riktlinjer för vård och stöd vid miss-bruk och beroende (2015). För personer som inte har möjlighet att återgå till arbetslivet bör erbju-das en, för den enskilde, adekvat sysselsättning.

- Etablera kontakt med landstingets beroendevård för individuell bedömning för personer med missbruk/beroende.
- Enligt Socialstyrelsens föreskrifter (HSLF_FS 2016:1), om läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende, ge psykosocialt stöd eller psykosocial behandling när det behövs för att behandling ska kunna ordineras. Vidare att öka upptäckt och motivera till kontakt med landstingets beroendevård för individuell bedömning.
- Uppmärksamma och erbjuda aktuella klienter som röker tobak stöd i att kontakta hälso- och sjukvården.

Äldre med missbruk/beroende

- Etablera kontakt med landstingets beroendevård för individuell bedömning för äldre personer med ett missbruk/beroende.
- Ha en struktur för erfarenhetsutbyte och konsultation/handledning inom socialtjänstens kopplat till missbruk/beroende.

Personer med missbruk av dopningsmedel

- Uppmärksamma och ge stöd enligt SoL, samt etablera kontakt med landstingets beroendevård för individuell bedömning vid behov det vill säga klientens önskan om hjälp, samtidigt annat missbruk/beroende och/eller samsjuklighet. I övriga fall hänvisa till Dopingjouren.

Regional chefssamverkan

Det regionala samrådet åtar sig att:

- Bidra till regional kunskapsuppbyggnad genom att ta fram förslag till uppföljning av överenskommelsen.
- Erbjuda arenor för erfarenhetsutbyte och dialog för att sprida länsövergripande kunskap och goda exemplen.
- Ta fram förslag till årliga handlingsplaner kring prioriterade områden/utvecklingsarbeten.
- Årlig sammanställning av avvikeler i samverkan inkomna från lokala samråden.
- Bjuda in brukar- och närståendeföreningar 1–2 gånger per åri samband med framtagande och uppföljning av den regionala handlingsplanen.

Lokal chefssamverkan

Kommuner och landstinget åtar sig att:

- Ha ett lokalt/delregionalt samråd med representeranter från kommun-/stadsdels- och landstingsverksamheter.
- Kriminalvården (även andra aktörer relevanta för samverkan) adjungeras till samverkansgrupperna när aktuella frågor finns. När rutiner tas fram och följs upp deltar kriminalvården.
- De som ingår i det lokala/delregionala samrådet har mandat från verksamhetsledning.
- Avvikelsehantering i samverkan finns.
- Ha rutiner för samverkan kring identifiering, bedömning/utredning, behandling/stöd och uppföljning (se bilaga 1 för specificering).
- Bjuda in brukare/brukar- och närståendeföreningar för synpunkter vid framtagande och uppföljning av rutiner och handlingsplaner.
- Ha rutiner för samarbetet med brukare/brukar- och närståendeföreningar.
- Följa upp struktur och processindikatorer (avsnitt 7).

7. Struktur och processindikatorer

Verksamheterna inom kommunerna och landstinget ska säkerställa processer och rutiner för systematisk uppföljning av de åtaganden som finns i överenskommelsen. Regionala samrådet kommer årligen göra urval från åtagandena och följa upp överenskommelsen med utgångspunkt från framtagna rutiner, samverkan samt genomförda utbildningsinsatser lokalt/delregionalt. Vidare kommer urval göras från befintliga datakällor som till exempel öppna jämförelser med utgångspunkt från prioriterade målgrupper.

Bilaga 1 Begrepp

Anhöriga och närtäende

I dokumentet används begreppet närtäende som en övergripande term som avser person inom familjen eller bland de närmaste släktingarna eller en person som den enskilde anser sig ha en nära relation till.

Beroende

Enligt ICD-10 menas ”en grupp av fysiologiska, beteendemässiga och kognitiva fenomen, där substansen får en mycket högre prioritet av individen än andra beteenden som tidigare haft större betydelse”.

För att ställa diagnosen krävs att minst tre av följande sex kriterier är uppfyllda under det senaste året:

1. Stark längtan efter drogen.
2. Svårighet att kontrollera intaget.
3. Fortsatt användning trots skadliga effekter.
4. Prioritering av droganvändning är högre än andra aktiviteter och förpliktelser.
5. Ökad tolerans.
6. Fysiska abstinenssymtom.

Brukarinflytande, -medverkan och -delaktighet

Används för att beskriva att individer på något sätt kan ta del av eller påverka beslut som rör dem, eller när de kan påverka utformningen och styrningen av de verksamheter som ger insatserna, såväl för den enskilde som på verksamhetsnivå. Brukarinflytande förutsätter att delaktigheten påverkar processen.

Droger

I överenskommelsen används begreppet droger som ett samlingsnamn för narkotika, andra beroendeframkallande medel, läkemedel som används på ett felaktigt sätt samt dopningsmedel.

Missbruk

- I juridiska sammanhang betecknas all icke medicinsk användning av narkotika som ”missbruk”.
- I Socialtjänstlagen används bara termen missbruk. I det sammanhanget får man i regel förstå alkoholmissbrukare som personer med alkoholberoende och social problematik. Inom social-

tjänsten betecknas vanligen all användning av narkotika som ”missbruk” oavsett om man har utvecklat beroende eller ej.

Psykisk ohälsa

Begreppet psykisk ohälsa är ett brett begrepp och används ofta som en samlad beteckning för mindre allvarliga psykiska besvär som till exempel oro och nedstämdhet, och mer allvarliga symtom som uppfyller kriterierna för en psykiatrisk diagnos.

Psykiska sjukdomar/funktionsnedsättning

Symtom eller funktionsnedsättningar av den typ eller grad att det kvalificerar till en diagnos (ICD 10/ DSM 5) som till exempel ångestsjukdomar, depression eller personlighetsstörningar.

Rutin

En skriftligt dokumenterad arbetsordning för hur en process/aktivitet ska genomföras för att säkra kvaliteten och nå önskat resultat. Rutinen anger, vad som ska göras, vem som ska göra det, hur det ska göras och när det ska göras.

Samsjuklighet

Innebär att man har två eller flera sjukdomstillstånd samtidigt. Personer med missbruk eller beroende som samtidigt uppfyller kriterierna för psykiatiska och/eller somatiska tillstånd.

Skadligt bruk

Medicinsk term som avser upprepad användning det senaste året som framkallar negativa sociala eller medicinska konsekvenser enligt vissa uppställda kriterier (psykiatrisk definition enligt DSM-5 och ICD-10).

Återfall

Återfall är en term som definieras i relation till patientens/klientens tillstånd före behandling och patientens individuella behandlingsmål. I princip är ett återfall en återgång till det konsumtionsbeteende som motiverade behandlingen.

Bilaga 2 Arbetsprocessen

Styrgrupp

Styrgruppen har lettts av Gunilla Hjelm Wahlberg,

KSL och Conny Gabrielsson, HSF

Övriga deltagare i styrgruppen har varit:

Margareta Heimer, Danderyd kommun

Marianne Krook, Huddinge kommun

Tina Heinsoo, Stockholms stad

Annika Andersson, Capio Maria

Helena von Schewen, Stockholms läns sjukvårds-område (SLSO), Maria Ungdom

Johan Franck, SLSO, Beroendecentrum Stockholm

Åsa Edberg, HSF

Emma Fredriksson, KSL

Jocelyne Ängeslevä, HSF

Vuxna personer med missbruk/beroende och personer med samsjuklighet

Daniel Uppström, SLSO, Beroendecentrum Stockholm

Maria Andersson, KSL

Texterna för målgrupperna *personer med läkemedelsberoende och personer med missbruk av dopningsmedel* är framtagna av Lars Blomström, Capio Maria.

Arbetsgrupper

Tre arbetsgrupper har medverkat i framtagandet av överenskommelsen.

Ungdomar/unga vuxna

Kommuner:

Anne Holmqvist Stålholm, Huddinge kommun

Benita Öfverström-Wedin, Norrtälje kommun

(halva tiden)

Carina Gillgren, Stockholms stad

Gunilla Olofsson, Stockholms stad

Lars Ferner Larsson, Täby kommun

Sussi ThaySEN, Vallentuna kommun

Landstinget:

Annika Ahlstedt, Capio Maria

Gisela Baumgren, SLSO, Maria Ungdom

Helena von Schewen (sakkunnig), SLSO,

Maria Ungdom

Anna Lindskog, KSL

Jocelyne Ängeslevä, HSF

Föräldrar och gravida med missbruk/beroende samt barn (inklusive det väntade barnet)

Kommuner:

Anneli Sjöberg, Stockholms stad

Carina Gillgren, Stockholms stad

Lars Ferner Larsson, Täby kommun.

Landstinget:

Ann-Britt Hjelm, SLSO, Rosenlunds

mödravårdsteam

Christina Scheffel Birath, SLSO,

Beroendecentrum Stockholm

Ihsan Sarman, SLSO, Rosenlunds

barnhälsovårdsteam

Tim Bomanson, HSF

Texten kring äldre utgår från ”Tilläggöverenskommelse om samverkan kring att förebygga och behandla missbruk och beroende hos äldre”. Kompletterande delar framtagna av Lars Blomström, Capio Maria och Jocelyne Ängeslevä, HSF.

Referensgrupp

Referensgruppen har bestått av representanter från brukarorganisationerna; RFHL, Stockholms brukarförening, SPES, Attention, Musketörerna, Länkarna och Verdandi samt BISAM från psykiatri södra och norra. De har kontinuerligt bjudits in för att ta del av och ge synpunkter på överenskommelsen.

Projektgrupp

Anna Lindskog, KSL

Daniel Uppström, SLSO, Beroendecentrum Stockholm

Emma Fredriksson, KSL (projektledare)

Helena von Schewen, SLSO, Maria ungdom

Lars Blomström, Capio Maria (sakkunnig för överenskommelsen)

Jocelyne Ängeslevä, HSF (projektledare)

Remiss

Ett förslag till överenskommelse har sänts på remiss till länets kommuner, landstinget, länsstyrelsen, polisen och brukar- och närtändeföreningarna. Överenskommelsen har därefter arbetats om med utgångspunkt från remissvaren.

Referenser

- Hälso- och sjukvårdslag (1982:763).
- HSLF-FS 2016:1 Läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende.
- Proposition 2012/13:77. God kvalitet och ökad tillgänglighet inom missbruks- och beroendevården.
- Socialtjänstlag (2001:453).
- Socialstyrelsen (2015). Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende.
- Socialstyrelsen. Meddelandeblad, Hälso- och sjukvårdens ansvar för information, råd och stöd till vissa barn under 18 år, 2010.
- SOFS 2014:4, Våld i nära relationer.
- SOSFS 2011:9, Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete.
- SOU 2011:35, Bättre insatser vid missbruk och beroende. Individen, kunskapen och ansvaret. Fritzes offentliga publikationer.
- SOU:2011:6 Missbruket, Kunskapen, Värden – Missbruksutredningens forskningsbilaga, Stockholm.

**Stockholms läns landsting
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Box 6909, 102 39 Stockholm**

**Telefon: 08-123 132 00
www.vardivarguiden.se**

**Kommunförbundet Stockholms län
Box 38145, 100 64 Stockholm**

**Telefon: 08-615 94 00
www.ksl.se**

Kommunstyrelsens
arbetsutskott

Förslag till blåplan Vaxholms stad

Yttrande under granskingsperiod till Vaxholms stad

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar föreslaget yttrande till Vaxholms stad angående Vaxholms stads blåplan.

Sammanfattning

Vaxholms stads förslag till blåplan är ett tillägg till översiktsplanen Vaxholm 2030. Blåplanen behandlar vattnet ur ett brett perspektiv och belyser intressen, hot och utvecklingsmöjligheter samt samverkan med grannkommunerna.

Nacka kommun yttrade sig om samrådsförslaget till blåplan sommaren 2015 och föreslås nu yttra sig under granskingsperioden 19 september till 21 november 2016, men har fått anständ till den 29 november med att inkomma med synpunkter.

Enheten för strategisk stadsutveckling bedömer att Vaxholms blåplan bidrar till att förbättra vattenmiljön i de gemensamma vattenområdena samt uppmuntrar till samarbete mellan kommunerna. Enhetens synpunkter rör även kollektivtrafik på vatten och behovet av information och samordning angående projekten i de olika kommunerna.

Ärendet

Vaxholms stad har tagit fram ett förslag till blåplan, som ett tillägg till översiktsplanen Vaxholm 2030. Syftet med blåplanen är att ta fram en strategi för kommunens utveckling kring frågor som gäller havs- och vattenmiljöer. Den ska även öka kunskapen kring dessa frågor, peka ut natur- och kulturområden som ska värnas och utvecklas, utvärdera och åtgärda vattnets dåliga status samt ta fram underlag för användning vid tillståndsprovning.

Nacka kommun yttrade sig om samrådsförslaget till blåplan sommaren 2015 och föreslås nu yttra sig under granskingsperioden 19 september till 21 november 2016. Nacka kommun har fått anständ till den 29 november med att inkomma med synpunkter.

Granskningshandlingarna för blåplanen finns att läsa på följande plats:

www.vaxholm.se/externwebb-startsida/bygga-bo-och-miljo/kommunens-planarbete/oversiktsplan/blaplan-for-vaxholms-stad.html

Nacka kommunens bedömning

Enheten för strategisk stadsutveckling är positiv till att Vaxholms stad tar fram en blåplan. Planen bedöms leda till en förbättrad vattenmiljö i de två kommunernas gemensamma vattenområden. Enhetens synpunkter behandlar främst kollektivtrafik på vatten och samarbete mellan kommunerna i denna fråga.

Ekonomiska konsekvenser

Vaxholms stad förslag till blåplan förväntas inte ha några ekonomiska konsekvenser för Nacka kommun.

Konsekvenser för barn

Blåplanens genomförande skulle innebära en förbättrad vattenkvalitet vilket är positivt för barnen i både Vaxholm stad och Nacka kommun.

Bilagor

1. Nacka kommunens yttrande över Vaxholms stads förslag till blåplan

Andreas Totschnig

Enhetschef

Enheten för strategisk stadsutveckling

Ylva Bråsjö

Stadsutvecklingsstrateg

Enheten för strategisk stadsutveckling

Vaxholms stad
Stadsbyggnadsförvaltningen
185 83 Vaxholm

Yttrande över Vaxholms stads förslag till blåplan

Granskningshandling, ert änr KS 2013/10055.422

Nacka kommun yttrade sig om samrådsförslaget till blåplan i Vaxholms stad sommaren 2015. Sedan dess har förslaget bearbetats och ställs nu ut till granskning.

De vattenområden i Vaxholms stad som gränsar till Nacka kommun är Askrikefjärden och Höggarnsfjärden. Kommunen berörs även av vattnets allmänna kvalitet då föroreningar m.m. lätt sprids. Blåplanen för Vaxholms stad berör även kommunikationsmöjligheterna mellan Vaxholm och Nackas norra kust.

Nacka kommunens synpunkter

Nacka kommun är positiv till att Vaxholms stad tar fram en blåplan vilket ger en bra grund för att hantera gemensamma frågor som rör havsvattnet.

Kommunen bedömer att Vaxholms blåplan bidrar till att förbättra vattenmiljön i de gemensamma vattenområdena samt uppmuntrar till samarbete mellan kommunerna.

Nacka kommun är positiv till Vaxholms stads förslag om utökad kollektivtrafik på vatten, vilket även Nacka kommun önskar utveckla. Pendelbåtstrafikens linjer bör fastställas i diskussion med alla berörda kommuner och med hänsyn till aktuella och framtidiga utvecklingsområden i respektive kommun. En kartläggning av dessa utvecklingsområden på respektive sida av Stockholms inlopp skulle kunna göras gemensamt av kommunerna. I Nacka bör följande projekt längs norra kusten beaktas; Telegrafberget, Bergs gård, Nacka strand, Kvarnholmen och Finnbona. Även de fritidshusområden där omvandling sker till permanent bebyggelse i t.ex. Kummelnäs kan vara aktuella att ta hänsyn till.

Mats Gerdau
Kommunstyrelsens ordförande

Gunilla Glantz
Stadsbyggnadsdirektör

Kommunstyrelsen

Motion - Ugt inflytande som permanent forum

Motion den 18 april 2016 av Pascal Mafall Fall (MP)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige noterar att Nacka kommun genom Ugt inflytande, Advisory board och det nya projektet Nacka ungdomsparlament, uppfyller intentionerna bakom förslagen i motionen.

Motionen är med detta färdigbehandlad.

Sammanfattning

Motionärerna föreslår att Nacka kommun ska inrätta ett permanent forum för ung uttalande.

Enhetens bedömning är att intentionen med mer permanenta forum är god men mycket väl kan tillgodoses av de forum som redan existerar och som istället kan breddas och permanentas ytterligare. Det finns idag flera olika forum för dialog med ungdomar, till exempel Advisory board och Ugt inflytande. Under hösten 2016 startar ett försöksprojekt som liknar det som föreslagits i motionen. Nacka gymnasium kommer att anordna Nacka ungdomsparlament med samhällsvetenskapliga programmets elever. Mot bakgrund av både befintliga forum samt att kommunen möjliggjort för projektet med Nacka ungdomsparlament bedöms intentionerna bakom motionens förslag om att skapa ett permanent ung uttalande redan vara uppfyllt. Motionen bör därför inte medföra några ytterligare åtgärder.

Förslagen i motionen

Motionärerna föreslår att Nacka kommun tillsammans med elever via skolornas elevråd ska starta upp ett oberoende forum för demokrati och delaktighet, med egen budget.

Arbets- och företagsnämndens utredning och bedömning

Arbets- och företagsnämnden hanterade förslagen i motionen vid sitt sammanträde den 7 september 2016, § 67 och föreslog att kommunfullmäktige ska fatta följande beslut.

”Arbets- och företagsnämnden föreslår kommunfullmäktige att fatta följande beslut. Kommunfullmäktige noterar att Nacka kommun genom Ungt inflytande, Advisory board och det nya projektet Nacka ungdomsparlament, uppfyller intentionerna bakom förslagen i motionen. Motionen är med detta färdigbehandlad.”

Stadsledningskontorets förslag till beslut

Underlaget för stadsledningskontorets förslag baserar sig huvudsakligen på det underlag som förelåg vid arbets- och företagsnämndens behandling av ärendet.

Gruppen ungdomar är precis som andra målgrupper inte homogen utan behöver olika sätt att delta i samhällets utveckling. Sveriges kommuner och landsting föreslår att delaktighet möjliggörs utifrån två perspektiv, dels utifrån att kommunen vill få kunskap om de ungas synpunkter, värderingar eller idéer kring ett visst område eller fråga, dels utifrån att den unge har möjlighet att utan styrning från kommunen komma med idéer förslag och synpunkter på det lokala samhällets utveckling. (Källa: SKL:s skrift, *Medborgardialog för unga 2012*)

Nacka kommun arbetar med den utgångspunkten med ungt inflytande, Advisory board och Nacka ungdomsparlament som alla syftar till ökat inflytande för unga..

Sommarjobbet Ungt Inflytande

Ungt inflytande är ett tre veckors sommarjobb för åldersgruppen 15-17 år. Genom att ungdomarna får möjlighet att lära sig idégenerera och att arbeta med designmetodik får de med sig värdefulla verktyg till sin framtida yrkeskarriär. De kommer också i kontakt med kommunen både som organisation och som potentiell arbetsgivare. I sin nuvarande och utvecklade form är Ungt inflytande ett innovativt hjälpmittel för Nacka kommun.

Intentionen i Nacka är att inflytande ska vara på riktigt och något som gör skillnad. Därför har kommunen i många år satsat på att varje år hitta angelägna frågor och utmaningar som ungdomar på allvar kan vara med och påverka. Flera av de förslag som ungt inflytande 2016 kom fram till har börjat implementeras i verksamheten.

Advisory board

Utifrån arbetet med Ungt Inflytande har arbets- och företagsenheten initierat ett konsultativt råd med särskilt utvalda ungdomar från hela Nacka som får tycka till kring angelägna frågor och som kan användas för att pröva idéer och få inspiration.

Nacka ungdomsparlament

Nacka gymnasiums samhällsprogram med samhällsvetenskaplig inriktning kommer att varje år genomföra något de kallar Nacka ungdomsparlament. Syftet är att förbättra elevernas kunskaper om den lokala demokratin, beslutsprocesser, opinionsbildning och öva eleverna i argumentationsteknik. Projektet syftar också till att precis som Ungt inflytande skapa naturliga kontaktytor mellan politiker, tjänstemän och ungdomar i Nacka. Detta är ett försöksprojekt och inbegriper till en början endast elever på ett specifikt program och inriktning.

Analys

Det finns förslag i riksdagen att göra barnkonventionen till lag från januari 2018. Därför är det än viktigare att strukturera arbetssätt och förhållningssätt kring inflytande och innovation med särskilt fokus på målgruppen unga. Det förslag som förs fram i motionen prövas redan i mindre skala under hösten 2016 genom *Nacka ungdomsparlament*. Faller försöket väl ut kan säkert fler av gymnasieskolorna Nacka vara med nästa höst. Enhetens analys är att projekt *Nacka ungdomsparlament* tillsammans med *Advisory board* och *Ungt inflytande*, väl motsvarar intentionerna bakom förslaget i motionen. Dessa forum bedöms också kunna utgöra en del av en breddad bas för dialog med ungdomar i Nacka i framtiden, både utifrån frågor kommunen vill ha ungas perspektiv på och för kommunen att lyssna av vad Nackas unga vill vara med och påverka.

Förslagets ekonomiska konsekvenser

Förslag till beslut medför inga ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för barn

Barnkonventionens paragraf 12 säger att barn och unga ska ha möjlighet att påverka beslut som de själva är beroende av. Det är på kommunal nivå som detta kan förverkligas. Genom de forum som finns och som prövas under hösten tillvaratar Nacka ungdomars engagemang och får möjlighet att tillsammans med ungdomar forma vårt framtidiga gemensamma samhälle.

Bilaga

Motion Ungt inflytande som ett permanent forum den 18 april 2016 av Pascal Fall (MP)
Protokollsutdrag AFN 2016-09-07
Nacka ungdomsparlament

Kersti Hedqvist
Enhetschef
Förnyelseenheten

Pia McAleenan
Förändringsledare
Förnyelseenheten

§ 67

AFN 2016/52

Ungt inflytande som permanent forum

Motion den 18 april 2016 av Pascal Fall (MP)

Beslut

1. Arbets - och företagsnämnden föreslår kommunfullmäktige att fatta följande beslut. Kommunfullmäktige noterar att Nacka kommun genom Ungt inflytande, Advisory board och det nya projektet Nacka ungdomsparlament, uppfyller intentionerna bakom förslagen i motionen. Motionen är med detta färdigbehandlad.
2. Arbets- och företagsnämnden förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Ärendet

Motionen föreslår att Nacka kommun inrättar ett permanent forum för ungt inflytande. Enhetens bedömning är att intentionen med mer permanenta forum är god men mycket väl kan tillgodoses av de forum som redan existerar och istället kan breddas och permanentas ytterligare. Det finns idag flera olika forum för dialog med ungdomar, till exempel Advisory board och Ungt inflytande. Under hösten 2016 startar ett försöksprojekt som liknar det som föreslagits i motionen. Nacka gymnasium kommer att anordna Nacka ungdomsparlament med samhällsvetenskapliga programmets elever. Mot bakgrund av både befintliga forum som Advisory board och Ungt inflytande samt att kommunen möjliggjort för projektet med Nacka ungdomsparlament bedöms intentionerna bakom motionens förslag om att skapa ett permanent ungt inflytande redan vara uppfyllt. Motionen bör därför inte medföra några ytterligare åtgärder.

Handlingar i ärendet

Arbets- och företagsenhetens tjänsteskrivelse den 25 augusti 2016

Bilaga1. Motionen Ungt inflytande som permanent forum, den 18 april 2016, av Pascal Fall (MP)

Yrkanden

Louise Ollivier (MP) yrkade bifall till motionen. I detta yrkande instämde Maria Raner (S) och Shahin Malak (NL).

Beslutsgång

Med avslag på Louise Olliviers (MP) bifallsyrkande beslutade arbets- och företagsnämnden i enlighet med förslag till beslut.

Arbets- och företagsnämnden förklarade paragrafen omedelbart justerad.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

§ 67 forts

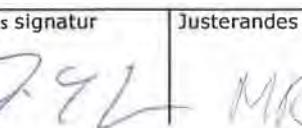
Protokollsanteckningar

Louise Ollivier (MP) lät anteckna följande till protokollet.

”Miljöpartiet i Nacka ser det som oerhört positivt att kommunen startar en testverksamhet på Nacka gymnasium genom ”Nackas Ungdomsparlament” för att öka ungas kunskap om och inflytande i den lokala politiken.

Men, motionen som lämnades i april i år har ett bredare perspektiv med ett oberoende forum för demokrati och delaktighet med representanter från Nackas samtliga skolor. I motionen föreslår vi alltså ett forum där ungdomarna ansvarar för budget, aktiviteter och projekt med ett brett stöd från kommunen utifrån en modell som används i Alingsås. Vi ser fram emot att kommunen i nästa steg utvecklar konceptet Nackas Ungdomsparlament till att inbegripa allt det som motionen berör.”

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

NACKA UNGDOMSPARLAMENT

Innehållsförteckning

Introduktion	1
Vad har vi tänkt oss?	1
Var förväntar vi oss av Nacka kommun?	2
Planering.....	3
Metod.....	4
Deltagande skolor och program	4
Effektmätning och utvärdering.....	4
Styrdokument	5
Kontaktpersoner.....	7

Introduktion

Vi som arbetar i arbetslaget för Samhällsprogrammet med samhällsvetenskaplig inriktning på Nacka Gymnasium vill väcka mer engagemang för de lokala politiska frågorna och för att öka förståelsen och kunskaper kring den lokala demokratin och det kommunala självstyret. Vi vill därför testa att konceptet med ett ungdomsparlament i Nacka kommun utifrån våra förutsättningar, behov och viktiga kommunala frågeställningar. I Nacka kommun har det tidigare genomförts bl.a. på Myrsjöskolan, även Stockholms stads kommun har årligen sitt eget ungdomsparlament.

Tanken är inte enbart att öka eleverna engagemang utan även förbättra elevernas kunskaper om den lokala demokratin, beslutsprocesser, opinionsbildning och öva elever i argumentationsteknik. Vi vill även ge eleverna större förståelse av hur olika faktorer påverkar möjligheterna att bygga ett hållbart samhälle.

Nacka kommun har redan satsningen *Ungt inflytande* som vi vill anknyta till för att göra eleverna mer medvetna om vad som händer i kommunen och hur de kan påverka. Vi vill även skapa naturliga kontaktytor mellan våra elever och de lokala politikerna och tjänstemännen. De skall vara medvetna om vilka som representerar dem i kommunen och hur tjänstemännen arbetar.

Vad har vi tänkt oss?

Projektet vi tänker oss att detta projekt skall genomföras varje år och ligga under höstterminen. Läsxåret 2016 - 2017 blir ett testår i något mindre skala. Genomförandefasen kan sträcka sig över 4 – 8 veckor (alt. våren) under hösten eller längre beroende på vad de lokala lärarna vill lägga in i projektet.

Vi tänker oss att projektet skall vara ämnes- och skolöverskridande och att vissa dagar skall vara schemabrytande (se ”Planering” nedan). Projektet är riktat till elever i årskurs 1 och 2 som läser Samhällskunskap 1 eller 2, men andra elevgrupper på gymnasienivå kan även vara aktuella. Tanken med projektet är att det skall vara så flexibelt att alla kan vara med, men att det passar ovanstående grupp bättre.

Vi tänker oss att eleverna skall:

- Skriva motioner utifrån något tema som Nackas kommunpolitiker bestämmer (ex. ”Nacka bygger stad”),
- Skriva debattartiklar och insändare till den lokala pressen,
- Får besöka och träffa lokala politiska företrädare och tjänstemän och diskutera sina motioner,
- Få debattera utvalda motioner i fullmäktige (i lokalerna) för att ”dramatisera” hur det går till på riktigt (en plenarsession)
- Sedan skulle vi vilja avsluta momentet med gå över med utvalda motioner till politiska företrädare exempelvis ett fullmäktigecafé.

Var förväntar vi oss av Nacka kommun?

Vi önskar att Nacka kommun kan hjälpa oss med:

- Att kommunstyrelse (eller annan nämnd) väljer ett passande tema eleverna skall skriva motioner kring. Förslagsvis *Nacka bygger stad*. En politiker (eller annan representant från kommunen) kan introducera temat och formellt överlämna ”updraget” till eleverna. Detta görs fördelaktigt i Nackasalen. **Tidpunkt för genomförande: Innan v. 35 måste temat var bestämt. Preliminärt överlämnas updraget (temat) under v. 35.**
- Eleverna ges möjligheten att träffa politiker för att diskutera motioner på Nacka Gymnasium. Förslagsvis bjuda gymnasiet in politiker som får agera panel och spontant diskutera motionerna, svara på frågor och även tydliggöra ideologiska skillnader. **Tidpunkt för genomförande: under v. 36.**
- Eleverna ges möjligheten att träffa politiker och tjänstemän för att få återkoppling under ett fullmäktigecafé. **Tidpunkt för genomförande: v. 37; fullmäktigecaféet den 12 sep.**
- Passande lokaler för en större debatt i kommunhuset (Nackasalen). Lokalen skall minst ta 64 elever och ha AV-hjälpmödel. **Tidpunkt för genomförande: v. 40 (en halvdag, valfri dag)**
- Överlämnande av motioner till politiska företrädare under fullmäktigecafé. **Tidpunkt för genomförande: fullmäktigecafé 17 oktober.**
- Hjälp med att hitta och bjuda in en eller flera gästföreläsare. **Tidpunkt för genomförande: v. 37 – 41.**
- Ev. ekonomiskt stöd till fika, pris och att.

Planering

Vi har delat upp projektet i tre faser:

Planeringsfas

- v. 8 – 10   Nacka kommun kontaktas. Se punkten ”Vad förväntar vi oss av Nacka kommun?”
- v. 10 - 11   Övriga gymnasieskolor i Nacka kommun kontaktas för intresseanmälan.
- v. 14 (fredag)   Sista dag för intresseanmälan för övriga gymnasieskolor.
- v. 15 - 18   Konferens om planering och genomförande under höstterminen (alt. vårterminen) läsåret 2016 - 2017. Slutgiltig projektplan och deltagande skolor bestäms.
- v. 22
- v. 33   Lektionsschema blir tillgängligt. Passande tider meddelas Nacka kommun. Gymnasiets schema kan anpassas efter lokaler och berörda parters tillgänglighet.
- v. 34   Slutgiltig gemensam planering inför genomförandet med alla deltagande lärare.
- v. 34   Detaljplanering överlämnas till alla berörda parter.
- v. 34 - 35   Lokalpress kontaktas.
- v. 34   Sista vecka för Nacka kommun att meddela tema, lokaler, och tider.

Genomförandefas

- v. 35   Start av Ungdomsparlamentet (gärna med en föreläsare och en presentation av tema i kommunens lokaler).
- v. 36   Elever träffar politiker och tjänstemän på Nacka Gymnasium.
- v. 37 - 40   Eleverna skriver debattartiklar och utvecklar sedan dessa till motioner.
- v. 37 – 40   Ev. gästföreläsningar genomförs.
- v. 37   Återkoppling på motioner av lokala politiker under fullmäktigecaféet 12 sep.
- v. 39   Debattartiklar skickas till lokalpress.
- v. 40   Plenarsession med elevdebatter i kommunens lokaler.
- v. 42   Utvalda motioner läggs till politiska företrädare under fullmäktigecaféet 17 oktober.

Utvärderingsfas

- v. 42   Elevutvärdering
- v. 43   Lärarutvärdering
- v. 49   Uppföljningsmöte

Metod

Vi vill under detta projekt inbjuda till att testa nya metoder i undervisningen. Tanken är att lärarna lokalt skall ha stor frihet, men att vi skall ha något eller några gemensamma upplägg under genomförande (ev. 35 - 46).

- Workshops som behandlar:
  - Kommunalt självstyre
  - Demokratiska process
- Insändare och debattartiklar
  - Öva språklig förmåga
  - Skapa förståelse av aktuella politiska frågor
- Elevdebatter på plats i kommunfullmäktige (politiker kan komma och lyssna)
  - Där eleverna får träna argumentation och muntlig presentation.
  - Förtrogenhet med den politiska processen
- Lägga fram motionerna till fullmäktigecafé.

Deltagande skolor och program

Vår intention att alla gymnasieskolor i Nacka kommun skall få möjlighet att delta. Vi anser dock att bäst vore om:

- Eleverna går i årskurs 1 och 2.
- Elever läser på Samhällskunskap 1 eller 2 under genomförandet.
- Eleverna går på Samhällsvetenskaps- eller Naturvetenskapsprogrammet.
- Att deltagande grupper eller klasser är minst 25 och maximalt 32 elever.
- Beroende på tillgängliga lokaler kommer antal deltagande skolor vara begränsat. Först-till-kvarn-principen gäller.

Effektmätning och utvärdering

Vi tänker oss att alla deltagande skolor skall mäta effekten på liknande sätt. Möjligent utifrån den skala av effekt som Hattie utvecklat. Utvärderingsmetod utarbetas under våren.

Projektet kommer även att utvärderas på elev-, lärar- och skolledarnivå med enkäter.

De utvärderingar som har gjorts av Stockholm stads kommunens samordnare angående Ungdomsparlament visar på:

Både lärare och elever som deltagit på Ungdomsparlamentets centrala nivå har ombetts utvärdera arbetet. Enkätfrågorna har kunnat besvaras 1-5, där 1 motsvarar ”inte alls” och 5 ”i hög utsträckning”. I den här analysen tolkar jag svarsalternativ 1 och 2 som *missnöjd*, 3 som *varken eller* och 4-5 som *nöjd*.

...

4 lärare (100%) har svarat att Ungdomsparlamentets verksamhet har varit relevant för deras yrkesutövning, att informationen från Ungdomsparlamentet varit tydlig och att tidsplanen varit rimlig. Samarbetet med andra lärare har enligt dessa fyra varit tillfredsställande, om än inte i hög utsträckning. Deras svar kan visserligen inte räknas som representativa, men eftersom de är mycket samstämmiga går det i alla fall att avläsa en tydlig, positiv tendens.

De 125 eleverna som deltog på central nivå har också ombetts besvara en webbenkät. Där är svarsfrekvensen högre: 44 svar (35%). 37 elever (84%) har svarat att det var roligt att delta i Ungdomsparlamentet, 39 elever (89%) att det har varit en nyttig erfarenhet och 29 elever (66%) att informationen från Ungdomsparlamentet om arbetet på central nivå har varit tydlig.¹

Samordnaren uppger att kommunen ser att projektet bidrar till integration mellan skolor, större förståelse av den kommunala politiska processen och bidrar till engagemang för den lokala demokratin.

Styrdokument

Projektet är utformat utifrån våra styrdokument. Vi har utifrån styrdokument valt att fokusera på vissa delar även det som åligger oss som gymnasielärare och även skolledningen att ge eleverna. Nedan kommer ett urval vad vi kan utgå från.

Vi har utgått från *Skollagen 1 kap 4 §:*

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

Och även från *Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011:*

Skolan har uppgiften att till eleverna överföra värden, förmedla kunskaper och förbereda dem för att arbeta och verka i samhället. Skolan ska förmedla sådana mer beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensramen i samhället och som utgår från grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som alla omfattas av. Eleverna ska också kunna orientera sig i en komplex verklighet med stort informationsflöde och snabb förändringstakt. Deras förmåga att finna, tillägna sig och använda ny kunskap blir därför viktig. Eleverna ska träna sig att tänka kritiskt, att granska fakta och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ. På så vis närmar sig eleverna ett vetenskapligt sätt att tänka och arbeta.

(...)

Det är skolans ansvar att varje elev

(...)

- har kunskaper om samhälls- och arbetsliv,
- har förutsättningar för att delta i demokratiska beslutsprocesser i samhälls- och arbetsliv,
- har förmåga att kritiskt granska och bedöma det han eller hon ser, hör och läser för att kunna diskutera och ta ställning i olika livsfrågor och värderingsfrågor

Projektet berör även följande examensmål för Samhällsvetenskapsprogrammet:

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om samhällsförhållanden i Sverige och världen i övrigt, om samspelet mellan individ och samhälle samt om hur människors livsvillkor varierar över tid och rum. I detta ingår kunskaper om människor som individer, som gruppmedlemmar och som deltagare i en samhällsgemenskap, samt om samhällens strukturer, verksamheter och funktioner. Utbildningen ska behandla frågor om bland annat demokrati, kommunikation, etik, genus och miljö. Utbildningen ska även ge eleverna förståelse av hur olika faktorer påverkar möjligheterna att bygga ett hållbart samhälle.

Utbildningen ska också behandla makt ur ekonomiska, sociala och politiska aspekter. I detta ingår studier av faktorer som kan påverka och förklara det som sker i samhället alltifrån den lokala till den globala nivån. Utbildningen ska ge ett historiskt perspektiv för att eleverna med hjälp av det förflytta ska förstå förhållanden i dagens samhälle och orientera sig inför framtida samhällsförändringar.

¹ Martin Nyblom. Samordnare för Ungdomsparlamentet.

Utbildningen ska behandla mediernas och informationsteknikens förutsättningar och möjligheter. Eleverna ska därför ges möjlighet att utveckla dels kunskaper om kommunikation och om hur åsikter och värderingar uppkommer, dels färdigheter i att kommunicera och presentera sina kunskaper, bland annat med hjälp av digitala verktyg och medier.

Utifrån studier av samhällsfrågor ska utbildningen ge eleverna möjlighet att utveckla ett vetenskapligt och kritiskt förhållningssätt. I detta ingår att kunna avgöra om påståenden är grundade på fakta och att kunna urskilja värderingar i olika typer av källor. Utbildningen ska därför utveckla elevernas förmåga att söka, sovra och bearbeta information med källkritisk medvetenhet.

Och följande examensmål för Naturvetenskapsprogrammet:

Utbildningen ska ge förståelse av hur naturvetenskap och samhällsutveckling ömsesidigt har påverkat och påverkar varandra och särskilt belysa naturvetenskapens roll i frågor om hållbar utveckling. Eleverna ska också ges möjlighet till etiska diskussioner om naturvetenskapens roll i samhället.

Projektet huvudämne är Samhällskunskap och utifrån ämnets beskrivning berör projektet:

1. Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.
2. Kunskaper om historiska förutsättningars betydelse samt om hur olika ideologiska, politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.
3. Förmåga att analysera samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder.
4. Förmåga att söka, kritiskt granska och tolka information från olika källor samt värdera källornas relevans och trovärdighet.
5. Förmåga att uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer.

Specifikt i kursen Samhällskunskap 1b (SAMSAM01b) berör projektet följande centrala innehåll:

- Demokrati och politiska system på lokal och nationell nivå samt inom EU. Internationella och nordiska samarbeten. Medborgarnas möjligheter att påverka politiska beslut på de olika nivåerna. Maktfördelning och påverkansmöjligheter i olika system och på olika nivåer utifrån grundläggande demokratimodeller och den digitala teknikens möjligheter. Politiska ideologier och deras koppling till samhällsbyggande och välfärdsteorier.
- Massmediers och informationsteknikens roll i samhället. Deras möjligheter att påverka mänsklor och samhällsutvecklingen samt de möjligheter de ger mänsklor att påverka. Mediers innehåll och nyhetsvärdering.
- Samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder i samband med undersökningar av samhällsfrågor och samhällsförhållanden. Exempel på metoder för att samla in information är intervju, enkät och observation. Exempel på metoder för att bearbeta information är statistiska metoder, samhällsvetenskaplig textanalys, argumentationsanalys och källkritik.
- Presentation i olika former och med olika tekniker med betoning på det skriftliga och muntliga, till exempel debatter, debattartiklar och rapporter.

Och i kursen Samhällskunskap 2 (SAMSAM02)

- Det nutida samhällets politiska utveckling utifrån historiska ideologiska villkor, till exempel mänskliga rättigheter, nationalism, kolonialism och jämställdhet, i relation till maktfördelning och ekonomiska villkor. Frågor om aktörens handlingsfrihet kontra strukturella villkor.
- Tematisk fördjupning i samhällsfrågor.

- Tillämpning av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder i arbetet med komplexa samhällsfrågor.
- Källkritisk granskning, tolkning och värdering av information från olika medier och källor i arbetet med komplexa samhällsfrågor. Källhänvisning enligt vanliga system.
- Muntlig och skriftlig presentation i olika former och med olika tekniker som är vanliga inom området, till exempel debatter, debattartiklar, rapporter och essäer

Kontaktpersoner

Peter Djerv, T: 08-718 8115 (lärarrum), M: peter.djerv@nacka.se

Mats Johnsson, M: mats.johnsson@nacka.se

Motion till Nacka kommunfullmäktige 18 april 2016

Pascal Mafall Fall

Miljöpartiet de gröna

Ungt inflytande som ett permanent forum

I målet om att bli bäst på att vara kommun ingår en vision om öppenhet och mångfald där följande står att läsa i en av kommunen framtagen broschyr: ”Vi har förtroende och respekt för människors kunskap och egen förmåga – samt för deras vilja att ta ansvar”. Miljöpartiet ser utvecklingspotential för dessa ord och hur de kan omvandlas i praktiken och ser att särskilt Nackas unga har en viktig roll att spela här.

Idag finns det i Nacka ett projekt som heter Ungt inflytande. Det är unga tjejer och killar från olika bakgrund som träffas under ett antal veckor på sommaren under ledning av kommuntjänstemän och producerar ett rådgivande dokument. I somras arbetade de kring temat ETT HÅLLBART NACKA FÖR FLER och deras slutsatser finns att läsa hos kommunen. Miljöpartiet ser möjlighet att utveckla och permanenta detta arbete.

Det finns idag kommuner som arbetar med demokratiprojekt och utveckling där unga startar och driver projekt och får stöd och hjälp från kommunen.¹ Miljöpartiet föreslår att liknande initiativ tas här. ”Ung i Nacka”² skulle kunna vara ett forum på kommunal nivå med representation via skolornas elevråd med en kontaktperson som sammankallar och ger ledning. Forumet skulle ha en egen budget för att förverkliga sina egna idéer och på så sätt de facto delta i kommunens utveckling. Forumet ska under skolåret³ vara en förening under Nacka kommun med insyn och delaktighet i kommunens arbete.

Nacka ska bli bäst på att vara kommun och för att nå dit måste vi våga: våga göra och våga testa och ge möjlighet till kommunens unga att vara delaktiga. Allt enligt principen om öppenhet och mångfald där vi är öppna för att testa nytt och engagera fler kommuninvånare för större mångfald.

Mot bakgrund av detta föreslår Miljöpartiet att:

- Nacka kommun tillsammans med elever via skolornas elevråd startar upp ett oberoende forum för demokrati och delaktighet med egen budget med utgångspunkt i vad som ovan beskrivits.

Pascal Mafall Fall, MP

¹ Alingsås kommun har projektet ”Ung i Alingsås” där unga driver projekt och arbetar demokratiskt bl.a. via ett eget ungdomsfullmäktige: <http://www.alingsas.se/ungialingsas>

² Så skulle ett projekt kunna heta, men namnet är inte upp till oss att bestämma.

³ Tanken är med andra ord att projektet inte enbart ska drivas under tre veckor på sommarlovet som idag utan vara ett ständigt forum för unga till inflytande och delaktighet.

Kommunstyrelsen

Motion - Odlingsområden för Nackabor

Motion den 18 april 2016 av Helena Westerling (S) och Majvie Swärd (S)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige bifaller motionen på så sätt att kommunen i den pågående markinventeringen och i arbetet med att aktualisera översiksplanen ska utreda vilka olika former av odling som kan skapas i stadsmiljön.

Motionen är därmed färdigbehandlad.

Sammanfattning

Helena Westerling (s) och Majvie Swärd (s) föreslår i motionen att miljö- och stadsbyggnadsnämnden ska få i uppdrag att ta fram förslag till områden lämpliga för odlingslotter och att planera för mindre odlingslottsområden i anslutning till nya bostadsområden.

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden har i sin beredning av motion kommit fram till att frågan bör tas upp i den pågående markinventeringen och i aktualiseringen av översiksplanen.

Förslagen i motionen

Helena Westerling (s) och Majvie Swärd (s) föreslår att, i och med att kommunen förtäts och att befolkningen ökar, bör fler områden för odlingslotter planeras i de nybyggda områdena. De anför att majoriteten av den nya befolkningen kommer att bo i flerbostadshus och därfor inte ha tillgång till privata trädgårdar. Enligt motionärerna bidrar odling till ökad livskvalitet, välmående och god hälsa. De föreslår därfor att det ska göras en inventering av lämpliga platser i hela kommunen och att det detaljplaneras för mindre odlingslottsområden i direkt närhet till nya bostadsområden.

Miljö- och stadsbyggnadsnämndens utredning

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden behandlade förslaget i motionen vid sitt sammanträde den 31 augusti 2016, § 177. Nämndens förslag till kommunfullmäktige innehåller att frågan bör tas upp i den pågående markinventeringen inför aktualiseringssprövningen av översiktsplanen.

Som underlag för nämndens beredning förelåg huvudsakligen följande.

För närvarande finns odlingsområden på sex olika platser i kommunen. Tre av dessa områden ligger i norra/nordöstra Boo, två i Saltsjöbaden-Fisksätra (Gröna dalen och Skogsö) och ett i centrala Älta. Odlingsområdena i Saltsjöbaden-Fisksätra och Älta ligger i områden med högre andel flerbostadshus, medan de andra ligger i glest befolkade områden alternativt villaområden.

Ett ökat behov av odlingslotter kan förväntas då befolkningen ökar i och med att både Sicklaön och de olika kommundelcentrumen förtätas. De senaste åren har även stadsodling uppmärksammats i olika sammanhang och runt omkring i Stockholm har nya former och typer av odling startat, så som pallkrageodling, odlarföreningar, brukaravtal och så kallad ”gerillaodling”.

För närvarande gör enheten för fastighetsutveckling en markinventering av all kommunal mark. I samarbete med enheten för strategisk stadsutveckling kommer en bedömning att göras av hur marken långsiktigt bör användas. I det arbetet kan en inventering av befintliga odlingsområden ingå. Därefter kan en bedömning göras av vilka områden som är lämpliga för större kolonilottsområden i framtiden.

Vidare bör främst nya bostadsområden med hög andel flerbostadshus beaktas. Inget av de befintliga odlingsområdena ligger på västra Sicklaön, där andelen flerbostadshus är högt och behovet därför kan bedömas som störst. I de framtida tätbebyggda delarna av Nacka stad bör platser för mindre odlingslotter i direkt närhet till bostäderna sökas. Lämpligtvis används markytor som under byggtiden behövts ta i anspråk, så kallad *impedimentmark*, och inte naturmark, för nya odlingslotter. På detta sätt kan naturmark sparas för andra typer av rekreation och för den biologiska mångfalden.

Enheten för strategisk stadsutveckling föreslår därför att inte ge uppdraget att finna lämpliga platser till miljö- och stadsbyggnadsnämnden men att låta den pågående markinventeringen och aktualiseringen av översiktsplanen utreda frågan. Dock handlar det om att hitta lämpliga områden och inte att ange exakta platser. Detta bör göras i senare skeden i planprocessen.

Förslagens ekonomiska konsekvenser

Förslaget till beslut ger inga ekonomiska konsekvenser. Kostnaderna för aktualiseringen av översiksplanen och markinventeringen täcks av respektive enhet.

Konsekvenser för barn

Tillgången till odlingsområden bör ha positiva konsekvenser för barn då dessa både kan uppmuntra till lek och rörelse men också ökad förståelse för odling och ekologi. Förslagen i motionen kommer därför att beaktas i markstrategin och översiksplanen.

Stadsledningskontorets förslag till beslut

Stadsledningskontoret noterar att enheten för fastighetsutveckling har uppdraget att inventera all kommunal mark från kommunstyrelsen. Odling kan dock ske på många flera sätt än direkt på marken och stadsledningskontoret bedömer att frågan ska utredas i ett brett perspektiv. Mot bakgrund av att miljö- och stadsbyggnadsnämnden vill titta på frågan om odlingslotter som en del i den i arbetet med att aktualisera översiksplanen, föreslår stadsledningskontoret följande beslut:

Kommunfullmäktige bifaller motionen på så sätt att kommunen i den pågående markinventeringen och i arbetet med att aktualisera översiksplanen ska utreda vilka olika former av odling som kan skapas i stadsmiljön. Motionen är därmed färdigbehandlad.

Bilagor

Miljö- och stadsbyggnadsnämndens beslut den 31 augusti 2016, § 177
Odlingsområden för Nackabor, Motion 2016-04-26

Lena Dahlstedt
Stadsdirektör
Stadsledningskontoret

Gunilla Glantz
Stadsbyggnadsdirektör

§ 177

KFKS 2016/316
MSN 2016/116

Odlingsområden för Nackabor

Motion den 26 april 2016 av Helena Westerling (S) och Majvie Swärd (S).

Beslut

1. Miljö- och stadsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut:

Kommunfullmäktige föreslår att med stöd av pågående markinventering utreda frågan och i aktualiseringen av översiktsplanen ange inom vilka områden odlingslotter kan vara lämpliga.

Motionen anses därmed färdigbehandlad.

2. Paragrafen förklaras för omedelbart justerad.

Ärendet

Helena Westerling (S) och Majvie Swärd (S) föreslår i motionen att ge miljö- och stadsbyggnadsnämnden i uppdrag att ta fram förslag till områden lämpliga för odlingslotter och att planera för mindre odlingslottsområden i anslutning till nya bostadsområden.

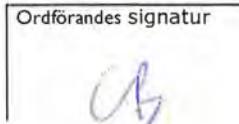
Enheten för strategisk stadsutveckling anser att frågan bör tas upp i den pågående markinventeringen och i aktualiseringen av översiktsplanen. Med anledning av detta föreslår enheten att bifalla motionen.

Förslagen i motionen

Helena Westerling (S) och Majvie Swärd (S) föreslår att, i och med att kommunen förtätas och att befolkningen ökar, bör fler områden för odlingslotter planeras i de nybyggda områdena. Eftersom majoriteten av den nya befolkningen kommer att bo i flerbostadshus kommer dessa inte ha tillgång till privata trädgårdar. Enligt motionärerna bidrar odling till ökad livskvalitet, välmående och god hälsa. De föreslår därför en inventering av lämpliga platser i hela kommunen och att det detaljplaneras för mindre odlingslottsområden i direkt närrhet till nya bostadsområden.

Enhetens utredning och bedömning

För närvarande finns odlingsområden på sex olika platser i kommunen. Tre av dessa områden ligger i norra/nordöstra Boo, två i Saltsjöbaden-Fisksätra (Gröna dalen och Skogsö) och ett i centrala Älta. Odlingsområdena i Saltsjöbaden-Fisksätra och Älta ligger i områden med högre andel flerbostadshus, medan de andra ligger i glest befolkade områden alternativt villaområden.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

Ett ökat behov av odlingslotter kan förväntas då befolkningen ökar i och med att både Sicklaön och de olika kommunelssentrumen förtätas. De senaste åren har även stadsodling uppmärksammats i olika sammanhang och runt omkring i Stockholm har nya former och typer av odling startat, så som pallkrageodling, odlarföreningar, brukaravtal och så kallad ”gerillaodling”.

För närvarande genomför enheten för Fastighetsutveckling en markinventering av all kommunal mark. I samarbete med enheten för strategisk stadsutveckling kommer en bedömning att göras för hur marken långsiktigt bör användas. I det arbetet kan en inventering av befintliga odlingsområden ingå. Därefter kan en bedömning göras av vilka områden som är lämpliga för större kolonilottsområden i framtiden.

Vidare bör främst nya bostadsområden med hög andel flerbostadshus beaktas. Inget av de befintliga odlingsområdena ligger på västra Sicklaön, där andelen flerbostadshus är högt och behovet därför kan bedömas som störst. I de framtida tätbebyggda delarna av Nacka stad bör platser för mindre odlingslotter i direkt närhet till bostäderna sökas. Lämpligtvis används markytor som under byggtiden behövts ta i anspråk, så kallad impedimentmark, och inte naturmark, för nya odlingslotter. På detta sätt kan naturmark sparas för andra typer av rekreation och för den biologiska mångfalden.

Enheten för strategisk stadsutveckling föreslår därför att inte ge uppdraget att finna lämpliga platser till miljö- och stadsbyggnadsnämnden men att låta den pågående markinventeringen och aktualiseringen av översiksplanen utreda frågan. Dock handlar det om att hitta lämpliga områden och inte att ange exakta platser. Detta bör göras i senare skeden i planprocessen.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget till beslut ger inga ekonomiska konsekvenser. Kostnaderna för aktualiseringen av översiksplanen och markinventeringen täcks av respektive enhet.

Konsekvenser för barn

Tillgången till odlingsområdena bör ha positiva konsekvenser för barn då dessa både kan uppmuntra till lek och rörelse men också ökad förståelse för odling och ekologi. Förslagen i motionen kommer därför att beaktas i markstrategin och översiksplanen.

Handlingar i ärendet

1. Tjänsteskrivelse 2016-08-23
2. Odlingsområden för Nackabor, Motion 2016-04-26

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

Yrkanden

Cathrin Bergenstråhle (M) med instämmande av Jan-Eric Jansson (KD), Filip Wiljander (M) och Martin Säaf (L), yrkade på bifall till motionen med ändringen att man i beslutsmeningen tar bort uttrycket ”bifaller motionen och”.

Helena Westerling (S) med instämmende av Birgitta Rasmussen (V) och Majvie Swärd (S) yrkade på bifall till motionen.

Beslutsgång

Ordförande ställde ändringsyrkandet mot Helena Westerlings (S) yrkande och fann att nämnden beslutade i enlighet med ändringsyrkandet.

Paragrafen förklarades omedelbart justerad.

Protokollsanteckningar

Helena Westerling (S) lät anteckna följande för socialdemokratiska gruppen:

Intentionerna i motionen och vad som i sak föreslås i att-satserna är helt i linje med vad man från enheten för strategisk stadsutveckling tar med sig i kommande arbete med markinventeringen och i aktualiseringen av översiktsplanen.

Att inte bifalla motionen med hänvisning till att det redan finns med i planeringen och rent formellt av annan enhet än vad som föreslås i motionen anser vi inte som fullgoda argument. Motionen förtjänar ett bifall, inte denna styvmoderliga behandling.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

Socialdemokraterna i Nacka kommunfullmäktige

Fler odlingsområden för Nackaborna

Motion till kommunfullmäktige

I utbyggnaden och förtätningen av Nacka flyttar allt fler till vår kommun. De bostäder som byggs är i huvudsak flerbostadshus utan tillgång till trädgård för de som flyttar in. Möjligens finns det mindre grönområden i anslutning till bostadsområdet för rekreation och lek och kanske till och med chans till en liten odlingslåda om man har tur.

I takt med att intresset för odling ökar och allt fler vill få möjlighet att odla sina egna grönsaker, bär och andra växter, ökar också behovet av att skapa koloniområden med odlingslotter. För att kunna möta dessa behov och intressen hos våra kommuninvånare bör det göras en inventering över tänkbara områden runt om i kommunen. De 6 områden som idag finns kommer inte att räcka för att fylla kommande behov och intresse.

I och med att Nacka byggs ut och förtätsas blir det allt viktigare för denna typ av verksamhet som skapar livskvalitet och välmående. Därför är det viktigt att redan i tidigt skede planera för stadsnära odlingsområden.

Man skulle även kunna planera för att de natur- och grönområden som ska bevaras i närheten av utbyggnad och förtätning delvis nyttjas till odlingsverksamhet. Dels ger det de boende i dessa områden närhet till odlingarna men fungerar också som promenad- och strövområden för övriga.

Förutom nöjet att få tillgång till egenodlade ekologiska bär och grönsaker är dessa områden ett värdefullt komplement till bostadsmiljön. Det är också bevisat att trädgårdsarbete och odling inte bara är bra för hälsan och friskvården utan även i terapeutiskt syfte. Det har även framkommit i undersökningar att koloniområden, i jämförelse med andra sorters gröna- och trädgårdsområden bidrar mest till den biologiska mångfalden i staden tack vare den variation av olika arter som koloniområden innehåller.

Listan över fördelar av denna över 100-åriga tradition för såväl samhället som för mänsklig och natur kan göras lång så låt oss även i Nacka se till att den fortsätter att utvecklas.

Vi föreslår fullmäktige besluta

- att ge miljö- och stadsbyggnadsnämnden i uppdrag att ta fram förslag till områden runt om i kommunen som kan vara lämpliga för koloniområden med odlingslotter, samt
- att ge miljö- och stadsbyggnadsnämnden i uppdrag att planera för mindre odlingslottsområden i nära anslutning till nya bostadsområden

Nacka den 14 april 2016

Helena Westerling (S) Majvie Swärd (S)

26 april 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsens arbetsutskott

§ 70 - 77

Dnr KFKS enligt tabell

Remiss av motioner väckta i kommunfullmäktige den 18 april 2016

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott remitterar motioner väckta i kommunfullmäktige den 14 mars 2016 enligt tabell.

§ nr	Motion	Motionär	Remitteras till	Remissstid	Dnr
§ 70	Föreningsdag i Nacka	L Zayane (MP)	FRN AFN KUN	KSAU 20 sept 2016	KFKS 2016/309
§ 71	Mottagningscentrum för nyanlända barn	P Mafall Fall (MP)	UBN Välfärd skola	KSAU 20 sept 2016	KFKS 2016/310
§ 72	Kretsloppspark på Västra Sicklaön	P Chrisander (MP)	NTN	Mål och budget 17-19	KFKS 2016/311
§ 73	Ökad uttagskapacitet i Sandsjöns reservatsintäkt	P Chrisander (MP)	NTN	KSAU 20 sept 2016	KFKS 2016/313
§ 74	Laddmöjligheter för elbilar och laddhybrider vid kommunala anläggningar	R Bydler (MP)	SLK (Fastighet)	KSAU 20 sept 2016	KFKS 2016/314
§ 75	Ungt inflytande som permanent forum	P Mafall Fall (MP)	AFN	KSAU 20 sept 2016	KFKS 2016/315
§ 76	Odlingsområden för Nackabor	H Westerling (S)	MSN	KSAU 20 sept 2016	KFKS 2016/316
§ 77	Sammanhängande promenadstråk i Nacka	H Westerling (S)	NTN	KSAU 20 sept 2016	KFKS 2016/317

Ordförandes Signatur

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

31/8
J. M. Larsson
KFKS

26 april 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsens arbetsutskott

Handlingar i ärendet

PM Förslag på remiss av motioner från kommunfullmäktige den 18 april 2016

Motioner enligt tabell §§ 70-77

Yrkanden

Louise Ollivier (MP) yrkade enligt förslag i PM men att motionen om *Föreningsdag i Nacka* även ska remitteras till arbets- och företagsnämnden och kulturnämnden,

Beslutsgång

Arbetsutskottet beslutade i enlighet med Louise Olliviers yrkande.

Ordförandes signatur

Justerändes signatur

Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsen

Motion - Klimatanpassningsplan

Motion den 23 maj 2016 av Roger Bydler (MP)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige avslår förslaget i motionen om en särskild klimatanpassningsplan. Klimatanpassningsfrågorna omfattas av det i mars 2016 antagna miljöprogrammet. Kommunstyrelsen har utifrån det ett sammanhållet ansvar på strategisk nivå i den fysiska planeringen, som enheten för strategisk stadsutveckling samordnar. Det är vidare en fråga i uppföljningen av risk- och konsekvensanalysen att redovisa hur de i analysen identifierade riskerna för klimatförändringar dels hanteras förebyggande, dels omsätts i krisplaneringen i ansvariga nämnd. Motionen är med detta färdigbehandlad.

Sammanfattning

Motionären föreslår att kommunen ska ta fram en klimatanpassningsplan för Nacka kommun med syftet att minska väderrelaterade skador och för en ökad beredskap då de trots allt inträffar.

Kommunfullmäktige har i kommunens risk- och sårbarhetsanalys identifierat klimatförändring som en risk som kan få negativa konsekvenser för samhällsviktiga verksamheter och som därmed kan leda till allvarliga konsekvenser för människor, miljö, egendom och samhällets funktionalitet. Frågan omfattas också av miljöprogrammet. Enligt stadsledningskontoret är det en fråga för uppföljningen av risk- och konsekvensanalysen att redovisa hur de identifierade riskerna dels hanteras förebyggande, dels omsätts i krisplaneringen i ansvariga nämnder. Ytterligare ett eget styrdokument, som ska styra andra styrdokument för hur kommunen bevarar och utvecklar det geografiska området Nacka kommun, kommer inte att stärka kommunens förmåga att förebygga klimatrisker i stadsutvecklingen och agera om någon av de tre identifierade riskerna inträffar.

Förslagen i motionen

Roger Bydler (MP) föreslår att Nacka kommun ska ta fram en klimatanpassningsplan med syfte att minska väderrelaterade skador och för en ökad beredskap då de trots allt inträffar.

Som underlag för förslaget redovisar motionären bland annat följande.

I den av kommunfullmäktige antagna övergripande risk- och sårbarhetsanalysen för Nacka kommun, beskrivs risker kopplade till klimatförändringen på följande sätt:

”Som en konsekvens av klimatförändringen kommer väderrelaterade händelser att påverka samhället i allt högre grad: Dessa händelser kan ha påverkan på kommunens förmåga att upprätthålla samhällsviktiga verksamheter. De klimatrelaterade riskerna som identifierats är:
Kraftigt snöfall
Värmebölja
Kraftigt ihållande skyfall”

I underlaget för beslutet anges att behov finns av ”Framtagande av en klimatanpassningsplan för att identifiera de områden som behöver tas hänsyn till i den kraftiga tillväxten som kommunen befinner sig i.”

Natur- och trafiknämndens utredning och bedömning

Natur- och trafiknämnden behandlade förslaget i motionen vid sitt sammanträde den 30 augusti 2016, § 151.

Av underlaget för nämndens beredning framgår huvudsakligen följande.

Många åtgärder vidtas i stor utsträckning redan idag utifrån planering och utbyggnad för det växande Nacka. Vad gäller skyfall i form av särskilda skyfallsanalyser kopplade till dagvattenfrågan i stort och kring värmeböljor till exempel genom arbete med grönstrukturen. I båda fallen finns konkret arbete på gång genom kravställande på fastighetsägare vad gäller fördröjning av dagvatten och genom t ex grönytefaktorn som tillämpas på tomtmark vid ny planläggning. VA-kollektivet arbetar med gemensamma, mer storskaliga lösningar för fördröjning av vattenflödet och vid planläggning beaktas skyfallsanalyser vid höjdsättning och andra planbestämmelser. Vid strandnära planläggning följer vi rekommendationer från länsstyrelsen vad gäller bebyggelsens nivå över havsytan.

Hantering av akutläget vid kraftiga snöfall sker genom beredskapsorganisation för vinterunderhållet. Vid utlastning av större volymer snö från tätbebyggda områden där plats för mellanlagring av snöupplag saknas, finns beredskap med snöfräser för att landa snö direkt på bilar för transport till utvalda upplagsplatser i kommunen.

Då många åtgärder redan vidtas inom området motionen avses bör först en kartläggning och sammanställning av dessa göras. Därefter görs en jämförelse med vad andra kommuner har gjort inom samma område och vilka rekommendationer och riktlinjer som finns, till exempel från olika myndigheter.

Stadsledningskontorets förslag till beslut

Kommunfullmäktige antog den 14 mars 2016, § 59, ett miljöprogram med miljömål, som omfattar klimatfrågorna. Kommunstyrelsen hade dessförinnan antagit en strategidel för ett klimatprogram, men det dokumentet ersätts av miljöprogrammet. I punkten 5.2 i miljöprogrammet anges att det ska ta fram en strategisk planering för klimatanpassning senast år 2018. Detta kopplar ihop med att den risk- och sårbarbetsanalys och central krisplan för Nacka kommun antogs av kommunfullmäktige den 21 september 2015, § 208.

Risk- och sårbarbetsanalysen har identifierat risker som kan få negativa konsekvenser för samhällsviktiga verksamheter och som därmed kan leda till allvarliga konsekvenser för mäniskor, miljö, egendom och samhällets funktionalitet. En sådan är i motionen återgivna ”*Risker kopplade till klimatförändringen*”, där följande anges: ”*Som en konsekvens av klimatförändringarna kommer väderrelaterade händelser att påverka samhället i allt högre grad. Dessa händelser kan ha påverkan på kommunens förmåga att upprätthålla samhällsviktiga verksamheter. De klimatrelaterade risker som identifierats är:*”

- *Kraftigt snöoväder*
- *Värmebölja*
- *Kraftigt ihållande skyfall*”

Det finns en samverkan mellan risk- och sårbarbetsanalysen och de olika styrdokument som tas fram för styrningen av hur Nacka utvecklar och bevarar det geografiska området som kommunen utgör, ett ansvar för territoriet Nacka kommun. Enligt stadsledningskontoret kommer inte ytterligare ett eget styrdokument, som ska styra andra styrdokument, göra Nackas förmåga att förebygga klimatrisker i stadsutvecklingen och agera om någon av de tre identifierade riskerna inträffar.

Enligt stadsledningskontoret är det dels en fråga för uppföljningen av risk- och konsekvensanalysen att redovisa hur de identifierade riskerna dels hanteras förebyggande, dels omsätts i krisplaneringen i ansvariga nämnder. Inom ramen för kommunstyrelsens strategiska planeringsansvar utifrån miljöprogrammet ligger det på enheten för strategisk stadsutveckling att hålla samman hela frågan i såväl översikts- som detaljplanering.

Stadsledningskontoret föreslår att fullmäktige avslår förslaget om en särskild klimatanpassningsplan och att fullmäktige noterar att det är en fråga i uppföljningen av risk- och konsekvensanalysen att redovisa hur de identifierade riskerna dels hanteras förebyggande, dels omsätts i krisplaneringen i ansvariga nämnder.

Klimatanpassningsfrågorna i sig omfattas av miljöprogrammet och dess miljömål.

Förslagens ekonomiska konsekvenser

Stadsledningskontorets förslag till beslut medför inte några separata ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för barn

Att bygga ett samhälle som förebygger effekter av klimatförändringar och som kan hantera extrema väderförhållanden när sådana inträffar, har självklart konsekvenser för barn. De kommer att bo och vistas i en miljö som byggts för att inte bidra till klimatförändringar och som också har byggts för att minimera effekterna av vädret. Det ger barn en bättre livsmiljö.

Bilaga

Natur- och trafiknämndens beslut den 30 augusti 016, § 151

Motionen

Lena Dahlstedt
Stadsdirektör
Stadsledningskontoret

Dag Björklund
Natur- och trafikdirektör

30 augusti 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Natur- och trafiknämnden

§ 151

NTN 2016/585
KFKS 2016/454

Motion Klimatanpassningsplan

Motion den 2016-05-23 av Roger Bydler

Beslut

Natur- och trafiknämnden föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut:

1. Kommunfullmäktige uppdrar åt kommunstyrelsen att initiera en sammanställning av redan vidtagna eller planerade åtgärder som är applicerbara på antagen risk och sårbarhetsanalys vad gäller klimatfrågan samt göra en gapanalys i relation till de kommuner som kommit längst i dessa frågor.
2. Rapporten sänds på remiss till berörda nämnder och kommittéer innan den används som vägledning vad gäller klimatanpassning i framtida planering och utbyggnad av nackasamhällets infrastruktur.
3. Motionen anses därmed färdigbehandlad.

Sammanfattning av ärendet

Motionen avser framtagande av en klimatanpassningsplan för Nacka kommun med syftet att minska väderrelaterade skador och för en ökad beredskap då de trots allt inträffar.

Mycket arbete pågår redan idag inom området främst vad gäller planering av det växande Nacka men en systematisk överblick av det arbetet saknas idag.

Förslagen i motionen

I den av Kommunfullmäktige antagna Övergripande Risk- och sårbarhetsanalysen för Nacka kommun, beskrivs risker kopplade till klimatförändringen på följande sätt:

” Som en konsekvens av klimatförändringen kommer väderrelaterade händelser att påverka samhället i allt högre grad: Dessa händelser kan ha påverkan på kommunens förmåga att upprätthålla samhällsviktiga verksamheter. De klimatrelaterade riskerna som identifierats är:

- Kraftigt snöfall
- Värmebölja
- Kraftigt ihållande skyfall”

I underlaget för beslutet anges att behov finns av ”Framtagande av en klimatanpassningsplan för att identifiera de områden som behöver tas hänsyn till i den kraftiga tillväxten som kommunen befinner sig i.”

Mot den bakgrunden föreslår Miljöpartiet att Nacka kommun tar fram en klimatanpassningsplan med syfte att minska väderrelaterade skador och för en ökad beredskap då de trots allt inträffar.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

Natur- och trafiknämndens utredning och bedömning

Natur- och trafiknämnden instämmer i författarnas önskan att klargöra vad som görs idag, kan göras i framtiden och vem som ansvarar för åtgärder för att minimera risker för klimatrelaterade skador och effekterna av skador som ändå inträffar.

Många åtgärder vidtas i stor utsträckning redan idag utifrån planering och utbyggnad för det växande Nacka. Vad gäller skyfall i form av särskilda skyfallsanalyser kopplade till dagvattenfrågan i stort och kring värmeböljor t ex genom arbete med grönstrukturen. I båda fallen finns konkret arbete på gång genom kravställande på fastighetsägare vad gäller fördjupning av dagvatten och genom t ex grönytfaktorn som tillämpas på tomtmark vid ny planläggning. VA-kollektivet arbetar med gemensamma, mer storskaliga lösningar för fördjupning av vattenflödet och vid planläggning beaktas skyfallsanalyser vid höjdsättning och andra planbestämmelser. Vid strandnära planläggning följer vi rekommendationer från länsstyrelsen vad gäller bebyggelsens nivå över havsytan.

Hantering av akutläget vid kraftiga snöfall sker genom beredskapsorganisation för vinterunderhåll. Vid utlastning av större volymer snö från tätbebyggda områden där plats för mellanlagring av snöupplag saknas finns beredskap med snöfräsar för att landa snö direkt på bilar för transport till utvalda upplagsplatser i kommunen.

Då många åtgärder redan vidtas inom området motionen avses bör först en kartläggning och sammanställning av dessa göras. Därefter görs en jämförelse med vad andra kommuner har gjort inom samma område och vilka rekommendationer och riktlinjer som finns, t ex från olika myndigheter.

Förslagens ekonomiska konsekvenser

Att göra kartläggningen och sammanställa behov av kompletterande åtgärder jämfört med de mest kompletta exemplen via egna tjänstemän eller konsultinsats har begränsad ekonomisk inverkan. Åtgärder som kommer att väljas utifrån kartläggningen förutsätts bli hanterad på ett integrerat sätt inom ramen för normal planläggning, exploatering och annan investeringsverksamhet.

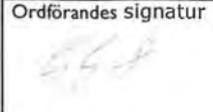
Konsekvenser för barn

Ansvarsfulla åtgärder för att hantera klimatpåverkan i nackasamhället är av stort värde för barns hälsa och tillgång till en trygg och säker miljö. Långsiktiga effekter av klimatförändringens berör framtida generationer skattebetalare ännu mer än dagens.

Handlingar i ärendet

Tjänsteskrivelse 2016-08-25

Bilaga 1 Motionen ”Klimatanpassningsplan för Nacka kommun”

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

30 augusti 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Natur- och trafiknämnden

Beslutsgång

Nämnden beslutade i enlighet med enhetens förslag till beslut.

Protokollsanteckningar

Per Chrisander (MP) och Anne Magnusson (MP) lät anteckna följande till protokollet.

” Den globala uppvärmningen har nått nivåer som i många länder ger upphov till stora problem både för människor, bebyggelse, infrastruktur och natur. Rekordhöga temperaturer, översvämningar, havsytehöjning, jordskred, torka och orkaner är exempel på effekter av klimatförändringen. Vi i Sverige har än så länge inte drabbats lika påtagligt, men vi ser t.ex. att skyfall blir allt mer frekventa, liksom stormar och andra väderhändelser relaterade till den globala uppvärmningen.

Som en konsekvens av denna utveckling krävs inte bara att åtgärder vidtas för att minska de utsläpp av växthusgaser som orsakar uppvärmningen, utan också att anpassnings- och förberedande åtgärder görs att i görlig mån motverka de skadeeffekter som kan uppstå. En klimatanpassningsplan med en beskrivning av nuläge och olika riskscenarier ger möjligheter att i förväg vidta åtgärder för att minska riskerna för skador och att ha beredskap för de situationer som kan uppstå.

Som skrivs i tjänsteskrivelsen är det lämpligt att i en inledande del i arbetet med att ta fram en klimatanpassningsplan samt göra en inventering och sammanställning av vidtagna och planerade åtgärder inom kommunen för att motverka skador och andra effekter. Dessutom bör en kartläggning göras – om den nu inte redan är gjord – av vilka fysiska riskområden som finns i kommunen, t.ex. vad gäller översvämningar.

Att utnyttja erfarenheter från andra kommuner, som förslås i tjänsteskrivelsen, ger också underlag för såväl klimatanpassningsplanen som sådan som för vilka åtgärder som kommuner har vidtagit då t.ex. oväder har orsakat skador, liksom vilka förberedande åtgärder som görs i olika delar av landet.

I en nyligen publicerad rapport från IVL, där en bred inventering har gjorts av kommunernas klimatanpassningsarbete, konstateras att kommunerna har ett stort ansvar för att genomföra konkreta åtgärder och implementera klimatanpassningsarbetet. De skriver att ”även om det finns en medvetenhet om klimatförändringar hos kommunerna, så är det få åtgärder som faktiskt genomförs”. Några områden de lyfter fram som svårigheterna beror på är bl.a. osäkerhet vem som ska finansiera arbetet, bristande samordning och otydlighet vad gäller ansvarsfrågor.

Vi vill även lyfta fram vikten av att klimatanpassningsplanen kommuniceras till medborgare i kommunen och olika intressentgrupper. Det är ett sätt att öka medvetenheten och förståelsen för klimatanpassning.”

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

Motion till Nacka kommunfullmäktige 23 maj 2016

Roger Bydler

Miljöpartiet de gröna

Klimatanpassningsplan för Nacka Kommun

Klimatförändringens konsekvenser blir allt påtagligare både för oss som enskilda medborgare och för samhället som sådant. Enligt SMHI:s klimatscenarier¹ kommer Sverige under detta sekel att få en genomsnittlig temperaturökning på mellan 3 och 5 grader, havsnivån kommer att stiga, skyfallen bli kraftigare och torrperioderna längre. För oss i Nacka kommer havsnivåhöjningen att till viss del kompenseras av landhöjningen och länsstyrelsen räknar med att det först i andra delen av detta sekel kommer att bli en märkbar havsnivåhöjning i Stockholmsområdet. Mälarens viktiga roll som sötvattenkälla gör dock att även en mindre höjning av havsytan kan leda till att åtgärder måste vidtas.²

Runt om i landet sker nu i kommuner och landsting anpassningsåtgärder för att samhället ska klara ett förändrat klimat. Infrastruktur och byggande sker idag med hänsynstagande till ett förändrat klimat och dess konsekvenser. Startskottet för arbetet på nationell nivå med klimatanpassning blev Klimat- och sårbarhetsutredningen 2007³. I utredningen slås fast att kommunerna har huvudansvaret för förebyggande åtgärder och samhällsskydd. Och det är stora värden som står på spel. Redan idag kostar naturrelaterade skador försäkringsbolagen 1,6 miljarder om året, en summa som hela tiden blir större. Detta innebär att allt fler medborgare drabbas av skador till följd av t.ex. översvämnningar. Försäkringsbolagen analyserar nu hur premier ska utformas beroende på om hus ligger i riskområden för översvämnningar och det tas till och med upp att i vissa områden kommer ägare inte att kunna försäkra sina egendomar.

I den av Kommunfullmäktige antagna Övergripande Risk- och sårbarhetsanalysen för Nacka kommun, beskrivs risker kopplade till klimatförändringen på följande sätt:

”Som en konsekvens av klimatförändringen kommer väderrelaterade händelser att påverka samhället i allt högre grad: Dessa händelser kan ha påverkan på kommunens förmåga att upprätthålla samhällsviktiga verksamheter. De klimatrelaterade risker som identifierats är:

- Kraftigt snöoväder
- Värmebölja
- Kraftigt ihållande skyfall”

Mot denna bakgrund står i underlaget för beslut att behov finns av ”Framtagande av en klimatanpassningsplan för att identifiera de områden som behöver tas hänsyn till i den kraftiga tillväxten som kommunen befinner sig i.”

Förutom att identifiera riskområden behöver även ansvarsfördelning klargöras, t.ex. mellan medborgare och kommun. Identifierade riskområden ger underlag för åtgärder, vilket innebär att en klimatanpassningsplan berör flera verksamheter inom

¹ <http://www.smhi.se/klimat/framtidens-klimat/klimatscenarier#area=eur&dnr=0&sc=rcp85&seas=ar&var=t>

² Här är för övrigt Slussens framtida utformning viktig, så den dels kan klara avrinningen vid stora nederbördsmängder, dels stå emot inträngning av saltvatten i Mälaren.

³ <http://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2007/10/sou-200760-/>

kommen. Och framför allt ger en väl genomförd klimatanpassningsplan goda möjligheter till att åtgärder, som minskar risken för väderrelaterade skador, vidtas i tid samtidigt som den ökar beredskapen för att minska skadorna när de trots allt inträffar.⁴

Mot bakgrund av ovanstående föreslår Miljöpartiet att

- Nacka kommun tar fram en klimatanpassningsplan med syfte att minska väderrelaterade skador och för en ökad beredskap då de trots allt inträffar.

Roger Bydler, MP

---

⁴ <http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2014/r2014-14-ett-robust-samhalle-handlingsplan-klimatanpassning.pdf>

Kommunstyrelsen

Motion - Klädoteck för ungdomar i Nacka

Motion den 23 maj 2016 av Martin Hellströmer, Ella Tegsten, Majvie Swärd och Mattias Qvarsell (S)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige avslår förslaget om att utreda hur kommunen kan stödja etableringen av klädotek, med noteringen att det inom ramen för föreningsstöd finns möjlighet för enskilda föreningar/aktörer att ta initiativ till ett klädoteck och söka stöd för detta.

Sammanfattning

Motionärerna föreslår att kommunen ska utreda hur kommunen kan stödja att det etableras ett klädoteck där ungdomar gratis skulle kunna låna kläder och liknande. Eftersom det finns förutsättningar för föreningsstöd för en sådan verksam och det inte är ett allmänt intresse för Nackas medborgare att kommunen driver en sådan verksamhet, föreslår stadsledningskontoret att förslaget i motionen avslås. I Förslaget följer vad kulturnämnden och fritidsnämnden har kommit fram till i sina behandlingar av ärendet.

Förslagen i motionen

Motionärerna föreslår att kommunen ska utreda möjligheterna att stödja etableringen av ett klädoteck för ungdomar i Nacka. Ett klädoteck ska vara som ett bibliotek och rikta sig till ungdomar, där man gratis kan låna en klänning, ett halsband, skor eller kanske en kostym. I Värmland finns ett klädoteck på en fritidsgård, som drivs som ett hållbarhetsprojekt med pengar från kommunens klimatfond. Ett klädoteck skulle kunna vara antingen en del av en fritidsgårds verksamhet eller en del av ett biblioteks verksamhet. Förslagsställarna framför att verksamheten kan öka ungdomars konsumtionsmedvetenhet och därmed vara ett miljöprojekt.

Nämndernas utredningar och bedömningar

Motionen har varit remitterad till fritidsnämnden och kulturnämnden.

Fritidsnämnden föreslog den 25 augusti 2016, § 45, att fullmäktige skulle fatta följande beslut.

"Kommunfullmäktige avslår förslagen i motionen eftersom ett klädotek för ungdomar inte är av sådant allmänt intresse så att det finns skäl för kommunen att utreda eller initiera en sådan verksamhet."

Kulturnämnden behandlade förslagen i motionen den 20 september 2016, § 56, och föreslog följande beslut.

"Kommunfullmäktige avslår förslaget om att kommunen ska utreda möjligheterna att stödja etableringen av ett klädotek för ungdomar i Nacka. Kommunfullmäktige noterar att det inom ramen för föreningsstöd finns möjlighet för enskilda föreningar/ aktörer att ta initiativ till ett klädotek och söka stöd för detta."

Kultur- och fritidsenheten har i underlagen för nämndernas behandling av förslaget i motionen angett följande.

- En kommun kan erbjuda sina medborgare allmännyttiga anläggningar eller tjänster, dessa ska drivas utan vinstsyfte. Kommuner får ha hand om angelägenheter som är av allmänt intresse för sina invånare. Detta kan till exempel avse stöd för ungdomars aktiviteter under deras fritid, i syfte att uppnå politiskt beslutade mål. De avvägningar och prioriteringar som kommunen gör utgår från den kunskap som finns till exempel om ungdomars fritidsvanor.
- Kultur- och fritidsenheten bedömer att ett klädotek för ungdomar inte är något som ska initieras av kommunen då det finns andra satsningar som är mer angelägna, som ungdomar efterfrågar eller som bedöms som viktiga att utreda vidare utifrån studier av ungdomars livsstil och fritidsvanor. Enheten anser att ett fråga om stöd för ett föreslaget klädotek ska komma antingen från en förening som vill driva en sådan verksamhet eller som ett ungdomsinitiativ på en fritidsgård. Om en förening eller ett ungdomsinitiativ efterfrågar ett stöd för ett klädotek kan sådant stöd utredas vid det tillfället.

Förslagens ekonomiska konsekvenser

I underlaget för kulturnämndens behandling av motionen finns följande beskrivning av förslagens i motionen ekonomiska konsekvenser.

- Att utreda möjligheterna att stödja etableringen av ett klädotek för ungdomar i Nacka kan ta mellan fem – tio arbetsdagar i anspråk av en person. Vad det gäller ekonomiska konsekvenser om kommunen ska stödja etableringen av ett klädotek kan endast besvaras efter ytterligare utredning. De ekonomiska konsekvenserna beror bland annat på i vilken utsträckning kommunen ska stödja verksamheten, i

vilken omfattning verksamheten ska bedrivas och vilken ambitionsnivå är för en sådan verksamhet.

För fritidsnämnden redovisades enbart att förslaget till beslut, att avslå förslagen i motionen, inte har några ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för barn

Kultur- och fritidsenheten redovisade både till fritidsnämnden och kulturnämnden att ingen särskild barnkonsekvensutredning har genomförts i beredningen av ärendet eller om det finns ett intresse för ett klädotek bland ungdomar i kommunen.

Stadsledningskontorets förslag till beslut

Stadsledningskontoret delar bedömningen att stöd för verksamheten vid ett klädotek skulle kunna prövas inom ramarna för föreningsstöd. Som fritidsnämnden har anfört är det inte en verksamhet som kommunen själv bör bedriva på så sätt att kulturnämnden eller fritidsnämnden som huvudman beslutar att verksamheten ska erbjudas Nackas medborgare och därefter uppdrar till den egna produktionen av välfärdstjänster eller till en upphandlad aktör att utföra. Stadsledningskontoret delar nämndernas bedömning att det inte finns skäl att utreda de ekonomiska konsekvenserna av ett sådant beslut. För barn har förslaget att inte utreda ett kommunalt finansierat klädotek inte några direkta konsekvenser.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunfullmäktige avslår förslaget om att utreda hur kommunen kan stödja etableringen av klädotek, med noteringen att det inom ramen för föreningsstöd finns möjlighet för enskilda föreningar/aktörer att ta initiativ till ett klädotek och söka stöd för detta.

Bilagor

Fritidsnämndens beslut den 25 augusti 2016, § 45
Kulturnämndens beslut den 20 september 2016, 56
Motionen

Lena Dahlstedt
Stadsdirektör
Stadsledningskontoret

Anders Mebius
Kultur- och fritidsdirektör

§ 45

FRN 2016/83

Motion – Klädotek för ungdomar i Nacka

Motion den 23 maj 2016 av Martin Hellströmer, Ella Tegsten, Majvie Swärd och Mattias Qvarsell (S)

Beslut

Fritidsnämnden föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige avslår förslagen i motionen eftersom ett klädotek för ungdomar inte är av sådant allmänt intresse så att det finns skäl för kommunen att utreda eller initiera en sådan verksamhet.

Ärendet

Motionärerna föreslår att kommunen ska utreda möjligheterna att stödja etableringen av ett klädotek för ungdomar i Nacka. På ett klädotek skulle ungdomar kunna låna kläder och accessoarer gratis, till exempel till en fest eller skolbal. Ett klädotek kan ligga på en fritidsgård eller ett bibliotek.

Fritidsnämnden bedömer att ett klädotek för ungdomar inte är av sådant allmänt intresse så att det finns skäl för kommunen att utreda eller initiera en sådan verksamhet. Enheten anser att en fråga om stöd för ett föreslaget klädotek ska komma antingen från en förening som vill driva en sådan verksamhet eller som ett ungdomsinitiativ på en fritidsgård.

Handlingar i ärendet

Kultur- och fritidsenhetens tjänsteskrivelse den 16 juni 2016.

Bilaga 1. Motion Klädotek

Yrkanden

Ella Tegsten (S) yrkade bifall till motionen.

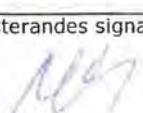
Beslutsgång

Med avslag på Ella Tegstens (S) yrkande beslutade fritidsnämnden i enlighet med förslag till beslut.

Protokollsanteckningar

Ninni Lindberg (MP) lät anteckna följande till protokollet:

”Självklart ska kommunen prova på olika framtidiga saker i sin verksamhet, detta är ett exempel på framtiden. Vi kan låna verktyg, bilar, böcker och sportutrustning kan vi byta med varandra. Varför inte kläder?”

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

§ 56

KUN 2016/66

Motion – Klädotek för ungdomar i Nacka

Beslut

Kulturnämnden föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut

Kommunfullmäktige avslår förslaget om att kommunen ska utreda möjligheterna att stödja etableringen av ett klädotek för ungdomar i Nacka. Kommunfullmäktige noterar att det inom ramen för föreningsstöd finns möjlighet för enskilda föreningar/aktörer att ta initiativ till ett klädotek och söka stöd för detta.

Ärendet

Motionärerna föreslår att kommunen ska utreda möjligheterna att stödja etableringen av ett klädotek för ungdomar i Nacka. På ett klädotek skulle ungdomar kunna låna kläder och accessoarer gratis, till exempel till en fest eller skolbal. Ett klädotek kan ligga på en fritidsgård eller ett bibliotek.

Kultur- och fritidsenheten bedömer att ett klädotek för ungdomar inte är något som ska initieras av kommunen då det finns andra satsningar som är mer angelägna, som ungdomar efterfrågar eller som bedöms som viktiga att utreda vidare utifrån studier av ungdomars livsstil och fritidsvanor. Enheten anser att en fråga om stöd för ett föreslaget klädotek ska komma antingen från en förening som vill driva en sådan verksamhet eller som ett ungdomsinitiativ på en fritidsgård. Vid en sådan förfrågan kan stöd till den etableringen utredas som ett särskilt föreningsstöd eller verksamhetsstöd.

Handlingar i ärendet

Kultur- och fritidsenhetens tjänsteskrivelse den 16 juni 2016.

Bilaga 1. Motion

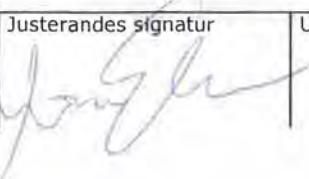
Yrkande

Hans Peters (C) yrkade bifall till tjänsteskrivelsens förslag till beslut.

Lovisa Emanuelsson (S) med instämmande av Åsa Marnell (MP) och Fredrik Holmqvist (V) yrkade bifall till motionen.

Beslutsgång

Ordförande Hans Peters (C) ställde sitt yrkande mot Lovisa Emanuelssons yrkande och fann att kulturnämnden beslutat i enlighet med sitt yrkande.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

Socialdemokraterna i Nacka kommunfullmäktige

Klädotek

Motion till kommunfullmäktige

Ett klädotek är precis som ett bibliotek men till skillnaden att man kan låna hem kläder och accessoarer gratis. Där kan man låna hem en klänning, ett halsband, skor eller kanske en kostym.

Under våren startade ett initiativ från en privatperson på Instagram med hashtaggen #projektbalsolidaritet. Projektet skapades för att alla ska kunna gå på studentbalen även om man inte har pengar till balkläder. Ett klädotek skulle kunna fylla samma syfte men även bli ett projekt för hållbarhet.

I Värmland finns det redan idag ett klädotek som drivs på en fritidsgård som fick pengar ur kommunens klimatfond. Det klädoteket lånar ut kläder skänkta av allmänheten men även kläder köpta second hand noga utvalda av eleverna på det lokala gymnasietts stylistprogram.

Ett klädotek som riktar sig till ungdomar skulle kunna vara ett intressant inslag i Nacka kommun. Det skulle till exempel kunna lokalisera på en fritidsgård eller bibliotek och delvis drivas av ungdomarna själva. Det skulle öka ungdomars konsumtionsmedvetenhet och vara ett miljöprojekt. Men det skulle framförallt kunna bli en uppskattad mötesplats och få alla ungdomar att känna sig lite finare till festen eller i vardagen.

Därför yrkar vi att kommunfullmäktige beslutar:

- att utreda möjligheterna att stödja etableringen av ett klädotek för ungdomarna i Nacka

Nacka den 19 maj 2016

Martin Hellströmer *Ella Tegsten* *Majvie Swärd* *Mattias Qvarsell*
 Martin Hellströmer (S) Ella Tegsten (S) Majvie Swärd (S) Mattias Qvarsell (S)

§ 200

Dnr NTN 2016/742
KFKS 2016/534

Motion - Förbereda Nacka stad för cykeltrafik

Motion den 20 juni 2016 av Rolf Wasteson, Birgit Hansson och Lars Örback (V)

Beslut

Natur- och trafiknämnden föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige noterar att det redan pågår ett arbete som uppfyller intentionerna bakom förslagen i motionen. Motionen är med detta färdigbehandlad.

Ärendet

Rolf Wasteson, Birgit Hansson och Lars Örback (V) har inkommit med en motion där förslaget är att Nacka stad ska göras redo för cyklismen. Det föreslås att cykelvägar till skolor och anslutande kollektivtrafik ska vara klara vid inflytning i nya områden och att moderna cykelställ ska sättas upp vid skolor och strategiska kollektivtrafikplatser samt att fler cykelpumpar ska placeras ut.

Ansvaret för dessa frågor är delvis delat mellan flera olika nämnder. Natur- trafikprocessen (natur- och trafiknämnden) arbetar idag brett med cykel med utgångspunkt från Strategi för cykelsatsningar i Nacka, exempelvis byggs varje år nya cykelvägar och cykelparkeringar och det placeras ut cykelpumpar runt om i kommunen. Målet är att det ska bli enklare, snabbare och säkrare att cykla i Nacka och att andelen cyklistar ska öka under alla delar av året.

Förslagen i motionen

Rolf Wasteson, Birgit Hansson och Lars Örback (V) har inkommit med en motion där förslaget är att Nacka stad ska göras redo för cyklismen. Det föreslås att cykelvägar till skolor och anslutande kollektivtrafik ska finnas klara vid inflytning i nya områden, samt ses över i befintliga. Moderna cykelställ föreslås sättas upp vid skolgårdar och strategiska busshållplatser, vid Nacka forum och Sickla köpkvarter och vid Saltsjöbanans stationer inom tre år. Det föreslås även att fler cykelpumpar sätts upp under sommaren.

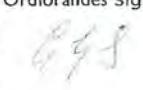
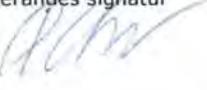
Handlingar i ärendet

Tjänsteskrivelse 2016-10-04

Bilaga 1 Motion Förbereda Nacka stad för cykeltrafik 20160620, Rolf Wasteson, Birgit Hansson och Lars Örback (V)

Beslutsgång

Nämnden beslutade i enlighet med enhetens förslag till beslut.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

Protokollsanteckningar

Christina Ståldal (NL), Per Chrisander (MP) samt Monica Sundström (S) lätt anteckna följande till protokollet:

” Motionen om förbättrad standard och framkomlighet för cykeltrafiken är i många avseenden bra. Det är glädjande att kommunen har nått ganska långt inom detta område och har fortsatta ambitioner för utveckling och förbättringar. Särskilt viktigt är det att få en sammanhållen kedja mellan de olika aktörer och deras resp. ansvarsområden. Det är viktigt att så många barn och ungdomar som möjligt kan cykla till sina skolor utan risk för olyckor och då måste det satsas på både cykelparkeringar vid skolor och säkra cykelvägar till skolor. Denna motion sätter bl.a. fingret på detta vilket är bra.

Hållbara resvanor ska inte bara skapas utan också vidmakthållas. Förändring av resvanor sker ofta vid brytpunkter i livet: vid flytt, familjebildning, byte av jobb (Godskesen 2002; Henriksson 2008). Därför är det viktigt att aktivt påverka elever som börjar sin skolstart eller som byter skola, då finns chansen till att förändra resvanor. Alla elever mår bra att ha få ”ställtid” mellan familjelivet och skolans krav på studier och gruppssamvaro, en promenad eller cykeltur kan erbjuda denna viktiga ”ställtid”. Det är också sedan flera år allmänt accepterad vetenskap att motion, t.ex. gång och cykling, är nödvändig för fysisk hälsa, men också för psykisk hälsa och inlärning. Barn som cyklar eller går till sina skolor har betydligt större förmåga till inlärning och kreativitet de första timmarna på skoldagen jämfört med barn som inte fått någon motion på morgonen. ”

Ordförandes signatur

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

Natur- och trafiknämnden

Förbereda Nacka stad för cykeltrafik

Motion den 20 juni 2016 av Rolf Wasteson, Birgit Hansson och Lars Örback (V)

Förslag till beslut

Natur- och trafiknämnden föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige noterar att det redan pågår ett arbete som uppfyller intentionerna bakom förslagen i motionen. Motionen är med detta färdigbehandlad.

Sammanfattning

Rolf Wasteson, Birgit Hansson och Lars Örback (V) har inkommit med en motion där förslaget är att Nacka stad ska göras redo för cyklismen. Det föreslås att cykelvägar till skolor och anslutande kollektivtrafik ska vara klara vid inflyttnings i nya områden och att moderna cykelställ ska sättas upp vid skolor och strategiska kollektivtrafikplatser samt att fler cykelpumpar ska placeras ut. Ansvaret för dessa frågor är delvis delat mellan flera olika nämnder. Natur- trafikprocessen (Natur- och trafiknämnden) arbetar idag brett med cykel med utgångspunkt från Strategi för cykelsatsningar i Nacka, exempelvis byggs varje år nya cykelvägar och cykelparkeringar och det placeras ut cykelpumpar runt om i kommunen. Målet är att det ska bli enklare, snabbare och säkrare att cykla i Nacka och att andelen cyklistar ska öka under alla delar av året.

Förslagen i motionen

Rolf Wasteson, Birgit Hansson och Lars Örback (V) har inkommit med en motion där förslaget är att Nacka stad ska göras redo för cyklismen. Det föreslås att cykelvägar till skolor och anslutande kollektivtrafik ska finnas klara vid inflyttnings i nya områden, samt ses över i befintliga. Moderna cykelställ föreslås sättas upp vid skolgårdar och strategiska bussshållplatser, vid Nacka forum och Sickla köpkvarter och vid Saltsjöbanans stationer inom tre år. Det föreslås även att fler cykelpumpar sätts upp under sommaren.

Enhetens utredning och bedömning

Med utgångspunkt från Strategi för cykelsatsningar i Nacka som antogs 2014 utförs en rad cykelfrämjande åtgärder varje år inom ramen för Natur- och trafiknämndens ansvarsområde. Bland annat byggs nya cykelvägar och standarden befintliga cykelvägar

förbättras. Vid kollektivtrafikpunkter investeras det i nya och förbättrade cykelparkerings och de första kommunala cykelpumparna började sättas ut under 2015 och fler är på väg ut, framför allt vid lokal målpunkter, kollektivtrafikpunkter och där nya cykelparkerings byggs.

Drift- och underhåll av cykelbanor är till stor del till Natur- och trafiknämndens ansvarsområden och här har ambitionsnivån höjts de senaste åren, bland annat har delar av cykelnätet börjat sopsaltas vintertid. Därtill utförs även en rad andra cykelfrämjande insatser så som kommunikation och beteendepåverkande insatser. Exempel på pågående projekt är Cykelvänlig arbetsplats, Vintercyklist och Gå och cykla till skolan.

I det befintliga cykelnätet pågår således en rad olika cykelsatsningar för att förbättra och komplettera den cykelmiljö som finns. Ansvaret är emellertid delat och ansvaret för cykelparkerings vid skolor och idrottsplatser ligger exempelvis inom fastighetsprocessen. Inventeringar av cykelparkerings vid skolor och idrottsplatser visar att det skulle behövas insatser för att öka antalet men framför allt funktionen och standarden på de cykelparkerings som finns idag. Vid Sickla köpkvarter och Nacka Forum är ansvaret för cykelparkerings delat mellan kommunen och de privata markägarna. Projektet Cykelvänlig arbetsplats är ett exempel på hur kommunen kan påverka cykelsatsningar där ansvaret inte direkt ligger hos kommunen.

Hur utbyggnad sker i nya planerade områden är inte primärt Natur- och trafiknämndens ansvar men en målsättning bör vara att alla Nackas invånare ska kunna cykla från sitt hem oavsett om det ligger i ett befintligt område eller ett område som håller på att byggas ut.

Förslagens ekonomiska konsekvenser

Idag pågår utbyggnad och förbättringar enligt förslagen i motionen. För att öka kvalitén på cykelparkerings vid skolor och idrottsplatser kommer nya investeringar behövas.

Konsekvenser för barn

Utebliven satsning på cykel kan leda till fler trafikolyckor, sämre hälsa och större klimatpåverkan vilket påverkar barn i stor utsträckning.

Bilaga

Motion Förbereda Nacka stad för cykeltrafik 20160620, Rolf Wasteson, Birgit Hansson och Lars Örback (V)

Mikael Ranhagen
Enhetschef
Trafikenheten

Kristofer Rogers
Trafikplanerare
Trafikenheten

Motion till Nacka kommunfullmäktige

Gör Nacka stad redo för cyklismen

När Nacka bygger stad är det viktigt att man gör det möjligt att ta sig fram klimatsmart. För att öka cykelns attraktivitet är det en viktig förutsättning att det finns ett sammanhängande och väl utbyggt cykelvägnät i hela kommunen. Andelen som använder cykel för sin arbetsresa har ökat de senaste åren och likaså reslängden. Dagens cykelpendling har högre hastighetanspråk vilket ställer högre krav på utformningen av infrastrukturen.

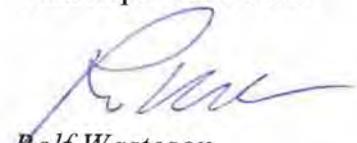
Vid nybyggnation måste staden se till att det finns möjlighet att använda cykel för att medverka till bra resvanor från början. Även vid befintlig bebyggelse bör cykelvägar ses över och förbättras enligt den cykelstrategi som antogs av Kommunfullmäktige 2014.

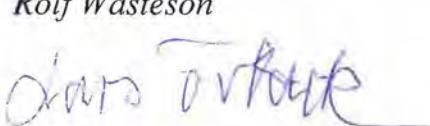
Det bör finnas bra cykelvägar till alla skolor för att möjliggöra för elever och föräldrar att ta sig med cykel till skola och i förekommande fall vidare till arbete eller anslutande kollektivtrafik.

Därför föreslår vi

- att bra cykelvägar till skolor och anslutande kollektivtrafik ska finnas klara vid inflyttnings i nya områden, samt ses över i befintliga områden
- att moderna cykelställ sätts upp vid skolgårdar och strategiska busshållplatser, vid Nacka forum och Sickla köpkvarter och vid Saltsjöbanans hållplatser inom tre år.
- Att fler cykelpumpar sätts upp under sommaren.

Vänsterpartiet Nacka

Rolf Wasteson

Lars Örback

Birgit Hansson

PM

Görel Petersson
Kommunsekreterare
Juridik- och kansliheden

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Förslag på remiss av motioner från kommunfullmäktige den 17 oktober 2016

Motion	D-nr	Remitteras till	Remisstid	Inlämnas senast
Motion – Kommunal polis i Nacka Motion den 17 oktober 2016 av Christina Ståldal med flera (NL)	KFKS 2016/891	Stadsledningskontoret	KSAU den 7 mars 2017	Den 22 februari 2017
Motion – Gemensam kultur- och fritidsnämnd Motion den 17 oktober 2016 av Christina Ståldal med flera (NL)	KFKS 2016/892	Stadsledningskontoret	KSAU den 7 mars 2017	Den 22 februari 2017
Motion – Temadag i skolor kring brott mot mänskligheten Motion den 17 oktober 2016 av Eric Myrin och Davis Bergqvist (SD)	KFKS 2016/893	Utbildningsnämnden Välfärd skola	KSAU den 25 april 2017	Den 12 april 2017
Motion – kommunal hyresgaranti Motion den 17 oktober 2016 av Sidney Holm (MP)	KFKS 2016/894	Stadsledningskontoret	KSSU den 14 mars 2017	Den 1 mars 2017

Motion om kommunal polis i Nacka

Polisverksamheten i landet är i kris efter den pågående omorganisationen vilket bl.a. DN:s artikelserie de senaste veckorna och artiklar i NVP har visat med all tydlighet. Den stora satsningen på förebyggande arbete, "Allas vårt ansvar" – det nationella brottsförebyggande programmet som infördes 1996, har helt avstannat. I Orminge fanns då som mest 13 näropoliser, alla är nu borta. Efter den senaste omorganisationen av polisen har dessutom alla 15 näropoliser försvunnit från Nacka och omplacerats. Bara en s.k. kommunpolis är kvar, dock utan resurser och befogenheter. Samtidigt som Nackas befolkning planeras öka med 45 000 inom 15 år!

Nacka, liksom övriga landet, står därmed mycket dåligt rustat för kunna minska brottsligheten och öka tryggheten. Dessutom saknar de flesta poliser utbildning i lokalt brottsförebyggande arbete.

Nackalistan föreslår därför att kommunen

- utreder behoven av ett långsiktigt hållbart brottsförebyggande arbete, vilka resurser som kommer att behövas för detta i framtiden och hur en kommunal polis skulle kunna organiseras utifrån behoven.
- utifrån behoven begära tillstånd att starta ett pilotprojekt under ca 10 år med en kommunal brottsförebyggande polis som av kommunen avdelas att arbeta i Nackas kommundelar
- tar fram en utbildning i brottsförebyggande arbete för poliser och lokala samverkansparter, gärna i samverkan med en erfaren och lokal utbildningsanordnare och erfarna näropoliser.

Nacka dag som ovan

Christina Ståldal

Mikael Carlsson

Efson Goitom

Bosse Ståldal

Motion om

Hopslagning till en nämnd av fritids- och kulturnämnden

Många kommuner har en gemensam nämnd för fritids- och kulturnämndernas verksamheter. Dessa nämnders verksamheter har mycket gemensamt, bl. a. att de i hög grad är frivilliga verksamheter och inte myndighetsstyrda.

Med en gemensam nämnd, bestående av 11 ledamöter, f. n. 10 ledamöter, skulle fler ärenden kunna behandlas. I dagens läge och även tidigare så har planerade sammanträden behövt ställas in beroende på bristen av ärenden.

Det kan finnas en farhåga för att den ena nämndens verksamhet inte skulle få utrymme eller tillräckligt intresse från politikerna om man slår ihop det till en. Denna farhåga besannas ofta inte i de kommuner där man har denna typ av hopslagen nämnd, i t. ex. Värmdö. Det blir ofta mer intressant med ett bredare spektrum av ärenden att sätta sig in i för politikerna och statusen för den gemensamma verksamheten höjs gentemot övriga verksamheter.

Andra vinster är en hög grad av samverkan och samutnyttjande av gemensamma resurser där man på tjänstemannanivå redan har slagit samman en del av resurserna och besparing av kostnaderna för två nämnder. Fokus måste ligga på den gemensamma nyttan för kommunen, på kvalitet och effektivitet.

Nackalistan föreslår kommunfullmäktige besluta

Att snarast utreda konsekvenser av en hopslagning av kultur- och fritidsnämnden

Att snarast genomföra en hopslagning av kultur- och fritidsnämnden om inga stora negativa konsekvenser föreligger

Bosse Ståldal

Mikael Carlsson

Efson Goitom

Christina Ståldal

Shahin Malak

Staffan Waerndt

MOTION: TEMADAG I SKOLORNA KRING BROTT MOT MÄNSKLIGHETEN

Varje år brukar många grundskolor och ibland även gymnasieskolor anordna en särskild temadag då eleverna får arbeta med frågor kring förintelsen av judar under andra världskriget. Detta brukar även uppta en relativt stor del av historia- och samhällsundervisningen. Att detta utgör ett stort inslag i skolan är något som även avspeglar sig i elevernas kunskaper, detta då 95% av alla 15-20-åringar känner till förintelseläget Auschwitz. Samtidigt är ofta kunskaperna om andra regimer och koncentrationsläger oerhört låga. En undersökning för ett antal år sedan visade att 90% i motsvarande grupp *inte* kände till Gulag och knappt hälften trodde att antalet offer för kommunismen under 1900-talet var under en miljon. Fyra av fem kände inte till att Vitryssland är en diktatur.

Det är givetvis bra att kunskapen är så pass stor om andra världskrigets förintelse, men samtidigt är det skrämmande att få känner till andra fruktansvärda massmord, totalitära regimer och brott mot mänskligheten under historiens gång. För att öka på dessa kunskaper menar vi att det vore en fördel om kommunens skolor anordnar en generell temadag kring brott mot mänskligheten. Det är av oerhörd vikt att våra framtidas samhällsbyggare får kännedom om att massmord och utrotning är något som kan ske och har skett i närtid och har uppstått i många olika ideologier. Det kan handla om de tiotals miljoner människor som dog i Sovjets koncentrationsläger, det kommunistiska Kambodja på 70-talet då en fjärdel av befolkningen utplånades, Rwanda år 1994 då nästan en miljon människor dödades på ett par månader eller den etniska resningen på Balkan under 90-talet. En temadag kring detta skulle vidga många elevers vyer, fylla en enorm kunskapslucka samt skapa en förståelse för att brott mot mänskligheten kan ske var som.

Kommunfullmäktige föreslås därför besluta

Att kommunen ska verka för att Nackas skolor varje år arrangerar en generell temadag kring brott mot mänskligheten

Eric Myrin

David Bergqvist

19 september 2016

miljöpartiet de gröna

Kommunal hyresgaranti för en humanare bostadsmarknad

Motion till Nacka kommunfullmäktige 2016-10-17

Sidney Holm

Miljöpartiet de gröna i Nacka

Nacka kommun har inget kommunalt bostadsbolag – Nacka kommun sålde på nittioålet ut sitt [kommunala bostadsbolag](#) med drygt 5000 hyreslägenheter efter ett misslyckat försök att omvandla dessa till bostadsrätter. I ett enda klubbslag och helt utan återvändo sålde man ut allt det som byggs upp under flera generationer av kommunalpolitiska strävanden. Detta var något ingen gjort tidigare och det skickade chockvågor genom hela kommunens verige. Efter Nackaaffären hakade även moderatstyrda Danderyd och Täby på innan regeringen till slut stoppade utförsäljningarna via "Lex Nacka". Totalt hann 14 kommuner sälja sina bostadsbolag. Sveriges övriga 276 kommuner som har kvar sina kommunala bostadsbolag står idag bättre rustade inför de stora utmaningar vi står inför. Med ett kommunalt bostadsbolag är det inte bara marknaden som bestämmer.

Marknadskrafterna segregerar – Det finns många nackdelar med att inte ha ett kommunalt bostadsbolag, en är att man inte kan bestämma över vem som ska få hyra en bostad i Nacka. Kommunen har idag [ett mål](#) om att 1/3 av all nybyggnation ska vara hyresrätter men eftersom de flesta hyresvärdar i Nacka kräver fast anställning och en inkomst på 3-4 gånger hyran, är det många som inte av egen kraft kan skaffa sig en bostad i Nacka. Idag är projektanställning en allt vanligare anställningsform och många unga och andra med oregelbundna inkomster eller olika ersättningar diskvalificeras och får inget förstahandskontrakt, även om de klarar av att betala hyran själv. Om vi helt överläter åt marknaden att bestämma villkoren innebär det att Nacka fortsätter befästa sin roll som en av [Sveriges absolut mest segregerade kommuner](#).

Dags för mindre snack och mer verkstad – Något som blir [allt vanligare](#) i Nacka är att äldre blir fast i sina alltför stora eller omoderna bostäder för att deras pension inte svarar upp mot de privata hyresvärdarnas krav. Innan valet [uttalade sig Gerdau](#) om att det var "för djävligt" att Gerda, 78 år satt fast i sin för stora bostadsrätt i Sickla. Efter valet [uttalade sig Gerdau igen](#) om samma Gerda som då efter 50 år i Nacka tvingats flytta från kommunen. Miljöpartiet vill vi att kommunen går in med en [kommunal hyresgaranti](#) för att motverka segregationen och öka rörligheten på bostadsmarknaden. Miljöpartiet vill att kommunen går i borgen för de kommuninvånare man bedömer kan betala sin hyra själv, men som inte får något hyreskontrakt p.g.a. de privata bostadsbolagens högt ställda krav.

Miljöpartiet yrkar på att:

- ❖ Kommunen börjar använda sig av kommunal hyresgaranti som ett verktyg för att öka rörligheten på bostadsmarknaden och för att fler ska kunna få en första bostad.
- ❖ Kommunen reglerar i avtal vid nya tomträttsavtal för hyreshus, att hyresvärdens måste hyra ut lägenheter till sökande med kommunal hyresgaranti om de uppfyller alla andra krav utöver de ekonomiska.

*****

Sidney Holm (MP)

